

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK NOS C 16

SOSIALSTATISTIKK 1990

SOCIAL STATISTICS 1990

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK C 16

SOSIALSTATISTIKK
1990

SOCIAL STATISTICS
1990

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO-KONGSVINGER 1992

ISBN 82-537-3643-6
ISSN 0333-2055

EMNEGRUPPE

25 Sosiale forhold og sosialvesen

EMNEORD

Barnevern

Barnevernsinstitusjoner

Rusmiddelinstitusjoner

Sosialhjelp

Sosialkontortjenesten

OMSLAG

Design: Strand & Lund A.S

Foto: Samfoto

Trykk: Aasens Trykkerier A.S

Publikasjonen er trykt i Statistisk sentralbyrå

Forord

Sosialstatistikk for 1990 gir en oversikt over virksomheten i den kommunale sosialtjenesten, og institusjoner for barn og ungdom og rusmiddelmissbrukere. De sistnevnte feltene er i dag fylkeskommunens ansvar. Statistikken omfatter økonomisk sosialhjelp, spesielle tiltak for barn og ungdom og tiltak for rusmiddelmissbrukere. Hovedvekten er lagt på å beskrive mottakerne av de ulike tjenestene, men det gis også en oversikt over personalet og utgiftene i sosialtjenesten.

En del hovedresultater er tidligere utgitt i Statistisk ukehefte og Nye distrikstall.

Førstekonsulent Trygve Kalve har stått for arbeidet med publikasjonen.

Statistisk sentralbyrå, Oslo,
20. desember 1991

Preface

Social Statistics 1990 is a survey of the activities of the local (municipal) social services, and institutions for children and youth and for alcoholics and drug addicts. Economic assistance, care for children and young persons, care for alcoholics and drug addicts are included in the survey. Emphasis has mainly been put on a description of the recipients of the various services. However, the survey also includes statistics on the personnel and expenses of the social services.

The publication has been prepared under the supervision of Mr. Trygve Kalve.

Central Bureau of Statistics, Oslo,
20 December 1991

Svein Longva

Berit Otnes

Innhold

Figurregister	9
Tabellregister	10
1. Innledning	15
1.1. Oppllegg og gjennomføring	15
Statistikkens omfang	15
Statistikkgrunnlag	15
1.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil	15
2. Kommunal sosialtjeneste	17
2.1. Lovgrunnlag og organisering av den kommunale sosialtjenesten	17
2.2. Den kommunale sosialtjenestens formål og oppgaver	17
2.3. Hvem kan få hjelp fra den kommunale sosialtjenesten?	18
2.4. Hjelpetiltak som sosialkontorene har til rådighet	18
2.5. Tvangstiltak	18
3. Kontantytelser (økonomisk stønad)	19
3.1. Innledning	19
3.2. Mottakere av økonomisk hjelp	20
Familier med sosialhjelp	20
Viktigste kilde til livsopphold	21
Forhold til arbeidslivet	21
Utenlandske statsborgere	21
Stønadsmottakere med hjelp både i 1989 og 1990	22
Utbetalinger	22
3.3. Utvikling over tid	23
3.4. Geografiske forskjeller	24
3.5. Personale i sosialkontortjenesten	25
3.6. Sosialhjelpsutgiftene	25
Sosialhjelpsutgifter pr. innbygger	26
Sosialhjelpsutgifter etter kommunestørrelse	26
4. Spesielle tiltak for barn og ungdom	39
4.1. Innledning	39
4.2. Tjenester og tilbud	39
Barnevernstiltak og annen hjelp til barn fra sosialtjenesten - avgrensingsproblemer og datakvalitet	39
4.3. Barn med hjelp fra sosialtjenesten	40
Lovgrunnlag for hjelpen	40
Tiltak	40
4.4. Barneverns klientene	41
Barn under barnevernstiltak i løpet av året	41
Nye barn under barnevernstiltak	42
Barn under barnevernstiltak 31. desember 1990	44
4.5. Geografiske forskjeller	44
4.6. Personale avsatt til barnevernsarbeid	45

	Side
5. Institusjoner for barn og ungdom	55
5.1. Innledning	55
5.2. Antall institusjoner	55
Eierforhold	55
5.3. Antall plasser i institusjoner for barn og ungdom	56
Barnehjem og ungdomshjem	56
Barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og andre behandlingsinstitusjoner	56
5.4. Beboerne i institusjoner for barn og ungdom	57
Kjønn og alder	57
Klientstrømmer i barnevernsinstitusjonene	58
Lengden på oppholdet	58
5.5. Personell og kostnader	58
6. Institusjoner for rusmiddelmissbrukere	63
6.1. Innledning	63
6.2. Tjenester og tilbud	63
6.3. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere	64
Kurdøgn	64
6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere	65
Kjønn og alder	65
Innskrivninger og utskrivninger	65
Antall år med misbruk	65
Lengden på oppholdet	66
Avbrutt behandling	66
6.5. Personell og kostnader	66
 Sammendrag på engelsk	 73
 Vedlegg	
1. Klientregistrering. Oppgaveskjema	77
2. Rettledning for utfylling av årsmeldingsskjema	78
3. Årsmelding 1990. Skjema	80
 Utkomne publikasjoner	
Tidligere utkommet på emneområdet	84
Publikasjoner sendt ut fra Statistisk sentralbyrå etter	
1.januar 1991. Emneinndelt oversikt	86
Standarder for norsk statistikk (SNS)	91

Standardtegn i tabeller

- . Tall kan ikke forekomme
- : Tall kan ikke offentliggjøres
- Null
- .. Oppgave mangler
- Brudd i den horisontale serien
- | Brudd i den vertikale serien

Contents

Page

Index of figures	11
Index of tables	12
1. Introduction	15
1.1. Survey design	15
Coverage	15
Data sources	15
1.2. Data collection and processing errors	15
2. Local authority social services	17
2.1. Legal basis for the social service	17
2.2. Aims and tasks of the social services	17
2.3. Who are entitled to help from the social services?	18
2.4. Types of assistance	18
2.5. Coercive measures	18
3. Economic assistance	19
3.1. Introduction	19
3.2. Recipients of economic assistance	20
Families with economic assistance	20
Main source of income	21
Labour force status	21
Foreign citizens	21
Recipients of economic assistance in 1989 and 1990	22
Disbursements	22
3.3. Trends and developments	23
3.4. Regional variations	24
3.5. Social service personnel resources	25
3.6. Social care expenditure	25
Social care expenditure per population	26
Social care expenditure by size of municipality	26
4. Child welfare	39
4.1. Introduction	39
4.2. Types of assistance and services	39
Child welfare and other kinds of assistance - definitions and data quality	39
4.3. Children with assistance from the social services	40
Legal basis for the assistance	40
Type of assistance	40
4.4. Children under protection	41
Children under protection during the year	41
New children under protection	42
Children under protection per 31 december 1989	44
4.5. Regional variations	44
4.6. Child welfare personnel	45

	Page
5. Institutions for children and youth	55
5.1. Introduction	55
5.2. Number of institutions	55
Type of ownership	55
5.3. Number of beds in institutions for children and youth	56
Children's and youth's homes	56
Mental hospital units and other institutions	56
5.4. Residents in institutions for children and youth	57
Sex and age	57
Admittance and discharge from the institutions	58
Duration of stay	58
5.5. Personnel and expenditure	58
6. Institutions for alcoholics and drug addicts	63
6.1. Introduction	63
6.2. Types of assistance and services	63
6.3. Beds in institutions for alcoholics and drug addicts	64
Number of days in institutions	64
6.4. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts	65
Sex and age	65
Admittance and discharge from the institutions	65
Years with abuse	65
Duration of the stay	66
Interrupted treatment	66
6.5. Personnel and expenditure	66
Summary in English	73
Annexes	
1. Registration of recipients. Questionnaire	77
2. Instruction for completing the annual report	78
3. Annual report 1990. Questionnaire	80
Publications	
Previously issued on the subject	84
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since	
Survey arranged by subject matter	86
Standards for Norwegian Statistics (SNS)	91

Explanations of Symbols in Tables

- . Category not applicable
- : Not for publication
- Nil
- .. Data not available
- Break in the homogeneity of a vertical series
- | Break in the homogeneity of a horizontal series

Figurregister

3.1	Stønadsmottakere pr. 1 000 innbyggere i ulike aldersgrupper. 1990	20
3.2	Stønadsmottakere pr. 1 000 familier. Familietype. 1990	20
3.3	Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold. Familietype. Prosent. 1990 ..	21
3.4	Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon. Familietype. Prosent. 1990	21
3.5	Norske og utenlandske stønadsmottakere, etter alder. Prosent. 1990	22
3.6	Gjennomsnittlig utbetaling pr. måned med bidrag. Familietype. 1990	23
3.7	Bidrag pr. måned etter antall måneder med bidrag. Familietype. 1990	23
3.8	Stønadstilfelle med økonomisk stønad. 1970-1990	24
3.9	Aldersgruppenes andel av stønadstilfellene. 1970-1990	24
3.10	Stønadstilfelle pr. 1 000 innbyggere. Fylke. 1990	24
3.11	Gjennomsnittlig stønad pr. stønadstilfelle. Fylke. 1990	25
3.12	Årsverk i sosialkontortjenesten pr. 10 000 innbyggere. Fylke. 1990	25
3.13	Verdien av økonomisk sosialhjelp, faste og løpende priser. 1980-1990	26
3.14	Bruttoutgifter til sosialhjelp pr. innbygger. Fylke. 1990	26
3.15	Utgifter til sosialhjelp pr. innbygger i ulike kommunestørrelser. 1990	27
4.1	Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter ulike tiltak. 1990	41
4.2	Barnevernsklienter pr. 1 000 barn i ulike aldersgrupper. 1990	41
4.3	Barnevernsklienter i løpet av året. Barn i alt, i fosterhjem og i barnevernsinstitusjon. 1981-1990	42
4.4	Nye barnevernsklienter med ulik familiesituasjon, etter årsak til inngrep fra barnevernet. Prosent. 1990	42
4.5	Barn 0-17 år pr. 1.1. 1991 og nye barnevernsklienter 1990, etter familiesituasjon. Prosent	43
4.6	Nye barnevernsklienter etter første vernetiltak. Prosent. 1981-1990	43
4.7	Barnevernsklienter pr. 31.12. Barn i alt under tiltak, i fosterhjem og i barnevernsinstitusjon. 1981-1990	44
4.8	Barnevernsklienter 31.12. pr. 1 000 barn under 18 år. Fylke. 1989 og 1990	44
4.9	Barnevernsklienter i løpet av året pr. 1 000 barn under 18 år i ulike kommunestørrelser. 1990	45
5.1	Institusjonsplasser for barn og ungdom, etter institusjonstype. 1990	56
5.2	Plasser i barne- og ungdomshjem pr. 10 000 barn under 18 år. Fylke. 1990	56
5.3	Plasser i barne- og ungdomspsykiatriske avdelinger og akutt- og utredningsinstitusjoner pr. 10 000 barn under 18 år. Fylke. 1990	57
5.4	Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter alder og institusjonstype. 1990 ..	57
5.5	Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter oppholdstid og institusjonstype. 1990	58
6.1	Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmisbrukere pr. 1 000 innbyggere 16-79 år, etter hjemstedsfylke. 1990	64
6.2	Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere etter alder. Institusjonstype. 1990 ..	65
6.3	Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere etter lengden på opphold. Institusjonstype. 1990	66

Tabellregister

	Side
3.1. Stønadstilfelle med økonomisk stønad, etter alder og fylke/kommunestørrelse. 1970-1990 .	28
3.2. Stønadsmottakere som har fått økonomisk sosialhjelp i en eller flere kommuner, etter tallet på kommuner de har fått hjelp i og alder. 1990	29
3.3. Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold og familiefase. 1990	29
3.4. Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon og familiefase. 1990	30
3.5. Stønadsmottakere etter statsborgerskap og alder. 1990	30
3.6. Gjennomsnittlig bidrag pr. måned med utbetaling. Tall for bidragets varighet og familiefase. 1990	31
3.7. Stønadsmottakere i 1990 etter forhold til sosialkontoret i 1989 og familiefase	32
3.8. Stønadsmottakere med bidrag etter bidragets varighet og familiefase. 1990	33
3.9. Stønadstilfelle etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1990	34
3.10. Verdien av økonomisk sosialhjelp, etter stønadens art. Fylke. 1990	35
3.11. Stønadsmottakere etter forhold til trygdesystemet og familiefase. 1990	36
3.12. Personell i sosialtjenesten pr. 31/12. Fylke.	37
3.13. Brutto driftsutgifter til sosialhjelp, etter fylke/kommunestørrelse. 1990. 1 000 kr	38
4.1. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter kombinasjoner av lovgrunnlag og alder. 1990	46
4.2. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter alder og tiltak. 1990	46
4.3. Barn under barnevern i løpet av året, ved utgangen av året og nye barn. Tall for kjønn og alder. Absolutte tall og pr. 1 000 barn 0-19 år. 1990	47
4.4. Barn under barnevern i løpet av året, etter tiltak. Fylke. 1981-1990	48
4.5. Nye barn under barnevernstiltak, etter hvilket tiltak som ble iverksatt først. Fylke. 1981-1990	49
4.6. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og alder. 1981-1990 . . .	50
4.7. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og foreldreforhold. 1990	50
4.8. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvilket tiltak som ble iverksatt først. 1990	51
4.9. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvem som tok opp saken. 1990	51
4.10. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter tiltak. Fylke. 1981-1990	52
4.11. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter alder og tiltak. 1990	53
4.12. Barn under barnevern i løpet av året og barn i befolkningen, etter alder og kommunestørrelse. 1990	53
5.1. Plasser i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Fylke. 1990	60
5.2. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1990	60
5.3. Beboere i institusjoner for barn og ungdom ved utgangen av året, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1990	61
5.4. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og lengde på oppholdet. 1990	61
5.5. Årsverk i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og stilling. 1990	62
6.1. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype. Fylke. 1990	67
6.2. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1990	68
6.3. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1990	68
6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1990	69
6.5. Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og beboernes hjemstedsfylke. 1990	70
6.6. Årsverk i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og stilling. 1990 . . .	71

Index of figures

	Page
3.1 Recipients of social care per 1 000 population in various age groups. 1990	20
3.2 Recipients of social care per 1 000 families. Type of family. 1990	20
3.3 Recipients of social care, by main source of income. Type of family. Per cent. 1990	21
3.4 Recipients of social care by labour force status. Type of family. Per cent. 1990 . .	21
3.5 Norwegian and foreign recipients of social care, by age. Per cent. 1990	22
3.6 Average allowance per month with allowance. Type of family. 1990	23
3.7 Allowance per month by number of months with allowance. Type of family. 1990	23
3.8 Cases of social care with economic assistance. 1970-1990	24
3.9 Each age group's percentage of total number of cases. 1970-1990	24
3.10 Cases of social care per 1 000 population. County. 1990	24
3.11 Average economic assistance per case of social care. County. 1990	25
3.12 Man-years in social administration per 10 000 population. County. 1990	25
3.13 Value of economic assistance, fixed and current prices. 1980-1990	26
3.14 Gross expenditure for social care per capita. County. 1990	26
3.15 Social care expenditure per capita. Size of municipality. 1990	27
4.1 Children with assistance from social services, by type of assistance. 1990	41
4.2 Children under protection per 1 000 children in different age groups. 1990	41
4.3 Children under protection during the year. Children, total, in foster homes and children's homes. 1981-1990	42
4.4 New cases of children placed under protection with different family situation, by reason for intervention. Per cent. 1990	42
4.5 Children 0-17 years per 1.1. 1991 and new cases of children placed under protection in 1990, by family situation. Per cent	43
4.6 New cases of children placed under protection, by type of initial protective measure. Per cent. 1981-1990	43
4.7 Children under protection per 31. Dec. Children, total, in foster home and in children's home. 1981-1990	44
4.8 Children under protection per 31. Dec. per 1 000 children under 18 years. County. 1989 and 1990	44
4.9 Children under protection during the year per 1 000 children under 18 years in municipalities of various sizes. 1990	45
5.1 Beds in institutions for children and youth, by type of institution. 1990	56
5.2 Number of beds in children's and youth's homes per 10 000 children under 18 years. County. 1990	56
5.3 Number of beds in mental hospital units for children and youth per 10 000 children under 18 years. County. 1990	57
5.4 Residents in institutions for children and youth, by age and type of institution. 1990	57
5.5 Residents in institutions for children and youth, by duration of stay. Type of institution. 1990	58
6.1 Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts per 1 000 population 16-79 years, by county. 1990	64
6.2 Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by age and type of institution. 1990	65
6.3 Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by duration of stay. Type of institution. 1990	66

Index of tables

	Page
3.1. Cases of social care with economic assistance, by age and county/size of municipality. 1970-1990	28
3.2. Recipients of social care with assistance in one or more municipalities, by number of municipalities from which they have received assistance and age. 1990	29
3.3. Recipients of social care by main source of income and family cycle phase. 1990 ...	29
3.4. Recipients of social care by labour force status and family cycle phase. 1990	30
3.5. Recipients of social care by citizenship and age. 1990	30
3.6. Average allowance per month with allowance. Figures for duration of allowance and family cycle phase. 1990	31
3.7. Recipients of social care in 1990 by assistance from the social service department also in 1989 and family cycle phase	32
3.8. Recipients of social care by duration of allowance and family cycle phase. 1990	33
3.9. Cases of social care by nature of assistance and county/size of municipality. 1990 ...	34
3.10. Value of economic assistance, by nature of assistance. County. 1990	35
3.11. Recipients of social care, by relationship to the social security system and family cycle phase. 1990	36
3.12. Personnel in the social service per 31 Dec. County	37
3.13. Gross expenditure for social care, by county/size of municipality. 1990. 1 000 kroner	38
4.1. Children with assistance from social services, by legal basis for assistance and age. 1990	46
4.2. Children with assistance from social services, by age and type of assistance. 1990 ...	46
4.3. Children under protection during the year, at the end of the year and new cases of children placed under protection. Figures for sex and age. Absolute figures and per 1 000 children 0-19 years. 1990	47
4.4. Children under protection during the year, by type of assistance. County. 1981-1990 .	48
4.5. New cases of children placed under protection, by type of initial assistance. County. 1981-1990	49
4.6. New cases of children placed under protection, by reason for intervention and age. 1981-1990	50
4.7. New cases of children placed under protection, by reason for intervention and parental situation. 1990	50
4.8. New cases of children placed under protection, by age and type of initial assistance. 1990	51
4.9. New cases of children placed under protection, by age and who reported the case. 1990	51
4.10. Children under protection at the end of the year, by type of assistance. County. 1981-1990	52
4.11. Children under protection at the end of the year, by age and type of assistance. 1990 .	53
4.12. Children under protection during the year and children in the population, by age and size of municipality. 1990	53
5.1. Number of beds in institutions for children and youth, by type of institution. County. 1990	60
5.2. Residents in institutions for children and youth, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1990	60
5.3. Residents in institutions for children and youth at the end of the year, by type of institution, sex and age. 1990	61
5.4. Residents in institutions for children and youth, by type of institution and duration of stay. 1990	61
5.5. Man-years in institutions for children and youth, by type of institution and occupation. 1990	62

	Page
6.1. Number of beds in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. County. 1990	67
6.2. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution, sex and age. 1990	68
6.3. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and duration of the stay. 1990	68
6.4. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1990	69
6.5. Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and county. 1990	70
6.6. Man-years in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and occupation. 1990	71

1. Innledning

1.1. Opplegg og gjennomføring

Statistikkens omfang

NOS Sosialstatistikk 1990 gir en oversikt over virksomheten i sosialtjenesten, med hovedvekt på å beskrive hvor mange personer, og hvilke grupper som mottar de ulike tjenester og ytelser fra sosialtjenesten. I tillegg gir publikasjonen en oversikt over institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Disse institusjonene er det fylkeskommunene som har ansvar for. Tidligere omfattet publikasjonen hjelpeordninger for hjemmene og plass i institusjon eller spesiell bolig for eldre og funksjonshemmede. Disse feltene vil nå bli belyst i en samlet publikasjon for pleie- og omsorgstjenester.

Sosialstatistikken omfatter økonomisk sosialhjelp, tiltak for barn og ungdom og tiltak for rusmiddelmissbrukere.

Publikasjonen gir også en oversikt over ressursbruken i sosialtjenesten, det vil si kommunenes utgifter til barnevern og sosialhjelp. Opplysninger om personell/årsverk er tatt med i kapitlene om sosialhjelp, institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere.

Statistikkgrunnlag

Grunnlaget for sosialstatistikken er årlige oppgaver over ytelser og tjenester fra sosialkontorene.

For områdene økonomisk sosialhjelp og barnevern blir det hentet inn individoppgaver, mens opplysninger som vedrører driftsutgifter og kostnader hentes fra årsmeldingene fra sosialtjenesten. Opplysninger om plasser, beboere,

personell og kostnader i institusjoner for barn og ungdom, og institusjoner for rusmiddelmissbrukere hentes inn på egne skjemaer.

Fra 1986 ble det innført et nytt registreringssystem, der klienter og iverksatte tiltak registreres fortløpende på et registreringsskjema. De aller fleste rubrikkene på dette skjemaet skal fylles ut for alle klienter. I tillegg er det også noen rubrikker for opplysninger som sosialkontorene kan fylle ut hvis de ønsker en mer fullstendig statistikk til eget bruk. Statistikkoppgavene er en kopi av registreringsskjemaet, og skilles fra originalen før den sendes Statistisk sentralbyrå ved årets slutt. Registreringsskjemaet og årsmeldingsskjemaet med rettleiding finnes bakrest i denne publikasjonen.

Oppgavene fra sosialkontorene blir hentet inn med hjemmel i lov om sosial omsorg, §§ 20d og 22, med tilhørende forskrift om sosialstatistikk og lov om barnevern § 13. Oppgavene fra institusjonene for barn og ungdom og institusjonene for rusmiddelmissbrukere innhentes med hjemmel i lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven).

1.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Samtlige kommuner leverte inn sosialklientopplysninger og årsmeldingsskjema for 1990. SSB mangler imidlertid opplysninger om barnevernsklientene i 8 kommuner i 1990. For disse kommunene er det benyttet oppgaver fra tidligere år. SSB har nå et register som omfatter 131 institusjoner for barn og ungdom. Det var 15 institusjoner som ikke sendte inn oppgaver for 1990, eller sendte inn så mangelfulle data at de ikke kunne benyttes. For disse institusjonene har vi benyttet oppgaver fra 1989 når det gjelder opplysninger om institusjonstype, antall

plasser og beboere. SSB har nå et register som inneholder 102 institusjoner for rusmiddelmissbrukere.

Statistisk sentralbyrå regner med at det kan være en viss underrapportering av enkeltklienter til sosialstatistikken, spesielt av barneverns-klienter.

Underrapportering til barnevernsstatistikken har sammenheng med at registreringsskjemaet fra og med 1986 ikke lenger har egne felt for å krysse av for forebyggende tiltak (barnevernslovens § 18), omsorgstiltak (§ 19) og ettervern (§ 51). Alle tiltak etter barnevernsloven skal imidlertid hjemles i § 16a-d (årsak til inngrep fra barnevernet), men noen sosialkontor forbin-der § 16 bare med omsorgsovertakelser. Fordi skjema bare har avkryssing for § 16, oppstår det i noen tilfelle tvil om barn med forebyggen-de tiltak skal registreres eller ikke. Det kan også være et problem å få med de barneverns-klientene som er i fosterhjem eller barneverns-institusjon gjennom flere år, slik at det ikke blir fattet noe vedtak om dem i løpet av stati-stikkåret.

I 1988 ble det gjennomført en større omorgani-sering av den kommunale forvaltning i Oslo og

Bergen, den såkalte bydelsreformen. Omorgani-seringen i Oslo trådte i kraft fra 1. juli 1988, og medførte at man ikke klarte å fremskaffe data av tilstrekkelig kvalitet til årsmeldingen 1988 for de enkelte bydelene. Oslo og Bergen har imidlertid levert inn oppgaver fra samtlige bydeler både i 1989 og 1990. Disse skal i prin-sippet betraktes på linje med andre kommuner. Det har imidlertid ikke vært mulig å få en sam-let oversikt over de byomfattende tiltakene i Oslo. Utbetalt sosialhjelp til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag gjennom Innvandreretatene i Bergen og Oslo er imidlertid tatt med i statistikken både for 1989 og 1990.

Utfyllingen av statistikkoppgavene er ofte man-gelfull. I mange av oppgavene er ett eller flere spørsmål ubesvart, og ofte er de utfylte opplys-ningene unøyaktige eller direkte feilaktige. SSB legger ned et stort arbeid i å kontrollere og rette opp feil og mangler med datagrunnlaget, og til en viss grad sendes oppgaver tilbake til kommunene for oppretting. Dette forhindrer likevel ikke at det kan finnes feil i det materia-let som statistikken bygger på.

2. Kommunal sosialtjeneste

2.1. Lovgrunnlag og organisering av den kommunale sosialtjenesten

Det er i hovedsak 3 lover som regulerer den kommunale sosialtjenesten. Først og fremst er det lov om sosial omsorg av 5. juni 1964 som trekker opp generelle retningslinjer for virksomheten i og organiseringen av den kommunale sosialtjeneste. Dernest er det lov om barnevern av 17. juli 1953, og lov om edruskapsvern og edruskapsnemnder av 26. februar 1932. Mens den førstnevnte loven omhandler den kommunale sosialtjenesten generelt, er de 2 sistnevnte lovene rettet inn mot mer eller mindre avgrensede grupper med spesielle problemer og behov. Disse 3 lovene vil ofte til en viss grad overlape hverandre, og i noen tilfelle kan det være vanskelig å si klart hvilken lov en sak vil komme inn under.

Ifølge lov om sosial omsorg skal den kommunale sosialtjenesten ledes av et valgt helse- og sosialstyre på minst 5 medlemmer.

Fra 1. januar 1988 skal helse- og sosialstyret også ha ansvaret for lov om barnevern og lov om edruskapsvern. Loven krever ikke lenger egne barneverns- og edruskapsnemnder, men de kan allikevel finnes i form av spesielle klientutvalg.

Helse- og sosialstyret skal ha samme funksjonstid som kommunestyret, og det er kommunestyret som velger medlemmene og utpeker leder og nestleder. Helse- og sosialstyret skal i utgangspunktet ha 5 medlemmer. Hvis det anses nødvendig, kan kommunestyret fastsette et høyere antall medlemmer.

Helse- og sosialstyret er det overordnede organ som skal samordne arbeidet etter de 3 sosial-

lovene, og den daglige drift og administrasjon av dets arbeid skal ifølge loven legges til et sosialkontor.

I de senere år er avgjørelsesmyndigheten i helse- og sosialtjenesten i stadig større grad delegert til sosialkontoret. Dette betyr at helse- og sosialstyret ikke lenger befatter seg så mye med avgjørelser i enkeltsaker, men heller med utarbeidelse og oppfølging av planer og målsettinger.

Det er i første rekke de store kommunene som har delegert myndighet til sosialadministrasjonen, noe som for så vidt er forståelig ut fra at de store kommunene har så store saksmengder, at det vil være nærmest umulig for helse- og sosialstyret å behandle alle sakene.

2.2. Den kommunale sosialtjenestens formål og oppgaver

I lov om sosial omsorg heter det at helse- og sosialstyret skal utføre de oppgaver som det er pålagt i lov eller av kommunestyret, ha tilsyn med sosiale institusjoner i kommunen og ta initiativ til tiltak som kan styrke det sosiale vern for kommunens innbyggere. Dette vil si at de oppgaver som er nevnt her kan betraktes som generelle retningslinjer for helse- og sosialstyrets arbeidsområde, og at det enkelte kommunestyre kan pålegge helse- og sosialstyret ytterligere oppgaver. De oppgaver som ligger til helse- og sosialstyrets arbeidsområde kan altså variere fra kommune til kommune. Dette vil også bety at det kan finnes forskjeller fra kommune til kommune med hensyn til hvilke tilbud og tjenester som stilles til rådighet for befolkningen.

Når det ovenfor sies at helse- og sosialstyret skal utføre de oppgaver det er pålagt i lov, henviser det til de mer konkrete bestemmelser i lov om sosial omsorg, barnevernsloven og lov om edruskapsvern. Etter disse bestemmelsene går det fram at helse- og sosialstyret skal yte nødvendig hjelp til den som er i en vanskelig livssituasjon eller ikke er i stand til å forsørge eller dra omsorg for seg selv. Som nevnt ovenfor skal også helse- og sosialstyret stå for utarbeidelsen av tiltak som kan styrke det sosiale vern for kommunens innbyggere. Dermed ser en at helse- og sosialstyret har et tosidig ansvar; det skal sørge for at enkeltmennesket får den hjelp vedkommende trenger for å opprettholde en rimelig levestandard og livssituasjon, samtidig som det skal arbeide med tiltak som skal forbedre det generelle sosiale vern for alle kommunens innbyggere.

2.3. Hvem kan få hjelp fra den kommunale sosialtjenesten?

Den kommunale sosialtjenesten er en service som i utgangspunktet er tilgjengelig for alle personer i kommunen, og det er ingen spesielle grupper eller personer som ifølge lovverket har noen fortrinnsrett til hjelp fra sosialtjenesten. I prinsippet er alle personer som oppholder seg i kommunen, berettiget til hjelp fra sosialkontoret hvis de trenger det. Etter loven har alle rett til å få råd og veiledning, og som vi skal se senere, har en også rett til økonomisk støtte eller institusjonsplass etter visse betingelser. I loven er det imidlertid tatt inn et forbehold om at personer som ikke har sin faste bopel i kommunen kan bes om å henvende seg til sosialkontoret på sitt hjemsted, så fremt dette ikke må antas å være til skade for vedkommende.

I tillegg til at den enkelte har krav på visse typer hjelp, har også kommunen plikt til å gripe inn med tiltak rettet mot barn og rusmiddelmissbrukere i bestemte situasjoner.

I stor grad trekker lovverket altså opp generelle retningslinjer, som kan være gjenstand for vurderinger fra sak til sak. Samtidig vil det på riks- eller lokalpolitisk plan kunne gis forskrifter om hvordan lovverket skal fortolkes, eller at visse grupper eller saksområder skal prioriteres. Lovverkets bestemmelser kan altså praktiseres noe forskjellig fra år til år eller fra kommune til kommune.

2.4. Hjelpetiltak som sosialkontorene har til rådighet

Når en snakker om sosialhjelp tenker en oftest på økonomisk støtte til vanskeligstilte. Men økonomisk støtte til vanskeligstilte er bare en av flere oppgaver som påligger sosialetaten. Etter lov om sosial omsorg skal helse- og sosialstyret gi opplysninger, råd og veiledning til den som trenger det for å bli selvhjulpent eller for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon, yte økonomisk støtte til den som ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold, og sørge for opphold i egnet institusjon for personer som har behov for hjelp. I tillegg kan det også gis økonomisk støtte til f.eks. yrkesopplæring og andre uspesifiserte behov. I tillegg til disse lovregulerte bestemmelsene, kan det som tidligere nevnt, også fattes lokale vedtak om hjelpetilbud. Lovens bestemmelser er for øvrig nokså generelle, slik at det i stor grad blir opp til sosialkontorene selv å tolke disse bestemmelsene på en mest mulig hensiktsmessig måte. Med andre ord vil det kunne være vanskelig å si om et hjelpetiltak er uttrykkelig hjemlet i lovverket eller ikke.

Sosialkontorenes hjelpetilbud omfatter ikke bare økonomisk hjelp, men også praktisk hjelp, råd og veiledning, og formidling av hjelp fra andre offentlige etater. Disse hjelpetilbudene er delvis rettet mot hele befolkningen, og delvis mot avgrensede målgrupper. Det at kommunestyret kan pålegge sosialetaten oppgaver ut over det som er fastsatt i lovverket gir mulighet for store variasjoner fra kommune til kommune med hensyn til hvilke tilbud som måtte finnes for slike avgrensede målgrupper. Dette gjelder kanskje først og fremst tilbud til eldre og funksjonshemmede som ikke omtales spesielt i lovverket. De fleste kommuner har allikevel spesielle hjelpeordninger rettet inn nettopp mot disse gruppene, som f.eks. hjemmehjelpsordninger, ambulerende vaktmester o.l.

2.5. Tvangstiltak

Både lov om barnevern og lov om edruskapsvern gir lovhjemler for å benytte tvangstiltak i særskilte tilfeller. De aktuelle paragrafene er barnevernslovens §§ 5, 11 og 58, og lov om edruskapsvern, §§ 6, 6a, 7, 9 og 16. Disse vil omtales nærmere under de respektive kapitler.

3. Kontantytelser (økonomisk stønad)

3.1. Innledning

Ulike trygdeordninger skal sikre den enkelte et livsgrunnlag ved bortfall av inntekt; ved sykdom, arbeidsløshet, uførhet, tap av forsørger osv. Men selv om trygdeordningene er godt utbygd i vårt land, dekker de ikke alle behov til enhver tid. Det kan være at trygdeytelsene ikke er tilstrekkelige til å dekke de reelle utgifter til livsopphold, eller at en trygdet får uforutsette store utgifter. I tillegg er det også noen som helt faller utenfor trygdeordningene. Økonomisk sosialhjelp er ment å skulle fange opp slike tilfelle og skal være et økonomisk sikkerhetsnett for den enkelte.

Hjelp i form av kontantytelser gis etter § 3.1 i lov om sosial omsorg. Etter denne paragrafen kan det "til den som ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold eller til å dra omsorg for seg selv", gis økonomisk sosialhjelp i følgende former:

- lån, garanti for lån eller bidrag til yrkesopplæring, til å komme i gang med et erverv eller til andre formål med sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne
- bidrag, eller i unntakstilfelle lån til livsopphold
- lån eller bidrag til andre formål, i den utstrekning det anses nødvendig.

I tillegg til dette sier § 3.2 at det i særlige tilfelle, selv om vilkårene ovenfor ikke er til stede, kan ytes økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

Loven gir stort rom for skjønn, både med hensyn til hvilke krav som skal stilles for å få sosialhjelp, og med hensyn til stønadens art og størrelse. Dette gir rom for ulik praksis fra sosialkontor til sosialkontor. Ved forskrifter og

rundskriv gir Sosialdepartementet anbefalinger om fortolkning og praktisering av lovverket, blant annet er det foreslått normerte satser for kontantytelser. Dette vil, dersom anbefalingene blir fulgt, bidra til en mer ensartet praksis i de forskjellige kommunene.

Kontantytelser kan gis enten i form av bidrag eller lån, eller også som garanti for lån. Lån og garanti for lån registreres sammen på de registreringsskjema som brukes, slik at det ikke vil være mulig å skille mellom disse to formene for hjelp. Lån og garanti for lån er derfor slått sammen i statistikken.

Behandlingstiden for søknader om trygdeytelser kan i enkelte tilfelle være lang, og personer som venter på behandling av slike søknader kan få behov for hjelp til livsopphold i ventetiden. Forutsetningene for å innvilge sosialhjelp er gjerne at ytelsen skal tilbakebetales i den grad det blir overlappning med etterbetalt trygdeytelse. Det er imidlertid varierende praksis med hensyn til hvorvidt slike forskudd på trygdeytelser gis som bidrag eller som lån, men dette går ikke fram av statistikken.

I henhold til lovverket kan helse- og sosialstyret i stedet for kontante utbetalinger også gi hjelp i form av naturalytelser, hvis en finner at vedkommende på grunn av særlige forhold er best tjent med å få hjelpen på en slik måte. Naturalytelser innebærer at sosialkontoret, i stedet for å betale ut et kontantbeløp til vedkommende, dekker kostnaden ved anskaffelsen av de bestemte varer eller tjenester som hjelpen har som formål å dekke. Det kan i slike tilfelle benyttes rekvisisjon eller en annen tjenlig framgangsmåte. Vi kjenner ikke omfanget av bruk av slike naturalytelser, og de blir regnet som kontantytelser i statistikken.

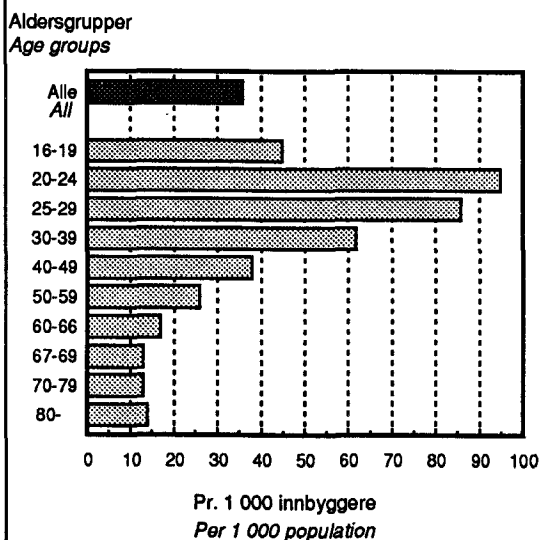
3.2. Mottakere av økonomisk hjelp

Det ble gitt sosialhjelp i form av kontantytelser i nær 165 400 tilfelle i 1990. Dette er en økning på om lag 2 prosent i forhold til 1989. Noen stønadsmottakere får i løpet av året hjelp i mer enn én kommune, og tallet på stønadstilfelle vil derfor være høyere enn tallet på stønadsmottakere, som i 1990 var vel 155 200. Av disse var det 8 400 personer, eller 5 prosent, som fikk økonomisk sosialhjelp i mer enn én kommune. De aller fleste, 88 prosent, fikk hjelp fra 2 kommuner. Det er i de lavere aldersgrupper at en finner størst andel stønadsmottakere med hjelp i mer enn én kommune, og da spesielt i aldersgruppen 20-29 år.

Figur 3.1

Stønadsmottakere pr. 1 000 Innbyggere i ulike aldersgrupper. 1990

Recipients of social care per 1 000 population in various age groups. 1990

I forhold til befolkningen 16 år og over var det i 1990 46 stønadsmottakere pr. 1 000 innbyggere. Andelen av befolkningen som får økonomisk sosialhjelp er høyest i aldersgruppen 20-24 år, der det var hele 95 mottakere pr. 1 000 innbyggere. Denne andelen avtar med stigende alder og var således bare 13 mottakere pr. 1 000 innbyggere i aldersgruppen 67 år og over (figur 3.1). I forhold til 1989 har det vært en økning i andelen for alle aldersgrupper opptil 67 år.

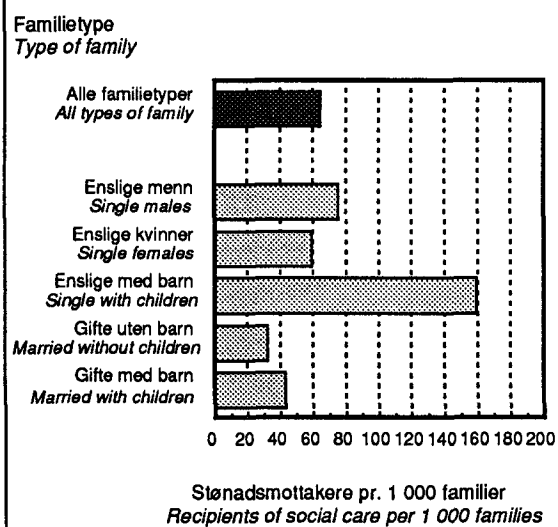
Familier med sosialhjelp

Når det er gitt økonomisk hjelp til en familie, blir familien regnet som en stønadsmottaker. Stønadsmottakere pr. 1 000 familier gir derfor et riktigere bilde av hvor stor del av befolkningen som får økonomisk sosialhjelp. Fordi barn over 18 år kan få sosialhjelp på selvstendig grunnlag selv om de bor hos foreldrene, har vi regnet hjemmeboende voksne barn (som enslige, det vil si enpersonfamilier) inn i tallet på familier totalt. I 1990 var det 65 av 1 000 norske familier som fikk økonomisk sosialhjelp. Dette er samme andel som i 1989. Andelen stønadsmottakere varierer med familietype. Den er klart høyest i familietypen enslige med barn, der 160 av 1 000 familier fikk kontantytelser fra sosialkontoret. Det tilsvarende tall for 1989 var 177. Blant ektepar med og uten barn var det henholdsvis 44 og 33 av 1 000 familier som mottok sosialhjelp i 1990 (figur 3.2). Selv om en stor andel av alle enslige forsørgere får sosialhjelp, er ikke dette den største gruppen blant stønadsmottakerne. I alt fikk om lag 45 000 barnefamilier sosialhjelp i 1990, hvorav nær 25 300 var enslige forsørgere. Til sammenligning var det nesten 89 300 enslige som mottok sosialhjelp.

Figur 3.2

Stønadsmottakere pr. 1 000 familier. Familietype. 1990

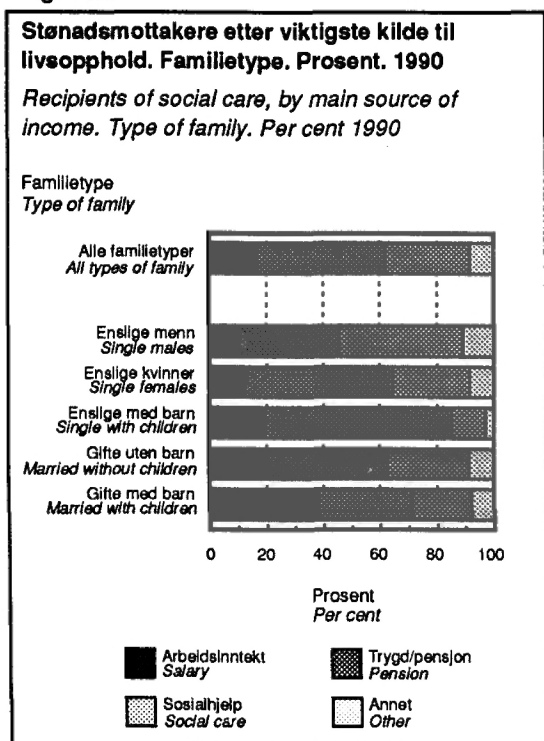
Recipients of social care per 1 000 families. Type of family. 1990

Viktigste kilde til livsopphold

Vel 17 prosent av stønadsmottakerne i 1990 hadde arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. Uoppgitte er her holdt utenfor. 45 prosent av stønadsmottakerne hadde trygd eller pensjon som viktigste kilde til livsopphold, og nær 30 prosent hadde sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold. Sammenlignet med 1989 var det færre med arbeidsinntekt og flere med sosialhjelp og trygd som viktigste kilde til livsopphold. Også viktigste kilde til livsopphold varierer med familietype. I gruppen enslige menn og kvinner var det henholdsvis 11 og 12 prosent som hadde arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. I gruppen gifte med barn var tilsvarende andel 38 prosent. I gruppen gifte uten barn var det 21 prosent som hadde arbeid som viktigste kilde til livsopphold. Både i gruppen enslige kvinner og gruppen enslige med barn hadde over halvparten trygd eller pensjon som viktigste kilde til livsopphold, henholdsvis 52 og 66 prosent. Blant gifte uten barn var det 42 prosent som hadde trygd eller pensjon som viktigste kilde til livsopphold. Det var bare for enslige menn uten barn at sosialhjelp oftest ble oppgitt som den viktigste kilden til livsopphold, nær 44 prosent (figur 3.3).

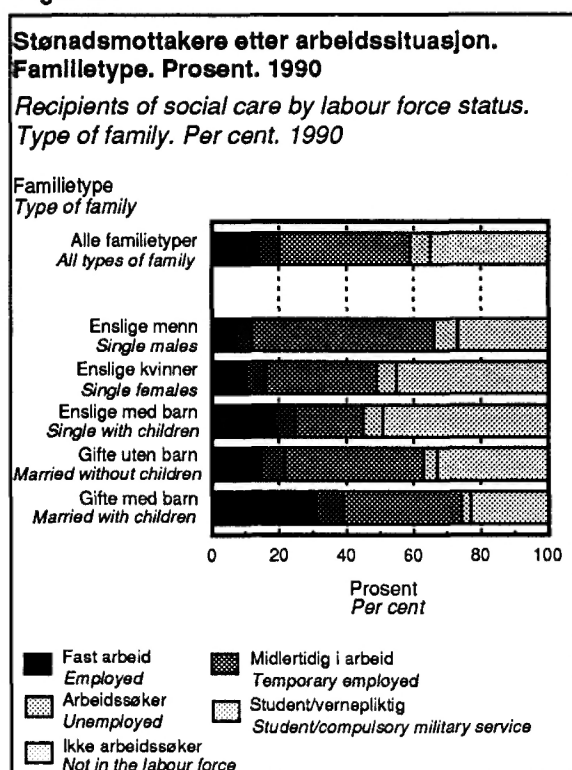
Figur 3.3

Forhold til arbeidslivet

Nær 14 prosent av stønadsmottakerne i 1990 var i fast arbeid. Det tilsvarende tallet i 1989 var 17 prosent. 39 prosent av stønadsmottakerne i 1990 var arbeidssøkere mot 38 prosent i 1989. Andelen av stønadsmottakere i fast arbeid varierer med familietype (figur 3.4). I gruppene enslige menn og enslige kvinner var henholdsvis 7 og 10 prosent i fast arbeid. Blant enslige med barn og gifte med barn var henholdsvis 19 og 31 prosent av stønadsmottakerne i fast arbeid. I alt 35 prosent av alle stønadsmottakerne var ikke arbeidssøkere.

Figur 3.4

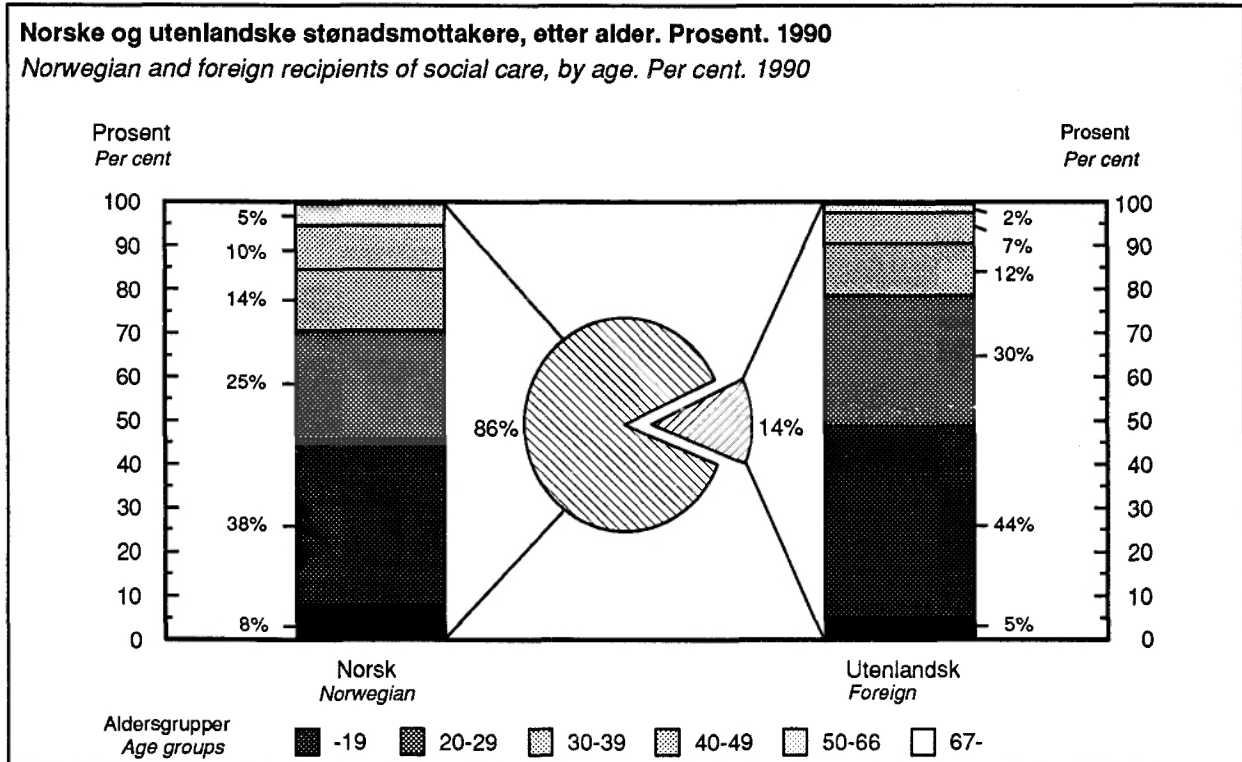
Utenlandske statsborgere

Nær 20 800, eller 14 prosent, av stønadsmottakerne i 1990 var utenlandske statsborgere. De tilsvarende tall for 1989 var 19 400, eller 13 prosent. For 4 400 stønadsmottakere var statsborgerskap uoppgitt, men det er grunn til å tro at de fleste av disse var norske. Aldersfordelingen for de utenlandske stønadsmottakerne viser en noe større andel i de lave aldersgruppene enn hva som gjelder for norske stønadsmottakere (figur 3.5). Rundt regnet 18 prosent av alle utenlandske statsborgere 16 år og over registrert i Norge mottok økonomisk sosialhjelp

i 1990, mens det tilsvarende tallet for norske statsborgere var 4 prosent. Disse tallene må ses på bakgrunn av at en stor del av de utenlandske

statsborgerne er flyktninger og asylsøkere, og at sosialkontorene har det lokale ansvar for tilpassning til norske forhold.

Figur 3.5

Stønadsmottakere med hjelp både i 1989 og 1990

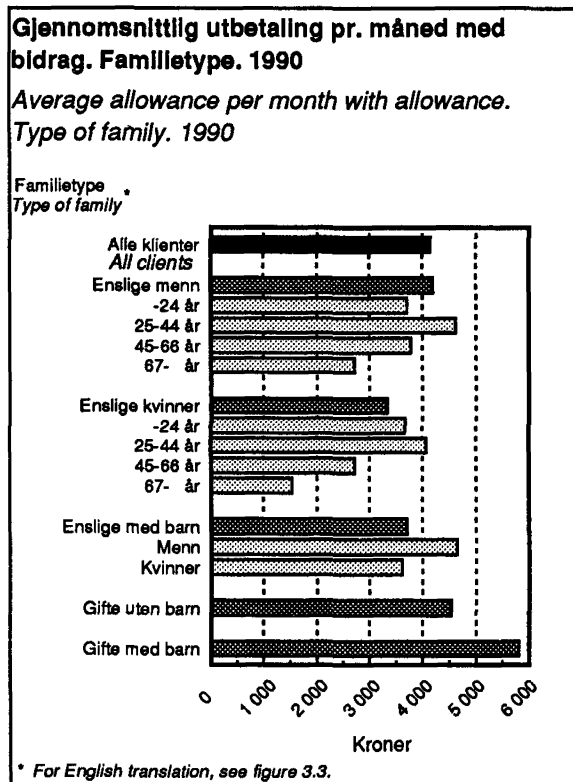
Av de 155 200 mottakere av økonomisk sosialhjelp i 1990, mottok 87 500 hjelp også i 1989. Det vil si at vel 56 prosent av stønadsmottakerne hadde mottatt hjelp året før. Den tilsvarende andel i 1989 var 54 prosent. Det var ikke store forskjeller mellom ulike grupper av stønadsmottakere inndelt etter familietype. Riktignok var det en større andel av gruppen enslige med barn som hadde mottatt økonomisk hjelp året før enn gjennomsnittet (63 prosent). Det var noe større andel med hjelp i 1989 i de lavere aldersgruppene, særlig i aldersgruppene under 25 år.

Utbetalinger

Av stønadsmottakerne i 1990 var det 145 800 som fikk bidrag og i underkant av 26 000 som fikk lån eller garanti for lån. De totale utbetalingene av økonomisk sosialhjelp beløp seg til vel 3 300 millioner kroner, som er en økning

på 4 prosent fra 1989. Til sammenligning var økningen i utbetalingene fra 1988 til 1989 på 19 prosent. Nær 3 100 millioner kroner ble utbetalt som bidrag, og dette tilsvarer i gjennomsnitt nær 20 600 kroner pr. bidragsmottaker. Hvor mye den enkelte bidragsmottaker fikk utbetalt i løpet av året er selvsagt avhengig av hvor lenge behovet for hjelp varte. Regnet pr. måned med bidrag fikk bidragsmottakerne i gjennomsnitt utbetalt 4 167 kroner i bidrag. Det var gifte eller samboende med barn under 18 år som fikk de høyeste månedlige bidrag med 5 834 kroner (figur 3.6). Gifte eller samboende uten barn fikk 4 561 kroner, og enslige med barn under 18 år fikk 3 707 kroner pr. måned. Enslige menn fikk større gjennomsnittlige utbetalinger pr. måned enn enslige kvinner, henholdsvis 4 209 kroner og 3 346 kroner. Dette forholdet gjelder enten de har barn eller ikke. Enslige menn, sammenlignet med enslige kvinner, fikk 26 prosent høyere gjennomsnittlige utbetalinger pr. måned i 1990. Forskjellen var den samme i 1989.

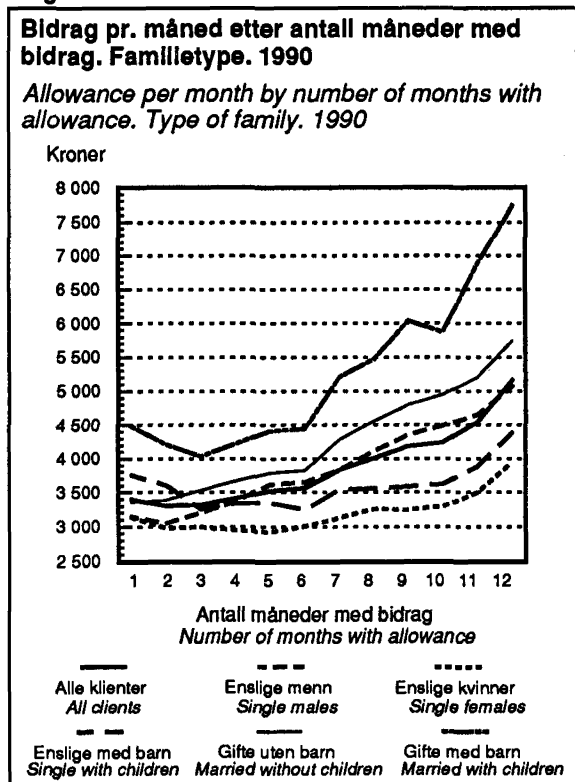
Figur 3.6

Forholdet mellom utbetalingens varighet og gjennomsnittlig utbetaling pr. måned synes å være slik at jo lengre det utbetales bidrag, jo større månedlige beløp (figur 3.7.) De som fikk engangshjelp, dvs. hjelp registrert i bare én måned, fikk riktignok mer utbetalt enn de som fikk hjelp i 2 eller 3 måneder. I gjennomsnitt fikk de med hjelp i bare én måned utbetalt 3 409 kroner. Utbetaling pr. måned økte jevnt med økt varighet for de som mottok hjelp i 3 måneder eller mer, til 5 178 kroner i gjennomsnitt for dem som fikk hjelp i 12 måneder.

Den prosentvise økningen i månedlige utbetalinger etter som varigheten økte, var størst for gruppen gifte og samboende med barn. Enslige kvinner får gjennomsnittlig lavest utbetalinger enten de får hjelp i bare 1 måned eller flere måneder. Når varigheten øker ser vi at de månedlige utbetalinger øker sterkere for enslige menn enn for enslige kvinner. Enslige menn og enslige kvinner som får hjelp i bare 1 måned får tilnærmet like mye utbetalt, henholdsvis 3 155 kroner og 3 140 kroner. Sammenligner vi de som får hjelp i 12 måneder, ligger de månedlige utbetalinger vel 28 prosent høyere for gruppen enslige menn enn for gruppen enslige kvinner.

Figur 3.7

3.3. Utvikling over tid

I 1970 var det omtrent 37 000 stønadstilfelle, som utgjorde 12 tilfelle pr. 1 000 innbyggere. Dette tallet holdt seg noenlunde stabilt gjennom syttiårene, men tok deretter til å øke (figur 3.8). Økningen fra 1987 til 1988 var i overkant av 15 prosent og fra 1988 til 1989 på 12 prosent. I 1990 var det i underkant av 165 400 stønadstilfelle og dette gir en økning på 2 prosent fra året før. Veksten har med andre ord stagnert det siste året.

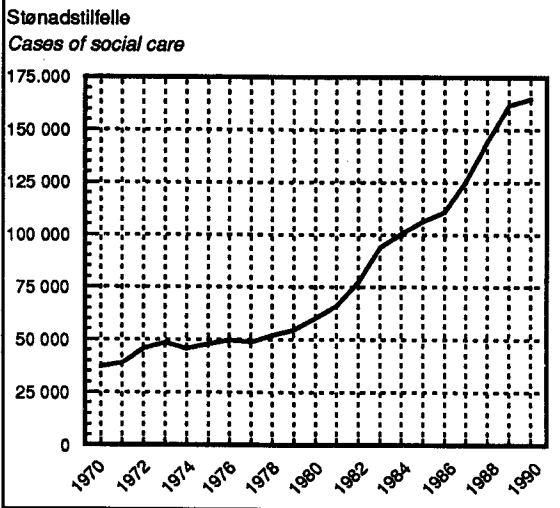
Andelen av befolkningen som fikk sosialhjelp var 3,3 ganger så stor i 1990 som i 1970, mens tallet på stønadstilfelle var nær 4,4 ganger så stort. Dette at tallet på stønadstilfelle har økt mer enn andelen av befolkningen, kan skyldes både at befolkningstallet har økt, og at de som fikk hjelp i 1990 fikk hjelp flere ganger enn de som fikk hjelp i 1970.

Alderssammensetningen i gruppen som mottar sosialhjelp har endret seg merkbart siden 1970. I figur 3.9 ser en en tendens til at de høyeste aldersgruppene utgjør en stadig mindre andel av de som mottar sosialhjelp. Mens aldersgruppene under 40 år utgjorde omtrent 41 prosent av stønadstilfellene i 1970, er dette tallet i dag

steget til 72. Aldersgruppene over 50 år utgjorde i 1970 over 40 prosent av tilfellene, mens de i dag utgjør bare 14 prosent. Alderspensionistene utgjorde i overkant av 12 prosent i 1970. I dag utgjør denne gruppen under 5 prosent av stønadstilfellene.

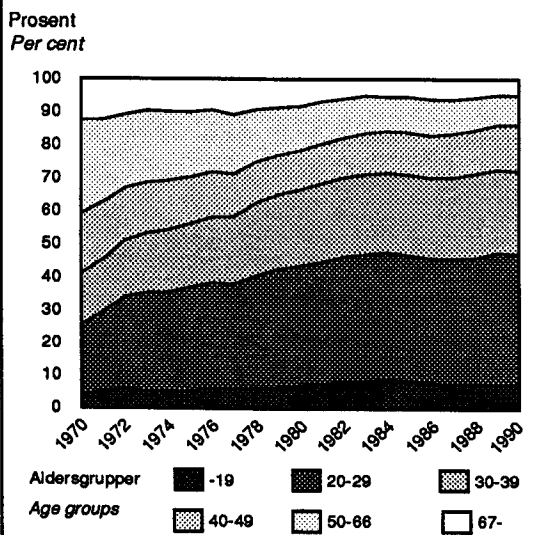
Figur 3.8

**Stønadstilfelle med økonomisk stønad.
1970-1990**
*Cases of social care with economic assistance.
1970-1990*

Figur 3.9

**Aldersgruppenes andel av stønadstilfellene.
1970-1990**
Each age group's percentage of total number of cases. 1970-1990

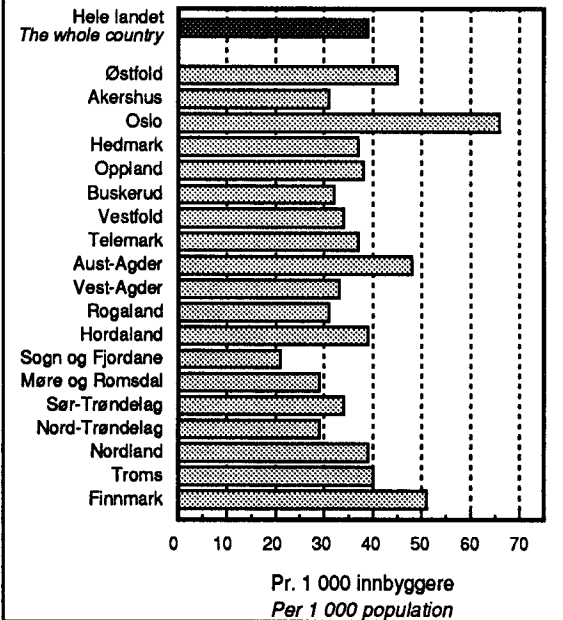

3.4. Geografiske forskjeller

Det er til dels store forskjeller fra fylke til fylke med hensyn til andel av befolkningen som får økonomisk sosialhjelp (figur 3.10). Andelen av befolkningen som mottar økonomisk sosialhjelp økte fra 1989 til 1990 i 12 fylker. Sterkest økning finner vi i Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark, som alle hadde en økning på 3 tilfelle pr. 1 000 innbyggere. I 5 fylker har andelen stønadstilfelle gått ned. Finnmark hadde størst nedgang, her sank andelen med 7 tilfelle pr. 1 000 innbyggere, fra 58 i 1989 til 51 i 1990.

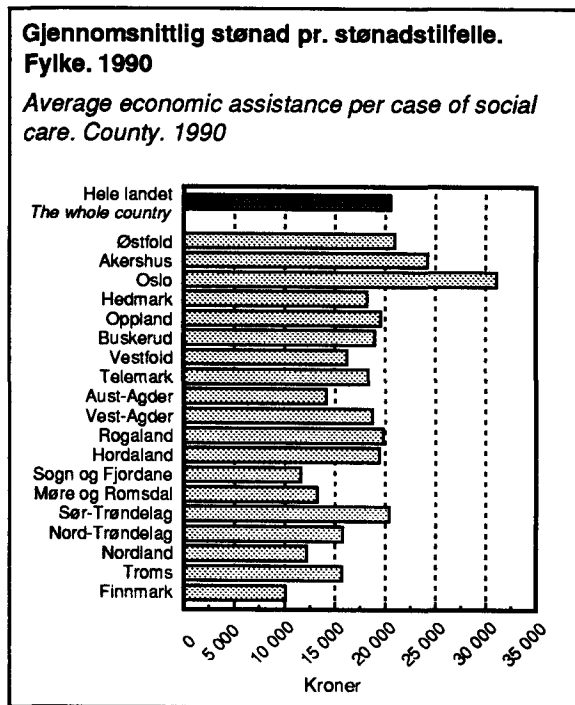
Figur 3.10

**Stønadstilfelle pr. 1 000 innbyggere.
Fylke. 1990**
*Cases of social care per 1 000 population.
County. 1990*

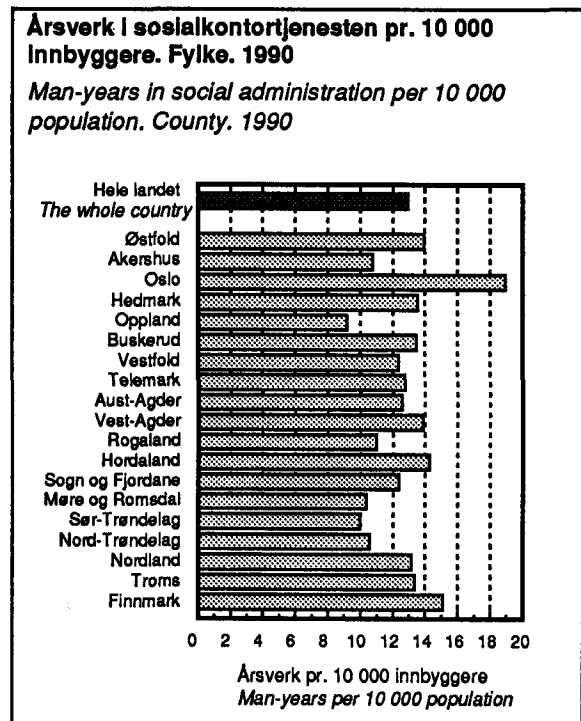

Hvis en derimot ser på gjennomsnittlig stønad pr. stønadstilfelle, er bildet noe annerledes. Oslo ligger fremdeles høyest, med i underkant av 31 200 kroner pr. tilfelle, mens Finnmark ligger lavest med i underkant av 10 100 kroner pr. tilfelle (figur 3.11). Vest-Agder har hatt størst prosentvis økning i gjennomsnittlig stønad pr. tilfelle, 20 prosent fra 1989 til 1990. For landet under ett var den tilsvarende økningen 2 prosent. Finnmark og Akershus hadde størst nedgang i gjennomsnittlig utbetalt beløp fra 1989 til 1990, en nedgang på henholdsvis 8 og 7 prosent.

Figur 3.11

Figur 3.12

3.5. Personale i sosialkontortjenesten

Statistikken over personale i sosialkontortjenesten bygger på de opplysninger som samles inn gjennom årsmeldingsskjemaene fra kommunene og ble første gang innhentet i 1984. Den omfatter personer ansatt på heltid eller deltid, der deltidsansatte regnes om til heltidsansatte. Tallet på ansatte i alt gir derfor et tilnærmet uttrykk for utførte årsverk. I 1984 og 1985 ble antall stillinger talt, mens det for de senere år er blitt talt antall personer og utførte årsverk. Tallene for 1984 og 1985 vil derfor ikke være helt sammenlignbare med de senere år.

Innen generell sosialkontortjeneste har vi sett en jevn og vedvarende økning i bemanningen, fra nær 4 400 årsverk i 1984 til nær 5 500 i 1988 og nær 5 600 i 1989. I 1990 var bemanningen igjen nede på vel 5 500 årsverk. Antall årsverk i sosialkontortjenesten varierer naturlig nok fra fylke til fylke, etter som antall innbyggere i de enkelte fylker og kommuner også varierer. For å nærme oss et mål for bemanningssituasjonen, må antall årsverk ses i forhold til tallet på innbyggere i de enkelte fylkene. Ser vi hele landet under ett ble det brukt 13,0 årsverk pr. 10 000 innbyggere til sosialkontortjenesten (figur 3.12). Flest ansatte pr. 10 000 innbyggere hadde Oslo, Finnmark og Horda-

land med henholdsvis 19,0, 15,1 og 14,3 årsverk. Oppland og Sør-Trøndelag brukte færrest årsverk i sosialkontortjenesten med 9,2 og 10,0 pr. 10 000 innbyggere.

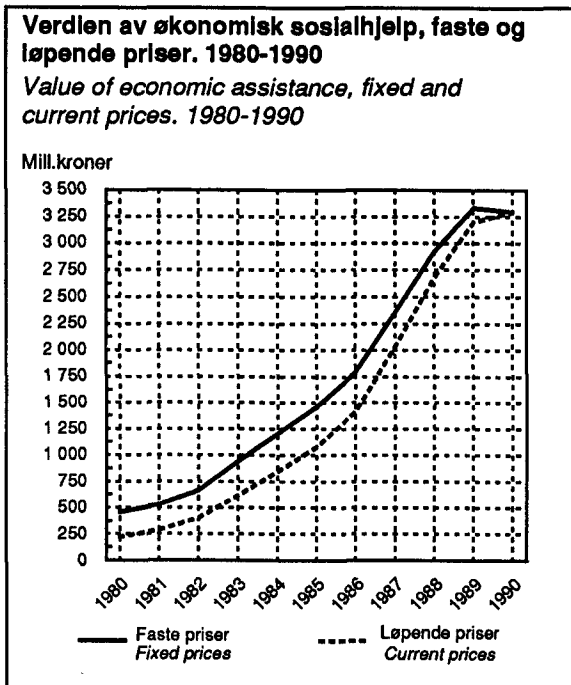
Sosionomene er i dag den største yrkesgruppen innen sosialkontortjenesten. De dekket til sammen 36 prosent av de samlede årsverkene. Barnevernspedagogene stod for 10 prosent, og personer med annen høyskoleutdanning for 15 prosent av årsverkene i sosialkontortjenesten. Av de uten sosialfaglig utdanningsbakgrunn er kontorpersoneell den største gruppa. De dekket om lag 3 av 10 årsverk i sosialkontortjenesten (29 prosent). Ser vi hele landet under ett var det bare 5 prosent av de ansatte i sosialkontortjenesten som tilhørte gruppen ufaglærte.

3.6. Sosialhjelpsutgiftene

Den relativt store økningen i antall mottakere av økonomisk hjelp fra sosialkontorene de senere år vil naturlig nok også gjenspeile seg i en økning i kommunenes sosialhjelpsutgifter. Tar vi utgangspunkt i tall fra klientstatistikken var kommunenes totale utbetalinger til sosialhjelp i 1990 på vel 3,3 milliarder kroner. Til sammenligning ble det i 1980 utbetalt nær 222 millioner kroner i sosialhjelp (tabell 3.10).

Figur 3.13 viser utviklingen både i løpende og faste priser. I løpende priser ble det utbetalt 15 ganger mer i sosialhjelp i 1990 enn i 1980. Justerer vi for prisstigningen i perioden ble det utbetalt 7 ganger mer i sosialhjelp i 1990 enn i 1980.

Figur 3.13

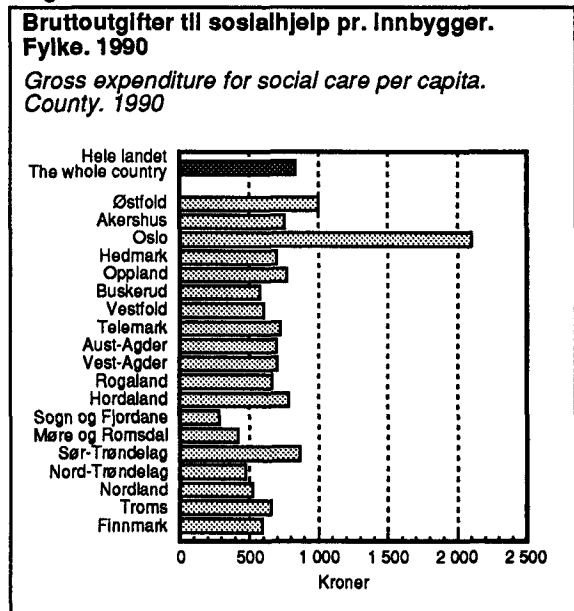
I sosialkontorenes årsmeldingsskjema innhentes det tall for brutto driftsutgifter til sosialhjelp. Ettersom disse opplysningene innhentes tidlig på året, har kommunene anledning til å benytte foreløpige tall fra underkapittel 1.42 i kommuneregnskapet. Kommuneregnskapstallene, som foreligger først ut på høsten, vil derfor avvike noe fra tallene fra årsmeldingsskjemaet som benyttes i dette kapittelet. I årsmeldingsskjemaene fra sosialkontorene er brutto driftsutgifter til sosialhjelp delt på følgende 3 poster: sosialhjelp som bidrag, sosialhjelp som lån, og annet. I 1990 var brutto driftsutgifter til sosialhjelp på til sammen 3 578 millioner kroner. Tilsvarende tall for 1989 var 3 513 millioner kroner. Dette gir en økning på 2 prosent fra 1989 til 1990, samme økning som klientstatistikken viste. I 1990 ble nær 3 100 millioner kroner (87 prosent) utbetalt som bidrag, vel 343 millioner kroner (10 prosent) utbetalt som lån og nær 135 millioner kroner (4 prosent) til sosialhjelp under posten annet (tabell 3.13). Annet omfatter her betaling til støttekontakter, utgifter til privat pleie m.m. Det er små forskjeller fra fylke til fylke hvorvidt stønad utbe-

tales som lån eller bidrag. Vi vet dessuten lite om i hvilken grad sosialhjelp gitt som lån blir tilbakebetalt.

Sosialhjelpsutgifter pr. innbygger

Utgiftene til økonomisk sosialhjelp tilsvarer 8 402 kroner pr. innbygger på landsbasis (figur 3.14). I de aller fleste fylkene ligger utgiftene pr. innbygger like i underkant av landsgjennomsnittet. Særlig lavt ligger utgiftene i Sogn og Fjordane med bare 286 kroner pr. innbygger. Også Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag ligger lavt med henholdsvis 420 kroner, 477 kroner og 541 kroner pr. innbygger. Oslo skiller seg ut med utgifter som ligger langt over landsgjennomsnittet, 2 106 kroner pr. innbygger, fulgt av Østfold med 1 004 kroner pr. innbygger.

Figur 3.14

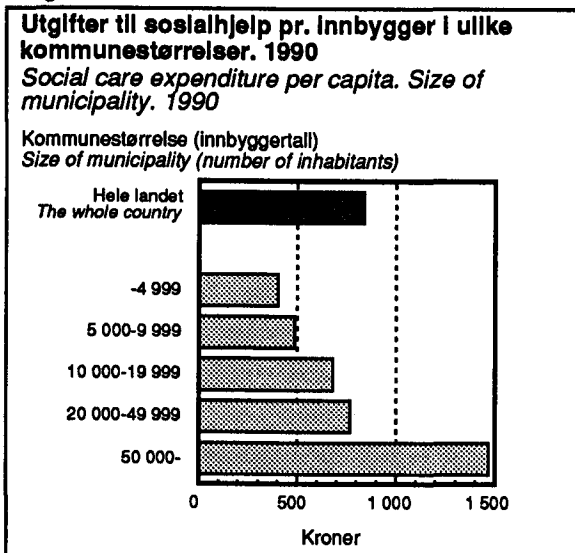

Sosialhjelpsutgifter etter kommunestørrelse

Hvis vi ser på utgiftene pr. innbygger i kommunene gruppert etter kommunestørrelse, er bildet at det er de største kommunene som har størst utgifter pr. innbygger til økonomisk sosialhjelp (figur 3.15). Utgiftene til sosialhjelp utgjør i de minste kommunene 402 kroner pr. innbygger, mens det tilsvarende tallet for de største kommunene er 1 468 kroner. Særlig stort sprang er det mellom kommuner med

20 000-49 999 innbyggere, og kommuner med 50 000 innbyggere og over. Dette skyldes i stor grad at Oslo kommer inn i denne gruppen. Som vi så ovenfor ligger Oslos utgifter to og en halv gang så høyt som landsgjennomsnittet, og vil derfor veie tungt i denne gruppen.

Figur 3.15

Høye utgifter til sosialhjelp i store kommuner og byer kan ha sammenheng med høyere boligpriser og leveomkostninger generelt. I de lavere aldersgrupper utgjør enslige en større andel av befolkningen i de store byene enn i andre kommuner. Tidligere i dette kapittelet så vi at de yngre utgjorde en større andel av mottakerne av økonomisk hjelp enn de eldre, og likedan at enslige utgjorde en større andel enn gifte og samboende. Dette kan være noe av forklaringen på de høye utgiftene i større kommuner.

Tabell 3.1. Stønadsstilfelle med økonomisk stønad, etter alder og fylke/kommunestørrelse. 1970-1990
Cases of social care with economic assistance, by age and county/size of municipality. 1970-1990

	I alt Total	Alder Age						Uopp- gitt Unknown
		-19	20-29	30-39	40-49	50-66	67-	
1970	37298	1433	7831	5652	6592	10365	4497	928
1971	39054	1961	9225	6061	6606	9584	4676	941
1972	45461	2585	12686	7461	7241	10070	4799	619
1973	48463	2450	14423	8536	7449	10452	4556	597
1974	45791	2209	13826	8481	6748	9555	4444	528
1975	47906	2480	14939	9023	6764	9286	4824	590
1976	49466	2890	15720	9524	6791	9063	4615	863
1977	48708	2733	15149	9600	6260	8549	5120	1291
1978	52086	3067	17538	11149	6437	8051	4765	1079
1979	54519	3355	19184	11951	6584	7611	4649	1185
1980	60136	3974	21263	13540	7117	7817	4851	1574
1981	65823	4725	23711	15370	7779	8221	4454	1563
1982	77126	6045	28670	18207	8977	9080	4721	1426
1983	93905	7735	35287	22496	11549	10268	4705	1865
1984	100681	8736	37929	23996	12487	10368	5207	1960
1985	106439	8688	40065	25345	13372	11297	5733	1939
1986	110992	8565	41736	27102	13999	12126	6924	540
1987	125361	8944	47708	30971	16325	13102	7908	403
1988	144378	10065	55810	36605	19361	14056	7977	504
1989	161458	11964	64082	40982	21801	14443	7817	369
1990	165355	12263	65152	41805	22966	15085	7844	240
FYLKE COUNTY								
Østfold	10805	792	4140	2721	1549	1044	535	24
Akershus	12981	883	5262	3540	1832	1025	425	14
Oslo	30884	1289	11475	8469	4714	3023	1856	58
Hedmark	6888	590	2476	1697	1059	726	332	8
Oppland	7003	528	2628	1758	1069	675	330	15
Buskerud	7113	506	2763	1815	1065	625	331	8
Vestfold	6749	438	2701	1775	905	652	263	15
Telemark	6037	591	2485	1483	833	476	165	4
Aust-Agder	4687	514	1855	1052	645	451	159	11
Vest-Agder	4833	502	2024	1231	623	355	93	5
Rogaland	10557	982	4541	2616	1294	784	332	8
Hordaland	16156	1347	6528	3757	1956	1420	1146	2
Sogn og Fjordane	2192	225	825	547	298	196	91	10
Møre og Romsdal	6995	590	2806	1683	946	636	327	7
Sør-Trøndelag	8651	628	3598	2198	1123	740	346	18
Nord-Trøndelag	3749	350	1466	856	527	356	193	1
Nordland	9413	755	3768	2249	1271	894	458	18
Troms	5882	412	2374	1502	756	559	272	7
Finmark	3780	341	1437	856	501	448	190	7
KOMMUNESTØRRELSE								
Innbyggertall								
SIZE OF MUNICIPALITY								
Number of inhabitants								
- 4 999	20180	1840	7095	4934	2957	2316	981	57
5 000 - 9 999	21173	1937	8320	5166	3038	1869	808	35
10 000 - 19 999	31429	2834	12734	7708	4338	2641	1135	39
20 000 - 49 999	31362	2300	12922	7903	4054	2664	1490	29
50 000 -	61211	3352	24081	16094	8579	5595	3430	80

Tabell 3.2. Stønadsmottakere som har fått økonomisk sosialhjelp i en eller flere kommuner etter tallet på kommuner de har fått hjelp i og alder. 1990
 Recipients of social care with assistance in one or more municipalities, by number of municipalities from which they have received assistance and age. 1990

Alder Age	I alt Total	Med hjelp i en kom- mune Assistance from one municipi- pality(1)	Med hjelp i flere kommuner Assistance from more than one municipality					
			I alt Total	2	3	4	5	6-
I alt Total	155169	146769	8400	7354	773	173	53	47
- 19	11431	10682	749	678	63	7	-	1
20 - 24	32095	29676	2419	2154	216	39	7	3
25 - 29	28206	26420	1786	1561	166	41	13	5
30 - 34	22077	20731	1346	1164	118	38	15	11
35 - 39	16896	16019	877	741	94	24	9	9
40 - 44	13417	12860	557	483	55	9	4	6
45 - 49	8423	8119	304	266	26	6	2	4
50 - 54	5624	5457	167	137	18	7	1	4
55 - 59	4330	4238	92	83	4	1	1	3
60 - 64	3477	3415	62	53	8	-	-	1
65 - 69	2786	2765	21	18	2	1	-	-
70 - 74	2226	2214	12	9	2	-	1	-
75 - 79	1899	1892	7	6	1	-	-	-
80 -	2043	2043	-	-	-	-	-	-
Uoppgitt Unknown	239	238	1	1	-	-	-	-

(1) Tallet inkluderer 5 086 stønadstilfeller med uoppgitt fødselsnummer.

(1) Including 5 086 cases with unknown national identity number.

Tabell 3.3. Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold og familiefase. 1990
 Recipients of social care by main source of income and family cycle phase. 1990

Familiefase Family cycle phase	I alt Total	Arbeids- inntekt Salary	Trygd/ pensjon Pension	For- sørget Depen- dent	Sosial- hjelp Social care	Stipend/ lån Scholar- ship/ loan	Annet Other	Uopp- gitt Unknown
I alt Total	155169	24305	63648	4090	42185	3560	3926	13450
Enslige menn Single men	52851	5188	17144	1450	21339	1753	1940	4036
- 24 år years	18644	1711	3584	1254	8502	1058	923	1611
25 - 44 "	26075	2928	8274	178	11243	683	872	1897
45 - 66 "	6749	535	4035	14	1561	11	138	455
67 - "	1358	12	1243	4	28	1	3	67
Uoppgitt Unknown	25	2	8	-	5	-	4	6
Enslige kvinner Single women	36427	4129	17548	988	9011	1046	822	2881
- 24 år years	12694	1615	2470	887	5241	790	525	1164
25 - 44 "	11075	1758	4910	68	2949	240	215	935
45 - 66 "	7588	716	5483	29	741	13	57	549
67 - "	5047	38	4683	4	69	3	24	226
Uoppgitt Unknown	23	2	2	-	11	-	1	7
Enslige med barn under 18 år Single parents	25260	4599	15498	202	2797	154	315	1695
Menn Males	1941	528	770	17	432	22	56	116
Kvinner Females	23214	4061	14679	184	2335	132	257	1566
Uoppgitt Unknown	105	10	49	1	30	-	2	13
Gifte og samboende uten barn under 18 år Married and cohabiting without children .	15238	2865	5778	488	3967	316	397	1427
- 44 år years	10630	2285	2893	373	3359	314	329	1077
45 - "	4576	575	2878	113	597	2	67	344
Uoppgitt Unknown	32	5	7	2	11	-	1	6
Gifte og samboende med barn under 18 år Married and cohabiting with children	19749	6995	6014	850	3813	208	339	1528
Uoppgitt Unknown	5644	529	1666	112	1258	83	113	1883

Tabell 3.4. Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon og familiefase. 1990
 Recipients of social care by labour force status and family cycle phase. 1990

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt Total	Fast arbeid Employed	Midler- tidig arbeid Temporary employed	Arbeids- søker Unemployed	Student/ verne- pliktig Student/ compulsory military service	Ikke arbeids- søker Not in the labour force	Uopp- gitt Unknown
I alt Total	155169	18521	7638	53446	7856	47811	18743
Enslige menn	52851	3263	2367	25523	3261	12812	5518
- 24 år	18644	833	1066	11111	1933	1911	1761
25 - 44 "	26075	2014	1137	12713	1291	6227	2633
45 - 66 "	6749	406	158	1658	34	3580	896
67 - "	1358	8	6	33	2	1085	223
Uoppgitt	25	2	-	8	1	9	5
Enslige kvinner	36427	3103	1677	10496	1970	14295	4614
- 24 år	12694	870	946	6230	1420	1818	1338
25 - 44 "	11075	1481	559	3302	508	3743	1386
45 - 66 "	7588	706	166	775	36	4736	1117
67 - "	5312	46	8	201	5	4193	806
Uoppgitt	23	2	-	2	1	7	11
Enslige med barn under 18 år ...	25260	4258	1119	4527	1280	10933	2609
Menn	1941	452	96	732	55	417	179
Kvinner	23214	3795	1020	3776	1214	10473	2413
Uoppgitt	105	11	3	19	11	43	17
Gifte og samboende uten barn under 18 år	15238	1995	866	5474	562	4318	1956
- 44 år	10630	1544	739	4664	536	1827	1273
45 - "	4576	445	126	805	22	2481	677
Uoppgitt	32	6	1	5	4	10	6
Gifte og samboende med barn under 18 år	19749	5531	1418	6257	565	4032	1796
Uoppgitt	5644	371	191	1169	218	1421	2250

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.5. Stønadsmottakere etter statsborgerskap og alder. 1990
 Recipients of social care by citizenship and age. 1990

Alder Age	I alt Total	Norsk Norwegian	Uten- landsk Foreign	Uopp- gitt Unknown	Andel utenlandske statsborgere Percentage foreign citizens
I alt Total	155169	130007	20769	4393	14
- 19	11431	10040	1070	321	10
20 - 24	32095	27308	3996	791	13
25 - 29	28206	22353	5151	702	19
30 - 34	22077	17522	3928	627	18
35 - 39	16896	14053	2388	455	15
40 - 44	13417	11472	1538	407	12
45 - 49	8423	7243	916	264	11
50 - 54	5624	4910	552	162	10
55 - 59	4330	3785	403	142	10
60 - 64	3477	3066	307	104	9
65 - 69	2786	2501	193	92	7
70 - 74	2226	2008	117	101	6
75 - 79	1899	1731	81	87	4
80 -	2043	1859	71	113	4
Uoppgitt Unknown	239	156	58	25	27

Tabell 3.6. Gjennomsnittlig bidrag pr. måned med utbetaling. Tall for bidragets varighet og familiefase. 1990
Average allowance per month with allowance. Figures for duration of allowance and family cycle phase. 1990

Familiefase Family cycle phase(1)	Gjennomsnittlig bidrag pr. måned Average allowance per month	Tallet på måneder med bidrag					Number of months with allowance						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Alle familiefaser All family cycle phases ...	4167	3409	3313	3331	3429	3527	3573	3831	4010	4183	4233	4548	5178
Enslige menn	4209	3155	3057	3203	3376	3612	3651	3843	4113	4352	4482	4656	5075
- 24 år	3721	2917	2752	2842	3048	3291	3345	3611	3781	4007	4102	4364	4577
25 - 44 "	4630	3466	3443	3612	3788	3930	3949	4055	4437	4657	4821	5024	5423
45 - 66 "	3787	2946	2867	3011	3024	3417	3473	3545	3725	4008	4048	3856	4501
67 - "	2726	2920	2426	2540	2033	2905	2892	3800	2668	2713	2779	2307	2794
Uoppgitt	3872	718	2117	-	-	4200	-	1992	-	5570	3642	-	5863
Enslige kvinner	3346	3140	2983	3007	2967	2924	3015	3131	3271	3259	3297	3498	3953
- 24 år	3676	3234	3100	3021	3153	3174	3371	3581	3633	3846	3875	4174	4634
25 - 44 "	4077	3870	3467	3710	3361	3322	3617	3533	3860	3833	4034	4306	4900
45 - 66 "	2729	3027	2717	2571	2613	2489	2332	2526	2636	2517	2600	2845	3032
67 - "	1550	2231	1841	1672	1482	1491	1474	1536	1481	1423	1423	1334	1499
Uoppgitt	4130	1795	1935	3778	1062	1139	-	-	-	7414	3054	8033	4994
Enslige med barn under 18 år	3707	3775	3609	3263	3344	3361	3252	3543	3557	3592	3628	3865	4383
Menn	4658	4059	4799	3625	3682	3739	4156	4672	4042	4368	4783	4550	5968
Kvinner	3622	3741	3493	3224	3302	3336	3159	3462	3517	3535	3549	3815	4212
Uoppgitt	6518	4788	5289	5287	5684	1689	7654	3338	4939	6656	4385	4283	9173
Gifte og samboende uten barn under 18 år	4561	3365	3399	3535	3745	3793	3834	4261	4562	4790	4971	5251	5760
- 44 år	4831	3678	3592	3674	3961	3919	4205	4490	4886	5054	5159	5446	6041
45 - "	3750	2878	2911	3111	3107	3430	2724	3479	3504	3966	4291	4674	4798
Uoppgitt	6195	3268	3748	6333	5844	4390	-	12693	-	-	-	7014	8163
Gifte og samboende med barn under 18 år	5834	4481	4205	4039	4233	4398	4447	5215	5478	6021	5887	6872	7768
Uoppgitt	4618	2769	3284	3977	3669	3988	4642	4275	4386	4964	4740	5462	5950

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.7. Stønadsmottakere i 1990 etter forhold til sosialkontoret i 1989 og familiefase
 Recipients of social care in 1990 by assistance from the social service department also in 1989
 and family cycle phase

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt Total	Ny i 1990 New in 1990	Klient ved sosialkontoret også i 1989 Recipient also in 1989	Uoppgitt forhold til sosialkontoret i 1989 Unknown
I alt Total	155169	60257	87456	7456
Enslige menn	52851	21235	29709	1907
- 24 år	18644	9025	8960	659
25 - 44 "	26075	9253	15913	909
45 - 66 "	6749	2365	4109	275
67 - "	1358	579	717	62
Uoppgitt	25	13	10	2
Enslige kvinner	36427	15195	19835	1397
- 24 år	12694	6522	5755	417
25 - 44 "	11075	3886	6769	420
45 - 66 "	7588	2508	4742	338
67 - "	5047	2269	2556	222
Uoppgitt	23	10	13	-
Enslige med barn under 18 år	25260	8320	15952	988
Menn	1941	742	1128	71
Kvinner	23214	7539	14768	907
Uoppgitt	105	39	56	10
Giftede og samboende uten barn under 18 år	15238	6548	7954	736
- 44 år	10630	4600	5543	487
45 - "	4576	1935	2400	241
Uoppgitt	32	13	11	8
Giftede og samboende med barn under 18 år	19749	7169	11622	958
Uoppgitt	5644	1790	2384	1470

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.8. Stønadsmottakere med bidrag etter bidragets varighet og familiefase. 1990
 Recipients of social care by duration of allowance and family cycle phase. 1990

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt(2) Total(2)	Tallet på måneder med bidrag Number of months with allowance												Gjennomsnittlig varighet Average duration
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
I alt Total	145843	32199	19051	14441	10978	9394	8713	7273	6809	6416	6307	5931	15007	5,1
Enslige menn	49824	10195	6659	4849	3698	3153	2854	2463	2370	2217	2252	2168	5820	5,3
- 24 år	17612	3779	2797	1961	1457	1181	1074	830	784	693	638	573	1414	4,7
25 - 44 "	24729	4372	2890	2185	1745	1548	1420	1322	1287	1240	1293	1297	3640	5,8
45 - 66 "	6210	1566	799	596	430	359	307	270	260	248	275	252	691	5,0
67 - "	1249	468	168	107	66	64	53	39	39	34	44	46	73	3,9
Uoppgitt	24	10	5	-	-	1	-	2	-	2	2	-	2	4,2
Enslige kvinner	34542	7922	4408	3439	2614	2248	2043	1691	1560	1474	1514	1530	3290	5,0
- 24 år	12082	2499	1851	1487	1120	879	792	612	577	429	414	393	793	4,6
25 - 44 "	10544	2065	1214	984	804	717	603	550	490	538	534	551	1282	5,5
45 - 66 "	7148	1655	833	635	442	431	413	350	333	333	362	364	799	5,3
67 - "	4745	1695	505	329	247	220	235	179	160	173	203	221	415	4,5
Uoppgitt	23	8	5	4	1	1	-	-	-	1	1	1	1	3,5
Enslige med barn under 18 år	23999	4505	2871	2396	1907	1703	1660	1441	1364	1342	1192	943	2171	5,3
Menn	1806	387	241	191	152	112	115	96	91	77	73	63	180	5,0
Kvinner	22099	4093	2620	2197	1746	1589	1536	1344	1268	1261	1114	878	1980	5,3
Uoppgitt	94	25	10	8	9	2	9	1	5	4	5	2	11	5,0
Gifte og samboende uten barn under 18 år	14101	3715	2049	1459	1013	843	782	623	543	486	495	492	1262	4,6
- 44 år	9968	2253	1462	1094	750	622	586	473	416	368	388	365	974	4,9
45 - "	4107	1449	583	364	261	219	196	149	127	118	107	126	287	4,0
Uoppgitt	26	13	4	1	2	2	-	1	-	-	-	1	1	2,9
Gifte og samboende med barn under 18 år	18364	4081	2408	1867	1457	1170	1146	889	788	744	677	669	2047	5,1
Uoppgitt	5013	1781	656	431	289	277	228	166	184	153	177	129	417	4,2

(2) Tallet inkluderer 3 324 stønadsmottakere med uoppgitt varighet på bidrag.

(1) For English translation, see table 3.3. (2) Including 3 324 recipients of social care with unknown duration of allowance.

Tabell 3.9. Stønadstilfelle etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1990
Cases of social care by nature of assistance and county/size of municipality. 1990

	Alle(1) All(1)	Bidrag Allowance	Lån/ garanti Loan/ guarantee for loan	Tilfelle med trygde- forskudd Cases with pension paid in advance	Stønds- tilfelle pr. 1 000 innbyggere Cases per 1 000 population
Hele landet The whole country	165355	154630	25991	13186	39
FYLKE COUNTY					
Østfold	10805	10090	1868	230	45
Akershus	12981	12187	1811	929	31
Oslo	30884	29943	4202	4937	67
Hedmark	6888	6451	902	292	37
Oppland	7003	6580	1072	264	38
Buskerud	7113	6799	764	276	32
Vestfold	6749	5377	847	273	34
Telemark	6037	5643	862	338	37
Aust-Agder	4687	4398	977	186	48
Vest-Agder	4833	4576	832	82	33
Rogaland	10557	10227	1279	300	31
Hordaland	16156	15104	2122	1427	39
Sogn og Fjordane	2192	1928	598	179	21
Møre og Romsdal	6995	6602	1218	345	29
Sør-Trøndelag	8651	8204	1123	551	34
Nord-Trøndelag	3749	3371	764	207	29
Nordland	9413	8461	2391	928	39
Troms	5882	5303	1409	1120	40
Finmark	3780	3386	950	322	51
KOMMUNESTØRRELSE Innbyggertall SIZE OF MUNICIPALITY Number of inhabitants					
- 4 999	20180	17642	5679	1918	30
5 000 - 9 999	21173	19651	4088	1470	31
10 000 - 19 999	31429	29750	4756	1664	35
20 000 - 49 999	31362	28633	4278	1172	38
50 000 -	61211	58954	7190	6962	52

(1) Det kan være utbetalt stønad både som bidrag, lån og garanti for lån i samme stønadstilfelle.
(1) The case of social care may be counted several times.

Tabell 3.10. Verdien av økonomisk sosialhjelp, etter stønadens art. Fylke. 1990
 Value of economic assistance, by nature of assistance. County. 1990

Fylke County	I alt Total	Utbetalt som Paid as		Av dette utbetalt som trygde- forskudd Of which pension paid in advance	Gjennom- snittlig stønad pr. tilfelle Average paid per case
		Bidrag Allowance	Lån/ garanti Loan/ guarantee for loan		
		1 000 kroner			Kroner
Hele landet The whole country	3 311 466	3 099 216	212 250	194 988	20 597
Østfold	217 890	206 704	11 186	1 662	20 991
Akershus	303 927	286 706	17 221	11 038	24 250
Oslo	946 247	886 799	59 447	117 691	31 151
Hedmark	122 564	116 069	6 494	2 011	18 239
Oppland	134 079	126 693	7 386	2 095	19 599
Buskerud	132 154	126 864	5 290	3 011	19 015
Vestfold	90 551	83 533	7 019	2 332	16 280
Telemark	107 099	100 724	6 375	2 594	18 336
Aust-Agder	65 692	61 111	4 580	931	14 173
Vest-Agder	88 066	83 674	4 392	270	18 714
Rogaland	208 105	201 426	6 679	1 731	19 852
Hordaland	303 918	286 812	17 106	18 765	19 464
Sogn og Fjordane ...	25 164	21 295	3 869	1 257	11 618
Møre og Romsdal	92 132	86 122	6 010	2 016	13 272
Sør-Trøndelag	172 454	163 310	9 144	7 360	20 414
Nord-Trøndelag	57 742	51 695	6 048	1 212	15 803
Nordland	113 588	97 467	16 121	6 260	12 228
Troms	92 252	79 467	12 786	10 842	15 716
Finmark	37 841	32 747	5 094	1 911	10 062

Tabell 3.11. Stønadsmottakere etter forhold til trygdesystemet og familifase. 1990
 Recipients of social care, by relationship to the social security system and family cycle phase. 1990

Familifase Family cycle phase(1)	Alle All	Har trygd Receiving social security allowance									
		Har søkt trygd(2) Applied for social security allowance(2)	Alle(3) ALL(3)	Syke- penger Sick- ness allo- wance	A- trygd Un- employ- ment bene- fit	Att- før- ings- penger Rehabi- litati- on al- lowance	Uføre- trygd Dis- abi- lity pen- sion	Over- gangs- stønad Bene- fits to single parents	Etter- latte- pensjon Sur- vivors' bene- fits	Alders- trygd Old- age pen- sion	Annen trygd Other pen- sion
I alt	155169	4913	71396	3117	18688	8734	18108	15007	1124	5983	2620
Enslige menn	52851	2424	19460	957	8382	2838	5893	53	37	960	685
- 24 år	18644	727	4361	162	3176	554	196	10	2	-	328
25 - 44 "	26075	1409	9637	638	4535	1943	2446	31	10	-	240
45 - 66 "	6749	288	4255	156	647	339	3027	10	21	-	111
67 - "	1358	-	1199	1	22	1	220	2	4	959	6
Uoppgitt	25	-	8	-	2	1	4	-	-	1	-
Enslige kvinner	36427	967	18691	525	2961	2278	6502	1525	664	4008	647
- 24 år	12694	425	3048	149	1508	509	142	525	6	-	270
25 - 44 "	11075	407	5482	257	1121	1337	1790	932	72	-	133
45 - 66 "	7588	133	5691	117	299	423	4258	59	464	1	193
67 - "	5047	1	4466	2	33	8	309	9	122	4007	51
Uoppgitt	23	1	4	-	-	1	3	-	-	-	-
Enslige med barn under 18 år	25260	572	17467	434	1495	1270	1575	12395	354	16	624
Menn	1941	45	923	71	353	142	170	160	25	4	37
Kvinner	23214	522	16486	362	1137	1125	1402	12189	328	12	586
Uoppgitt	105	5	58	1	5	3	3	46	1	-	1
Gifte og samboende uten barn under 18 år	15238	423	6447	403	2157	808	2183	109	25	728	216
- 44 år	10630	335	3468	288	1825	626	595	101	13	-	129
45 - "	4576	87	2968	114	330	181	1586	8	12	724	86
Uoppgitt	32	1	11	1	2	1	2	-	-	4	1
Gifte og samboende med barn under 18 år	19749	425	7502	732	3304	1357	1338	653	25	21	387
Uoppgitt	5644	102	1829	66	389	183	617	272	19	250	61

(2) I tillegg er det 3 029 av stønadsmottakerne som allerede har en trygd som har søkt en annen type trygd.

(3) Hver person kan ha mottatt flere typer trygd, slik at summen av trygder blir større enn personer i alt med trygd.

(1) For English translation, see table 3.3. (2) In addition, 3 029 persons receiving one type of benefit have applied for an other type of benefit. (3) Each person may have received several types of benefit. Hence, the sum total of benefits is larger than the number of persons receiving benefits.

Tabell 3.12. Personell i sosialtjenesten pr. 31/12. Fylke Personnel in the social service per 31 Dec. County

Fylke County	I alt Total	Av dette personer avsatt til barne- verns- arbeid Of these child welfare workers	Ute- kontakt, opp- søkende virke- somhet Street youth workers	Ansatte etter utdanning Employed by education						Personell pr. 10 000 inn- byggere Personnel per 10 000 popu- lation
				Sosio- nomer Social workers	Barne- verns- peda- goger Resi- dential child care workers	Annen høgskole/ universi- tetsut- danning Other college/ university education	Kontor-/ mer- kantil ut- danning Office workers	Ufag- lærte Un- skilled workers	Uopp- gitt Un- known	
Hele landet The whole country	5520	831	182	1983	544	807	1573	271	342	13
Østfold	333	53	5	103	30	51	85	19	45	14
Akershus	453	95	19	191	43	77	100	22	20	11
Oslo	879	182	5	403	92	69	270	19	26	19
Hedmark	255	26	4	72	20	49	83	22	9	14
Oppland	168	31	16	62	18	20	50	4	14	9
Buskerud	303	51	17	107	21	47	75	36	17	13
Vestfold	245	32	14	61	44	41	77	20	2	12
Telemark	208	34	7	50	19	45	68	10	16	13
Aust-Agder	123	13	3	36	17	11	37	2	20	13
Vest-Agder	202	37	12	52	32	40	53	22	3	14
Rogaland	372	41	27	149	38	50	95	18	22	11
Hordaland	588	88	20	168	72	126	153	22	47	14
Sogn og Fjordane ...	132	8	4	36	13	33	38	2	10	12
Møre og Romsdal	247	25	4	83	30	38	75	9	12	10
Sør-Trøndelag	251	39	1	114	14	18	71	7	27	10
Nord-Trøndelag	135	10	1	52	9	17	39	4	14	11
Nordland	316	29	19	125	12	36	105	19	19	13
Troms	197	19	3	84	7	35	57	7	7	13
Finmark	113	19	4	36	15	7	42	10	3	15

Tabell 3.13. Brutto driftsutgifter til sosialhjelp, etter fylke/kommunestørrelse. 1990. 1 000 kr Gross expenditure for social care, by county/size of municipality. 1990. 1 000 kroner

	Bidrag Allowance					Brutto driftsutgifter pr. innbygger Gross expenditure per population	
	I alt Total	I alt Total	Til flyktninger og asylsøkere For refugees and asylum applicants	Lån Loan	Annet Other	I alt Total	Ikke medregnet utgifter til flyktninger og asylsøkere Not including expenditure for refugees and asylum applicants
Hele landet The whole country	3569471	3099257	667678	343463	126751	840	683
FYLKE COUNTY							
Østfold	239304	212731	45859	15283	11290	1004	812
Akershus	318781	275829	72803	29583	13369	762	588
Oslo	972237	812885	153607	142799	16553	2106	1773
Hedmark	131121	118921	33068	7433	4767	700	523
Oppland	141522	127625	32966	8784	5112	775	595
Buskerud	131365	123022	25715	4534	3810	583	469
Vestfold	120499	100699	18232	13400	6400	607	516
Telemark	118433	105111	25494	12443	879	727	571
Aust-Agder	68205	60608	7718	5303	2294	701	622
Vest-Agder	102649	92302	25430	6037	4309	707	532
Rogaland	226257	203555	62971	5767	16935	670	483
Hordaland	323207	291389	55559	25817	6000	786	651
Sogn og Fjordane	30497	22195	5665	4580	3721	286	233
Møre og Romsdal	100121	89825	15206	6752	3543	420	356
Sør-Trøndelag	217431	195236	39523	7127	15068	866	709
Nord-Trøndelag	60675	52219	14038	7134	1322	477	367
Nordland	125966	98441	12996	18187	9338	526	472
Troms	96789	79438	16888	16059	1292	659	544
Finnmark	44413	37224	3939	6440	749	595	543
KOMMUNESTØRRELSE							
Innbyggere							
SIZE OF MUNICIPALITY							
Number of inhabitants							
- 4 999	268613	212668	51586	38071	17874	402	325
5 000 - 9 999	329640	284912	65835	29095	15633	487	390
10 000 - 19 999	615469	547752	127605	44010	23707	680	539
20 000 - 49 999	636640	566091	126763	46081	24468	767	614
50 000 -	1719109	1487834	295890	186206	45069	1468	1216

4. Spesielle tiltak for barn og ungdom

4.1. Innledning

Barn og ungdom er først og fremst foreldrenes ansvar, både tradisjonelt og ifølge lov om barn og foreldre. Foreldrene har plikt til å gi barna forsvarlig oppdragelse og forsørgelse, og de skal sørge for at barna får utdanning etter evner og anlegg. Men foreldrene er ikke alene om disse oppgavene. Barnehager, skoler og helse- og sosialtjenesten har også ansvar for at barn får gode oppvekstkår. Statlige overføringer som barnetrygd og overgangsstønad til enslige forsørgere bidrar til at barn blir økonomisk forsørgert. I tillegg finnes det de fleste steder en rekke fritidstilbud for barn og ungdom, som f.eks. idrettslag, kor og musikkorps og speidervirksomhet.

Selv om disse ordningene er til god hjelp for foreldre og barn, er de bygget på forutsetningen om at barn har foreldre som tar omsorg for dem og sørger for at de får dekket både materielle og følelsesmessige behov. Samfunnets ansvar for det enkelte barn tar til når foreldrene faller fra eller ikke er i stand til å ta seg av barna på en forsvarlig måte. Ifølge barnevernsloven har helse- og sosialstyret plikt til å gripe inn hvis foreldrene eller den som har foreldreansvaret makter sin oppgave så dårlig at barnets helse eller utvikling kommer i fare. Det samme er tilfelle når barna selv gjennom kriminalitet eller annen atferd viser så dårlig tilpassning til miljøet og samfunnet at det er nødvendig med særskilte tiltak. Helse- og sosialstyret kan også gripe inn når barnet er sykt eller funksjonshemmet og foreldrene ikke sørger for at barnet får den behandling og pleie som det har behov for, og som det etter forholdene er mulig å gi.

4.2. Tjenester og tilbud

I første omgang foretar helse- og sosialstyret (i praksis sosialkontoret) undersøkelser og innkalles foreldre og barn til samtale. Ved samtale med barn og foreldre skal sosialkontoret søke å kartlegge årsakene til at inngrep har vært nødvendig. Sosialkontoret skal undersøke hva som skal til for å rette på forholdene og eventuelt sette i verk ulike forebyggende tiltak, f.eks. økonomisk stønad, plass i barnehage eller støttekontakt. Hvis dette ikke fører fram, kan helse- og sosialstyret vedta å overta omsorgen for barnet og plassere det i fosterhjem eller barnehjem.

Helse- og sosialstyret er et folkevalgt organ. I de siste ti årene er de fleste av arbeidsoppgavene styret har ansvar for blitt overført til sosialadministrasjonen (sosialkontoret), men det er fortsatt helse- og sosialstyret som må fatte vedtak om å overta omsorgen for et barn mot foreldrenes samtykke og om å frata foreldrene foreldremyndigheten. Sosialkontoret sørger for at de nødvendige tiltakene blir gjennomført.

Barnevernstiltak og annen hjelp til barn fra sosialtjenesten - avgrensingsproblemer og datakvalitet

Barnevernet har både en kontrollside og en hjelpeside. Hjelp fra barnevernet blir av mange oppfattet som et tegn på at man er udugelig som foreldre, som en moralsk fordømmelse og et personlig nederlag - en straff i seg selv. Likevel er det hvert år mange foreldre som henvender seg til barnevernet og får iverksatt tiltak for barna sine. Av de nye barnevernstiltakene i 1985 ble 40 prosent rapportert av

foreldrene. Etter endringen av statistikkopplegget fra og med 1986 er det vanskelig å skille mellom foreldre og barn som "rapportører". I 1990 ble 37 prosent av de nye barnevernstilfellene rapportert av barn eller foreldre og 27 prosent av sosialkontoret. De tilsvarende tall i 1989 var 41 og 25 prosent.

Omleggingen av statistikkopplegget fra og med 1986 har medført at vi ikke på samme måte som tidligere kan skille mellom forebyggende tiltak og andre tiltak. Det vi kan skille ut som helt klare omsorgstiltak, er plassering i fosterhjem og barnevernsinstitusjon. Alle andre tiltak vil her for enkelhets skyld bli omtalt som forebyggende tiltak, men denne gruppen kan omfatte noen som er under omsorg. Begrepene "forebyggende tiltak" og "omsorgstiltak" er derfor ikke helt sammenlignbare med tilsvarende begrep i statistikken før 1986. Det registrerings-skjemaet som nå er i bruk, har spørsmål om årsak til inngrep, dvs. § 16 a-d. Mye tyder på at denne paragrafen av mange feilaktig forbindes bare med omsorgstiltak, ikke med forebyggende tiltak. Vi antar derfor at det er en underreportering av forebyggende tiltak etter 1986.

Fordi lovgrunnlaget er noe uklart, praksis med hensyn til lovhjemling varierende og skjemaet kanskje uheldig utformet i forhold til barnevernssaker, blir det vanskelig å gi en fullstendig statistikk over hvor mange barn og unge som mottar f.eks. støttekontakt. Noen sosialkontor registrerer tiltaket som barnevernstiltak etter § 16.d i barnevernsloven, andre som sosialhjelp som kan ytes etter § 3.2 i lov om sosial omsorg, mens atter andre skaffer hjelp tilsynelatende uten å tenke på det juridiske og økonomiske grunnlaget for tiltaket. Så lenge det bare er tiltak som er iverksatt med hjemmel i lov om barnevern eller § 3 i lov om sosial omsorg som det er obligatorisk å registrere for statistikkformål, blir en fullstendig statistikk umulig.

Fra 8 kommuner ble det ikke sendt inn oppgaver til barnevernsstatistikken for 1990, eller oppgaver som var så ufullstendige at de ikke kunne brukes. For disse kommunene har vi benyttet oppgaver fra tidligere år. For Kristiansund og Rana har vi benyttet 1988-tall, da dette er siste året de har levert inn oppgaver. For Kristiansand, Ålesund og Levanger mangler oppgaver for 1990, og for disse er det benyttet 1989-tall.

4.3. Barn med hjelp fra sosialtjenesten

Her vil vi ta utgangspunkt i alle barn og unge under 18 år som er registrert som mottakere av hjelp fra sosialtjenesten, uansett lovgrunnlag. I tillegg har vi tatt med ungdom i alderen 18-22 år som har fått hjelp etter lov om barnevern, fordi hjelp til barn etter barnevernsloven kan gis inntil fylte 23 år for ettervernstiltak. Selv om dette gir et ufullstendig bilde, får vi likevel en bedre oversikt over bredden i tilbudet enn vi ville fått ved å begrense oss til barn med hjelp etter barnevernsloven. Det er imidlertid vanskelig å vite hvor godt dette bildet dekker det som faktisk ytes fra sosialtjenesten overfor barn og ungdom, i og med at registreringen av tiltak som hjemles i § 2 i lov om sosial omsorg, eller som ikke hjemles i noen lov, er frivillig.

Lovgrunnlag for hjelpen

I alt ble nær 23 100 barn og unge registrert som mottakere av hjelp fra sosialtjenesten i løpet av 1990. Av disse var 18 100 registrert som barnevernsklienter, mens bortimot 3 200 fikk hjelp uten at lovgrunnlag er registrert. I alt nær 1 800 fikk hjelp bare med grunnlag i sosialomsorgs- eller edruskapsloven. Hvert barn kan ha fått tiltak etter mer enn en lov. Om lag 1 100 av de 18 100 barnevernsklientene hadde også mottatt tiltak etter sosialomsorgs- eller edruskapsloven.

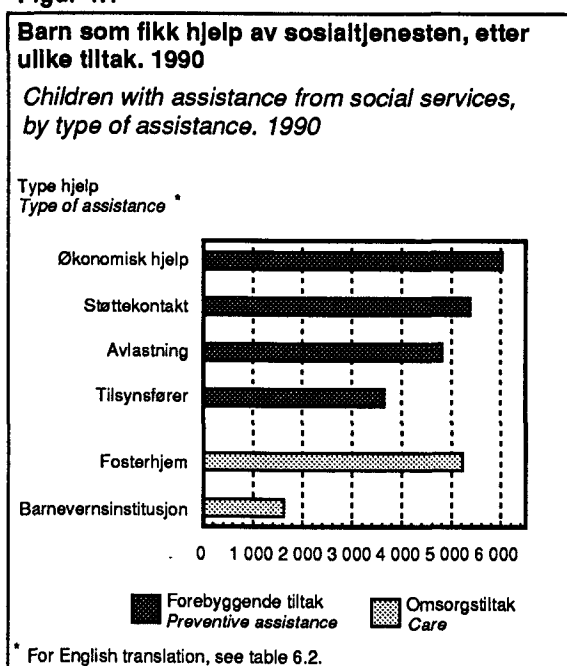
Barn med uoppgitt lovgrunnlag og barn som bare fikk hjelp med grunnlag i andre lover enn barnevernsloven, var alle under 18 år, slik vi har definert barn med hjelp. Når vi ser bort fra barnevernsklienter 18 år og over, var aldersfordelingen for barn som fikk hjelp uten at lovgrunnlag ble oppgitt nokså lik aldersfordelingen for de "rene" barnevernsklientene. Dette kan tyde på at de 2 gruppene er like, men at ulik praksis ved sosialkontorene fører til at noen blir registrert som barnevernsklienter, andre ikke.

Tiltak

Økonomisk stønad, støttekontakt og fosterhjem var de mest brukte tiltakene (figur 4.1). Vel 6 000 barn og unge fikk økonomisk stønad, mens 5 400 fikk støttekontakt. Vel 5 200 var i fosterhjem og vel 1 600 i barnevernsinstitusjon i løpet av året. Avlastningstiltak (f.eks. weekend-fosterhjem), tilsynsfører og plass i

barnehage var tiltak som ble satt i verk for henholdsvis 4 800, 3 700 og 3 600 barn. Videre var det 750 barn som fikk poliklinisk behandling, og noe over 100 som var innom et psykiatrisk sykehus i regi av sosialtjenesten. Hvert barn kan ha hatt mer enn en type tiltak i løpet av året (tabell 4.2).

Figur 4.1

Aldersgruppene 14 år og over fikk i større grad enn de yngre økonomisk stønad, men også blant barna under 14 år fikk 1 av 5 økonomisk hjelp. Avlastningstiltak ble derimot brukt oftere for barn i alderen 7-13 år enn for de eldre. Plass i barnehage ble mest brukt som tiltak overfor barn i alderen 3-6 år. De eldste barna fikk oftere enn de yngre plass i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon og de mottok oftere mer enn en type hjelp. Det var ellers forholdsvis små forskjeller mellom aldersgruppene med hensyn til hvilke tiltak som ble iverksatt.

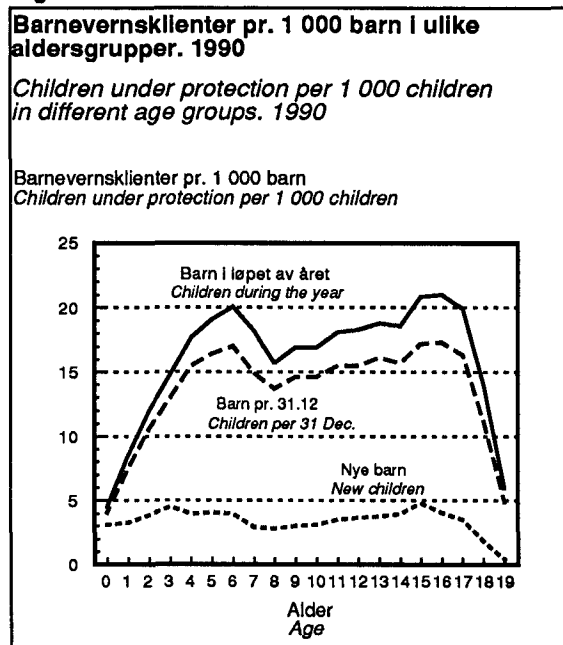
4.4. Barneverns klientene

I alt var det som nevnt 18 100 barn og unge som fikk barnevernstiltak (tiltak med hjemmel i barnevernsloven) en eller annen gang i løpet av 1990. Noen av dem fikk hjelp hele tiden, andre (3 800) kom til i løpet av året, og noen opphørte alle tiltak for, det vil si de sluttet å være barneverns klienter. For å gi et tilnærmet dekkende bilde av strømmen av barn gjennom barnevernets hjelpetiltak, vil vi her presentere

opplysninger både om totalmassen av barneverns klienter i løpet av året, om de nye barna som kom til som klienter og om status ved utgangen av året, det vil si de 15 300 barna som var under barnevernstiltak 31. desember 1990.

Regnet pr. 1 000 barn under 20 år var 16 barn under tiltak i løpet av året, 3 barn kom til som nye klienter i barnevernet og 14 barn var under barnevernstiltak ved utgangen av året. Figur 4.2 viser hvor store andeler av barn i ulike aldersgrupper som var innom barnevernet i 1990. 4-6-åringene og 15-16-åringene ble oftere enn barn i andre aldersgrupper tatt inn som nye barneverns klienter. Kurvene for barn i alt under barnevern og barn under barnevernstiltak ved utgangen av året topper seg for 6-åringene og 16-åringene. Det er barn i disse aldersgruppene som oftest er under barnevernstiltak. Dette kan skyldes at 6-åringene vurderes med henblikk på skolestart og møter større krav om å kunne tilpasse seg andre barn. Dermed blir det tydeligere hvem som trenger hjelp og støtte. I 15-16-årsalderen møter de unge krav om å tilpasse seg de voksnes verden. Denne overgangen ser ut til å være spesielt vanskelig for enkelte.

Figur 4.2

Barn under barnevernstiltak i løpet av året

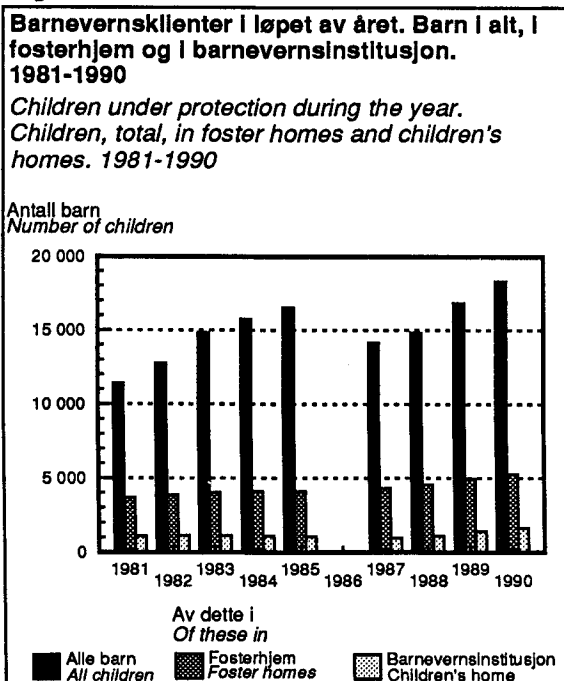
Flere barn var under barnevernstiltak i løpet av 1990 (18 100) enn i 1989, da nær 16 600 barn (korrigerede tall) fikk iverksatt tiltak etter lov om barnevern. Antall barn under barnevernstiltak i

løpet av året økte med 10 prosent fra 1989 til 1990. Tallet på barn som hadde vært i fosterhjem og barnevernsinstitusjon i løpet av året økte med henholdsvis 6 og 15 prosent fra 1989 til 1990 (tabell 4.4).

Nye barn under barnevernstiltak

I 1990 satte sosialtjenesten som nevnt i verk barnevernstiltak for 3 800 barn som ikke fikk hjelp i 1989, og som i denne framstillingen blir sett på som nye i barnevernet. Dette er en klar økning i forhold til 1989, da det ble satt i verk tiltak for 3 500 nye barn (korrigerede tall). Sammenlignet med perioden 1981-1985 ligger tallet på nye barn i barnevernet de siste årene langt lavere. En del av nedgangen er nok en følge av statistikkomleggingen. For det første mangler det opplysninger om klientforhold året før for nær 1 200 barn i 1990. Noen av disse er nye klienter. Det "riktige" tallet på nye klienter i barnevernet kan derfor være på opp til 5 000, men også dette er en betydelig nedgang i forhold til 1985, da det ble registrert 5 500 nye barnevernsklienter. For det andre er det en viss forskjell i definisjonen av nye klienter før og etter 1986. I 1981-1985 ble barn som hadde fått hjelp året før, men som ikke var under tiltak ved årets begynnelse, regnet som nye barn. Det ble registrert 300 flere nye barn i 1990 sammenlignet med de korrigerede tall for 1989, en økning på 9 prosent.

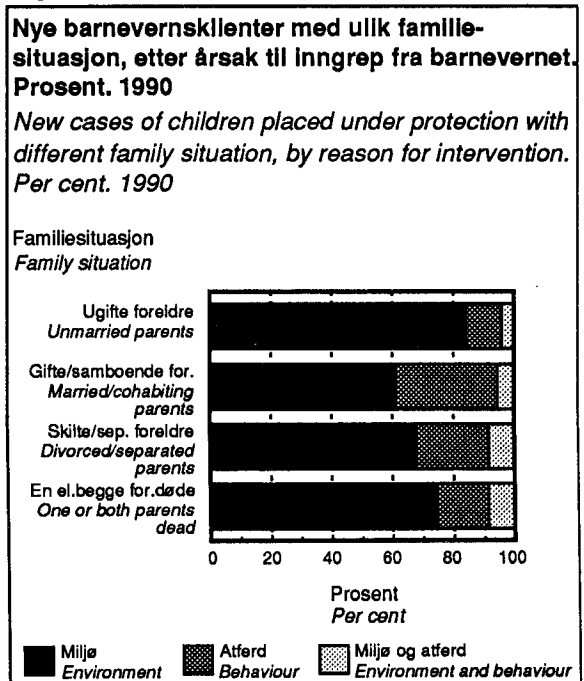
Figur 4.3

Den økningen i antall nye barn under barnevernstiltak som er registrert, skyldes først og fremst at antall nye barn med forebyggende tiltak har økt med 9 prosent. Tallet på nye barn med omsorgsplassering som første vernetiltak sank med 4 prosent fra 1989 til 1990 (tabell 4.5). Tallene for 1990 underbygger antakelsen om at forebyggende tiltak har vært underrapportert i de første årene etter statistikkomleggingen, og at mye av økningen i tallet på nye barn fra 1988 til 1989 (31 prosent) ikke er reell, men skyldes at rapporteringen av forebyggende tiltak er blitt mer fullstendig.

Det knytter seg spesiell interesse til de nye barna, blant annet fordi opplysninger om dem kan vise hvilke situasjoner barna er i når barnevernet griper inn. Figur 4.4 viser at det i de fleste tilfelle er forhold i barnas miljø som er årsak til at helse- og sosialstyret griper inn. Dette gjelder særlig for de yngste barna. At problemet ligger i miljøet vil si at foreldrenes omsorg svikter eller at barna ikke blir forsvarlig forsørget (barnevernslovens § 16 a og c). Jo eldre barna er, desto større andel av dem er satt under barnevernstiltak, fordi de har avvikende og uønsket atferd eller en funksjonshemming (barnevernslovens § 16 b og d). Blant 14- til 17-åringene ble om lag halvparten tatt under vernetiltak på grunn av egen atferd alene eller i kombinasjon med forhold i miljøet.

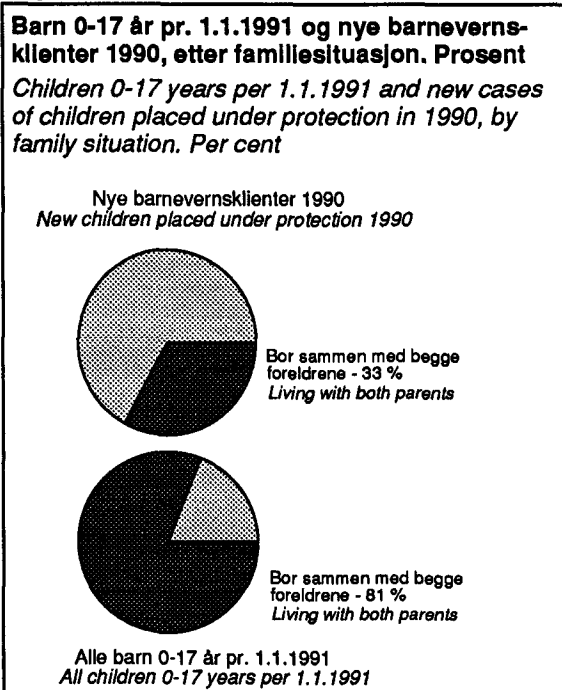
Figur 4.4

Det er sammenheng mellom barnas familiesituasjon og hva som blir årsak til inngrep fra barnevernet: Blant de barna som bare bor sammen med en av sine biologiske foreldre, er det langt oftere miljø enn atferd som er årsak til nemndinngrep, mens vi blant de barna som bor sammen med begge foreldrene, finner at en langt større andel av nemndinngrepene har sitt utgangspunkt i barnas egen atferd (figur 4.4).

De nye barnevernsklientene skiller seg sterkt fra barn flest med hensyn til familiesituasjon. Tall fra SSBs befolkningsstatistikk viser at 81 prosent av alle barn under 18 år bodde sammen med begge sine biologiske foreldre pr. 1. januar 1991. Av de nye barnevernsklientene i 1990 var det bare 33 prosent som var i den situasjonen (figur 4.5). Den viktigste grunnen til at så få av barnevernsklientene bor sammen med begge foreldrene, er at foreldrene enten er skilt eller aldri har vært gift med hverandre.

Figur 4.5

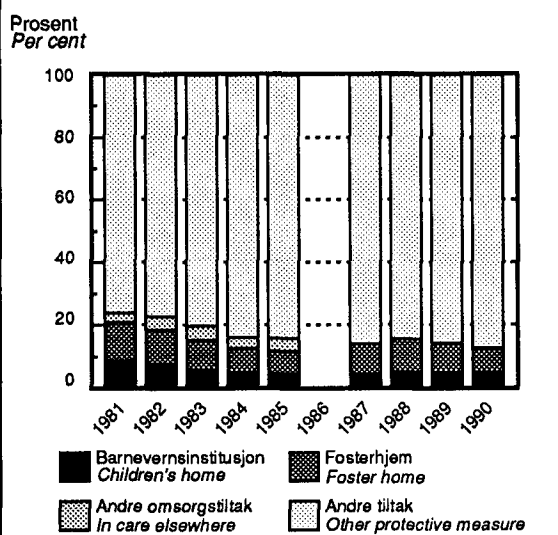
Det er også viktig med oversikt over hvilke tiltak som først blir satt inn: Blir forebyggende tiltak forsøkt først, eller blir barna plassert utenfor hjemmet med en gang? Det har lenge vært en tendens til at en i økende utstrekning først forsøker med forebyggende tiltak, slik man også skal i henhold til barnevernsloven, hvis det ikke i utgangspunktet vurderes som nytteløst med forebyggende tiltak. For 79 prosent av de nye barnevernsklientene i 1990 ble

det først satt inn et forebyggende tiltak. Dette er samme andel som i 1989. Av omsorgstiltak blir fosterhjems plassering oftere benyttet som første tiltak enn plassering i barnevernsinstitusjon. Sju prosent av de nye barnevernsklientene ble plassert i fosterhjem med en gang, og 5 prosent ble plassert i barnevernsinstitusjon. De tilsvarende tall for 1989 var 8 og 5 prosent.

Figur 4.6

Nye barnevernsklienter etter første vernetiltak. Prosent. 1981-1990

New cases of children placed under protection, by type of initial protective measure. Per cent. 1981-1990

I alt ble 12 prosent av de nye barnevernsklientene plassert direkte i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, mens det tilsvarende tallet for 1989 var 13 prosent. Andelen er høyest for aldersgruppen 14-17 år (17 prosent), og for gruppen under 3 år (14 prosent). Som før nevnt ble det for 79 prosent av de nye barna satt i verk et forebyggende tiltak først. De vanligste var støttekontakt, økonomisk stønad, plass i barnehage og avlastning. For barn i alderen 3-6 år var plass i barnehage det mest brukte første tiltaket - brukt for 39 prosent av barna. Økonomisk stønad ble mest brukt som første forebyggende tiltak for nye barnevernsklienter som var 14 år eller eldre. I aldersgruppen 18-22 år var dette første tiltak for 46 prosent av de nye klientene (tabell 4.8). Alder er her regnet i fylte år ved utgangen av året. Barn som fylte 18 år i løpet av året, kan derfor ha blitt tatt inn som nye klienter i barnevernet.

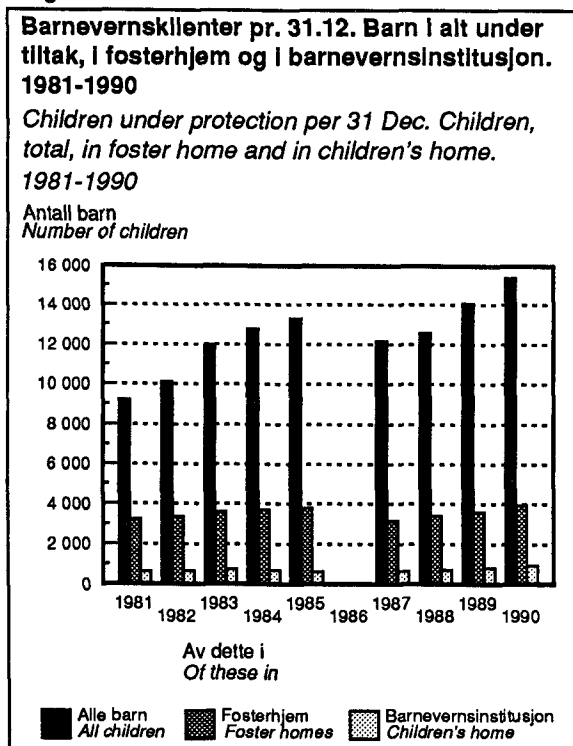
Hvem tar initiativ til kontakt med barnevernet - er det familien, sosialtjenesten eller andre? I 42

prosent av tilfellene der denne opplysningen var gitt, var det barnet selv eller barnets familie som tok opp saken. Denne andelen er størst for aldersgruppen 3-6 år og minst for aldersgruppene 0-2 år, mens aldersgruppene 7-17 år ligger omtrent på gjennomsnittet. For de nye barnevernsklientene som fylte 18 år i løpet av året, var det i 63 prosent av tilfellene klienten selv eller familien som hadde tatt opp saken. Sosialkontoret og helsemyndighetene står for en større andel av initiativene til inngrep overfor barn under skolealder, mens skolen og den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten står for en forholdsvis stor del av initiativene til inngrep for aldersgruppene 7-17 år (tabell 4.9).

Barn under barnevernstiltak 31. desember 1990

Ved utgangen av 1990 var 15 300 barn under barnevernstiltak (tabell 4.11). Dette er en økning på 9 prosent i forhold til 1989, da det tilsvarende tallet (korrigert) var vel 13 950. Tallet på barn som var plassert i barnevernsinstitusjon eller i fosterhjem ved utgangen av 1990 var litt høyere enn ved slutten av 1985, men det har ligget på omtrent samme nivå på hele 1980-tallet (figur 4.7).

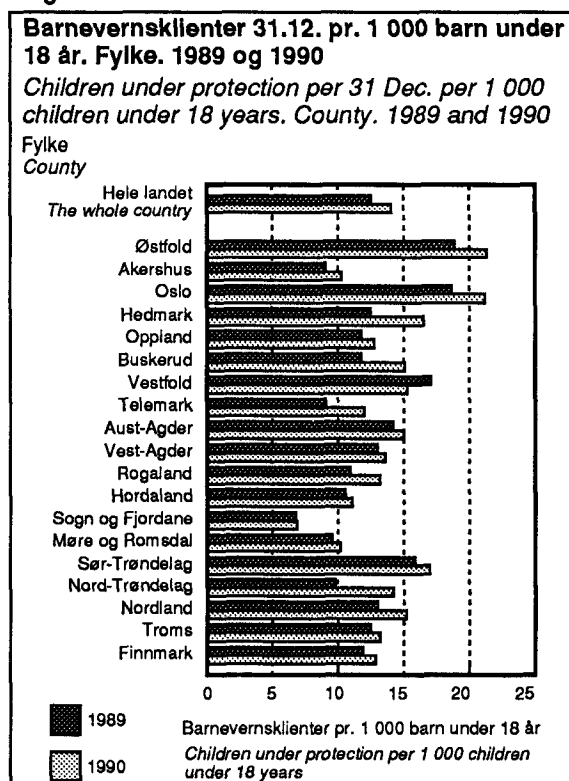
Figur 4.7

4.5. Geografiske forskjeller

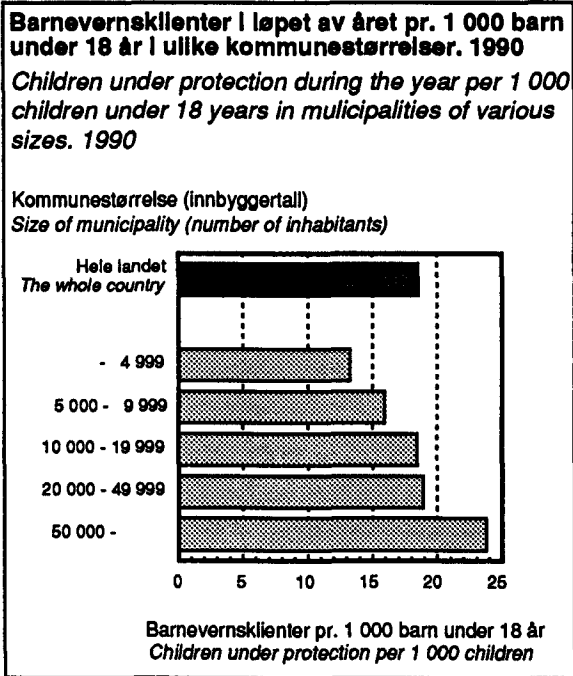
For landet under ett var 14 av 1 000 barn under 18 år under barnevernstiltak pr. 31. desember 1990. Høyest andel barn under barnevernstiltak hadde Oslo og Østfold med 21, mens Sør-Trøndelag hadde 17 barnevernsklienter pr. 1 000 barn under 18 år. Andelen var lavest i Sogn og Fjordane, Akershus og Møre og Romsdal med henholdsvis 7, 10 og 10 pr. 1 000 barn. I 1989 var 13 av 1 000 barn under barnevernstiltak pr. 31. desember. De største endringene finner vi i Nord-Trøndelag og Hedmark hvor antall barn under barnevern økte med 4 pr. 1 000 barn under 18 år, men bare Hedmark ligger over gjennomsnittet av disse 2 fylkene (figur 4.8). Både Oslo og Østfold som ligger på topp, hadde en betydelig økning, fra 19 til 21 barn pr. 1 000 under 18 år, fra 1989 til 1990. I Vestfold registrerte vi en nedgang på 2 barn pr. 1 000 barn under 18 år.

Figur 4.8

Klientandelen varierer sterkt med kommune-størrelse (figur 4.9). I kommuner med mindre enn 5 000 innbyggere var det 13 barn av 1 000 under 18 år som var innom barnevernet i løpet av 1990, mens det tilsvarende tallet i kommuner med 50 000 innbyggere eller mer var nesten dobbelt så høyt, nær 24.

Figur 4.9

4.6. Personale avsatt til barnevernsarbeid

Statistikken over personale i sosialkontortjenesten bygger på de opplysninger som samles inn gjennom årsmeldingsskjemaene fra kommunene. I 1990 ble det for første gang registrert antall årsverk spesielt avsatt til barnevernsarbeid. Av vel 5 500 årsverk brukt i sosialkontortjenesten var vel 800 årsverk (15 prosent) avsatt spesielt til barnevernsarbeid. Det totale antall årsverk brukt til barnevernsarbeid er imidlertid høyere, da det bare var 186 av landets 448 kommuner (42 prosent), som oppgav at de hadde egne barnevernsstillinger. I resten av landets kommuner er sosialkontortjenesten organisert etter en generalistmodell, som innebærer at sosialkuratorene både arbeider med økonomisk sosialhjelp og barnevern. Av kommuner med over 20 000 innbyggere i 1990 hadde 94 prosent egne stillinger spesielt avsatt til barnevernsarbeid.

Tabell 4.1. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter kombinasjoner av lovgrunnlag og alder. 1990
Children with assistance from social services, by legal basis for assistance and age. 1990

Alder Age	Lovgrunnlag Legal basis					Uopp- gitt Unknown
	I alt Total	Bare barne- vernloven Child Welfare Act only	Barnevern- loven og andre lover Child Welfare Act and other laws	Bare andre lover Other laws only		
I alt Total	23082	16996	1130	1780	3176	
- 2	1886	1414	53	80	339	
3- 6	4748	3646	115	275	712	
7-13	8255	6182	199	596	1278	
14-17	6396	4427	294	828	847	
18-	1744	1277	466	1	-	
Uopp-gitt Unknown ...	53	50	3	-	-	

Tabell 4.2. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter alder og tiltak. 1990
Children with assistance from social services, by age and type of assistance. 1990

Tiltak Type of assistance	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
Alle(1) ALL(1)	23082	1886	4748	8255	6396	1744	53
Økonomisk stønad Economic assistance	6042	345	963	1660	2167	889	18
Barnehage Kindergarten	3614	437	2492	643	20	17	5
Støttekontakt Person selected to support child	5381	158	611	2679	1675	250	8
Tilsynsfører Supervision	3656	452	760	1291	793	344	16
Avlastning Relief (week-end foster home etc.)	4819	430	1219	2286	788	88	8
Hjelpeordninger for hjemmene Home-help services	748	145	198	267	115	18	5
Hjelp til bolig/-utbedring Assistance in housing/home improvement	357	35	36	33	110	142	1
Hjelp til arbeid Assistance in employment	211	4	3	3	94	107	-
Hjelp til arbeidstrening Assistance in work training	297	1	4	2	163	127	-
Poliklinisk behandling Polyclinical treatment	750	38	118	295	245	54	-
Bo/-arbeidskollektiv Living/working collective	135	-	5	6	62	62	-
Fosterhjem Foster home	5232	328	810	1888	1525	661	20
Barnevernsinstitusjon Children's home ...	1632	133	178	432	678	208	3
Rusmiddelinstitusjon Institution alcoholics and drug addicts	117	16	9	11	26	54	1
Krisesenter Crisis centres for maltreated women	47	8	12	13	11	3	-
Somatisk sykehus General hospital	92	16	30	29	13	4	-
Psykiatrisk sykehus Psychiatric hospital	120	3	11	44	49	13	-
Annen institusjon Other institution	455	29	21	100	232	73	-
Annet Other assistance	3559	332	606	1220	998	394	9
Henvist Referred to other agencies	492	51	84	187	139	30	1
Råd/veiledning Advice/guidance	3300	335	559	1003	1111	281	11
Sosialrapport Social report	452	58	102	164	106	21	1

(1) Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltakene er derfor større enn antall barn som har fått hjelp.
(1) Each child may have several types of assistance. Hence, the sum total of types of assistance is larger than the number of children who have received assistance.

Tabell 4.3. Barn under barnevern i løpet av året, ved utgangen av året og nye barn. Tall for kjønn og alder.
 Absolutte tall og pr. 1 000 barn 0-19 år. 1990
 Children under protection during the year, at the end of the year and new cases of children placed
 under protection. Figures for sex and age. Absolute figures and per 1 000 children 0-19 years. 1990

Kjønn/alder Sex/age	Barn under barnevern Children under protection					
	I løpet av året During the year		Ved utgangen av året At the end of the year		Nye barn New cases	
	Absolutte tall Absolute figures	Pr. 1 000 Per 1 000	Absolutte tall	Pr. 1 000	Absolutte tall	Pr. 1 000
Alle(1) All(1)	18126	16,2	15337	13,7	3809	3,4
KJØNN SEX						
Gutter Boys	9535	16,7	8038	14,1	2015	3,5
Jenter Girls	7913	14,5	6662	12,2	1683	3,1
Uoppgitt Unknown	678	.	637	.	111	.
ALDER AGE						
0 år years	273	4,5	250	4,1	191	3,1
1 "	505	8,5	444	7,5	195	3,3
2 "	689	12,0	609	10,6	222	3,9
3 "	806	14,8	708	13,0	246	4,5
4 "	939	17,7	825	15,5	212	4,0
5 "	991	19,1	849	16,4	213	4,1
6 "	1025	20,1	868	17,0	206	4,0
7 "	926	18,2	757	14,9	148	2,9
8 "	818	15,7	711	13,7	148	2,8
9 "	874	16,9	759	14,6	154	3,0
10 "	881	16,9	759	14,6	159	3,1
11 "	947	18,1	814	15,5	186	3,5
12 "	963	18,3	818	15,5	194	3,7
13 "	972	18,8	833	16,1	199	3,8
14 "	1011	18,6	854	15,7	217	4,0
15 "	1194	20,9	986	17,2	274	4,8
16 "	1274	21,0	1047	17,3	246	4,1
17 "	1242	19,9	1012	16,3	217	3,5
18 "	908	13,9	726	11,1	116	1,8
19 "	395	6,0	322	4,9	26	4
20 år og over eller uoppgitt years and over or unknown	493	.	386	.	40	.

(1) Barnevernsklienter 20 år og over og med uoppgitt alder er regnet med.

(1) Children 20 years and over under protection and children with unknown age are included.

Tabell 4.4. Barn under barnevern i løpet av året, etter tiltak. Fylke. 1981-1990
 Children under protection during the year, by type of assistance. County. 1981-1990

Fylke County	Alle(1) All(1)	Av dette Of these	
		Foster- hjem Foster homes	Barneverns- institusjoner Children's homes
1981	11397	3646	1110
1982	12748	3815	1150
1983	14853	4023	1155
1984	15768	4081	1087
1985	16514	4120	1035
1986	:	:	:
1987	14131	4339	969
1988	14850	4574	1088
1989	16816	4974	1423
1990	18316	5282	1635
1990			
Østfold	1325	404	117
Akershus	1422	348	139
Oslo	2143	676	376
Hedmark	874	223	63
Oppland	669	171	36
Buskerud	984	240	98
Vestfold	876	343	40
Telemark	652	266	69
Aust-Agder	530	147	47
Vest-Agder	651	244	37
Rogaland	1488	477	163
Hordaland	1795	487	173
Sogn og Fjordane	256	53	29
Møre og Romsdal	820	184	53
Sør-Trøndelag	1178	308	64
Nord-Trøndelag	533	150	20
Nordland	1139	265	48
Troms	668	166	39
Finmark	313	130	24

(1) I denne tabellen er barna regnet med en gang for hver kommune de har fått hjelp i.

(1) In this table the children are counted once for each municipality which have given them assistance.

Tabell 4.5. Nye barn under barnevernstiltak, etter hvilket tiltak som ble iverksatt først. Fylke. 1981-1990
 New cases of children placed under protection, by type of initial assistance. County. 1981-1990

Fylke County	I alt(1) Total(1)	Omsorgstiltak			Care		Fore- byggende tiltak Preven- tive assi- stance	Andre tiltak og uoppgitt Other assistance and unknown
		I alt Total	Foster- hjem Foster homes	Barne- verns- insti- tusjoner Child- ren's homes	Annen omsorg Other care			
1981	3934	954	477	351	126	2888	92	
1982	4526	1032	484	361	187	3384	110	
1983	5566	1109	530	329	250	4385	72	
1984	5310	859	410	270	179	4304	147	
1985	5503	882	386	275	221	4493	128	
1986	:	:	:	:	:	:	:	
1987	2668	380	251	129	-	2177	111	
1988	2784	439	287	152	-	2122	223	
1989	3634	487	308	179	-	2849	298	
1990	3924	469	280	189	-	3112	343	
1990								
Østfold	235	20	10	10	-	188	27	
Akershus	306	41	25	16	-	236	29	
Oslo	237	46	12	34	-	159	32	
Hedmark	226	20	13	7	-	193	13	
Oppland	121	12	6	6	-	98	11	
Buskerud	238	34	17	17	-	160	44	
Vestfold	118	22	15	7	-	78	18	
Telemark	101	25	15	10	-	70	6	
Aust-Agder	124	14	9	5	-	96	14	
Vest-Agder	93	11	9	2	-	75	7	
Rogaland	323	55	34	21	-	249	19	
Hordaland	648	27	17	10	-	610	11	
Sogn og Fjordane	53	12	6	6	-	38	3	
Møre og Romsdal	204	19	14	5	-	162	23	
Sør-Trøndelag	282	41	32	9	-	210	31	
Nord-Trøndelag	115	14	11	3	-	77	24	
Nordland	273	23	13	10	-	232	18	
Troms	162	19	11	8	-	136	7	
Finnmark	65	14	11	3	-	45	6	

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

Tabell 4.6. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og alder. 1981-1990
New cases of children placed under protection, by reason for intervention and age. 1981-1990

Alder Age	I alt Total	Grunn til å iverksette tiltak Reason for intervention			
		Miljø Environ- ment	Atferd Be- haviour	Miljø og atferd Environment and behaviour	Uopp- gitt Unknown
1981	3934	2240	969	572	153
1982	4526	2549	1217	620	140
1983	5566	3280	1228	689	369
1984	5310	3339	1148	670	153
1985	5503	3568	1121	661	153
1986	:	:	:	:	:
1987	2617	1540	714	166	197
1988	2699	1699	731	186	83
1989	3504	2116	801	215	372
1990	3809	2375	848	208	378
1990					
- 2	608	505	45	10	48
3- 6	877	653	120	34	70
7-13	1188	702	289	69	128
14-17	954	410	350	83	111
18-	177	100	44	12	21
Uoppgitt Unknown ..	5	5	-	-	-

Tabell 4.7. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og foreldreforhold. 1990
New cases of children placed under protection, by reason for intervention and parental situation. 1990

Foreldreforhold Parental situation	I alt Total	Miljø Environment					Atferd Behaviour				Miljø og atferd Environment and behaviour		Uopp- gitt Un- known
		I alt Total	§ 16a Om- sørg- sørg- svikt Not pro- perly cared for	§ 16c sør- gel- ses- blem Not pro- perly pro- vided for	§§ 16a og 16c	I alt Total	§ 16b Til- pas- nings- vans- ker Mal- adju- sted	§ 16d Funk- sjons- hem- ming Han- di- cap- ped	§§ 16b og 16d	I alt Total	Av dette §§ 16a og 16b		
I alt Total	3809	2375	1762	497	116	848	642	201	5	208	144	378	
Ugift/ikke samboende Un- married/not living together	730	560	451	76	33	79	62	17	-	26	22	65	
Gift/samboende Married or cohabiting	1241	694	535	124	35	383	252	126	5	63	34	101	
Separert/skilt Separated/ divorced	1082	654	474	147	33	231	206	25	-	81	59	116	
Mor død Mother dead	72	50	27	22	1	7	6	1	-	6	5	9	
Far død Father dead	113	70	48	20	2	22	17	5	-	9	7	12	
Begge døde Both parents dead	11	9	-	8	1	-	-	-	-	-	-	2	
Uoppgitt Unknown	560	338	227	100	11	126	99	27	-	23	17	73	

Tabell 4.8. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvilket tiltak som ble iverksatt først. 1990
New cases of children placed under protection, by age and type of initial assistance. 1990

Første tiltak Type of initial assistance(1)	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
I alt Total	3809	608	877	1188	954	177	5
Forebyggende tiltak i alt Preventive assistance, total	3021	477	759	961	689	130	5
Økonomisk stønad	513	31	61	139	199	82	1
Barnehage	454	88	340	23	2	1	-
Støttekontakt	563	46	66	310	134	7	-
Tilsynsfører	243	88	43	73	36	3	-
Avlastning	445	89	131	181	43	1	-
Hjelpeordninger for hjemmene	73	32	14	15	9	-	3
Hjelp til bolig/-utbedring	9	2	1	1	2	3	-
Hjelp til arbeid	6	-	-	-	5	1	-
Hjelp til arbeidstrening	18	-	-	-	13	5	-
Poliklinisk behandling	56	1	4	23	26	2	-
Bo/-arbeidskollektiv	8	-	3	-	3	2	-
Rusmiddelinstusjon	6	-	-	1	4	1	-
Krisesenter	3	-	-	2	1	-	-
Sykehus somatisk	10	4	2	4	-	-	-
Sykehus psykiatrisk	11	-	-	4	7	-	-
Annen institusjon	28	7	2	6	13	-	-
Annet tiltak	550	85	87	170	187	20	1
Omsorgstiltak i alt Care, total	450	84	54	127	162	23	-
Fosterhjem	266	50	34	88	78	16	-
Barnevernsinstitusjon	184	34	20	39	84	7	-
Uoppgitt	338	47	64	100	103	24	-

(1) For English translation, see table 4.2.

Tabell 4.9. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvem som tok opp saken. 1990
New cases of children placed under protection, by age and who reported the case. 1990

Saken ble tatt opp av The case was reported by	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
Alle All	3809	608	877	1188	954	177	5
Barnet eller familien The child or the child's family	1423	180	364	405	370	104	-
Sosialkontoret Social service departments	1015	243	263	294	172	43	-
Skole/pedagogisk psykologisk tjeneste School/school psychology service	729	28	100	331	255	15	-
Politi Police	216	24	28	48	99	16	1
Helsemyndighet Health authority	503	154	135	134	67	13	-
Andre Others	369	47	75	117	109	21	-
Uoppgitt Unknown	401	64	99	123	98	13	4

Tabell 4.10. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter tiltak. Fylke. 1981-1990
 Children under protection at the end of the year, by type of assistance. County. 1981-1990

Fylke County	I alt(1) Total(1)	Omsorgstiltak Care			Forebyggende tiltak Preventive assistance			Andre tiltak og uopp- gitt Other assi- stance and unknown	
		Alle All	Foster- hjem Foster homes	Barne- verns- insti- tusjoner Child- ren's homes	Alle All	Støtte- kontakt Person selec- ted to support child	Økono- misk stønad Eco- nomic assi- stance		Annet Other assi- stance
1981	9218	4372	3235	648	4078	1710	436	1932	768
1982	10106	4619	3349	676	4777	1940	581	2256	710
1983	11957	5126	3618	749	6132	2249	721	3162	699
1984	12768	5276	3695	714	6760	2473	859	3428	732
1985	13309	5285	3780	638	7259	2512	922	3825	765
1986	:	:	:	:	:	:	:	:	:
1987	12167	3796	3168	657	7148	2098	1317	5214	1223
1988	12554	4124	3414	735	7084	2154	1487	5068	1346
1989	14062	4399	3610	831	8206	2282	1820	5948	1457
1990	15370	4840	3951	940	8545	2260	1632	6372	1985
1990									
Østfold	1225	360	296	70	643	200	130	496	222
Akershus	1154	325	240	85	726	141	134	606	103
Oslo	1980	844	614	245	1002	92	271	923	134
Hedmark	726	214	173	42	455	181	69	288	57
Oppland	547	153	134	20	313	98	108	207	81
Buskerud	835	216	172	48	414	153	73	281	205
Vestfold	793	267	242	26	353	77	49	271	173
Telemark	491	211	176	38	262	72	37	199	18
Aust-Agder	402	137	110	32	221	66	21	165	44
Vest-Agder	572	210	191	21	300	87	61	211	62
Rogaland	1286	472	396	79	724	193	135	522	90
Hordaland	1233	330	260	75	794	172	177	579	109
Sogn og Fjordane	208	61	44	17	125	42	17	103	22
Møre og Romsdal	662	182	154	28	430	108	77	316	50
Sør-Trøndelag	1085	284	240	46	549	190	94	353	252
Nord-Trøndelag	472	106	97	11	229	78	28	169	137
Nordland	915	228	203	26	557	172	69	403	130
Troms	531	141	120	21	353	123	63	207	37
Finnmark	253	99	89	10	95	15	19	73	59

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

Tabell 4.11. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter alder og tiltak. 1990
Children under protection at the end of the year, by age and type of assistance. 1990

Tiltak 31. desember Type of assistance at the end of the year(1)	I alt(2) Total(2)	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
I alt Total	15337	1303	3250	5451	3899	1389	45
Forebyggende tiltak							
Preventive assistance	8535	821	2172	2991	1850	677	24
Økonomisk stønad	1635	105	284	361	509	367	9
Barnehage	1650	245	1257	133	6	6	3
Støttekontakt	2261	78	238	1197	645	101	2
Tilsynsfører	1468	240	332	483	286	119	8
Avlastning	1966	210	583	931	213	24	5
Hjelpeordninger for hjemmene	307	55	88	118	41	4	1
Hjelp til bolig-/utbedring	97	10	7	9	31	40	-
Hjelp til arbeid	46	-	1	1	19	25	-
Hjelp til arbeidstrening	79	1	-	-	43	35	-
Poliklinisk behandling	227	21	36	102	56	12	-
Bo/-arbeidskollektiv	68	-	1	2	36	29	-
Rusmiddelinstusjon	34	1	5	-	9	18	1
Krisesenter	4	-	1	-	2	1	-
Sykehus somatisk	21	3	6	8	2	2	-
Sykehus psykiatrisk	33	1	4	12	10	6	-
Annen instusjon	201	16	7	47	105	26	-
Annet tiltak	1227	135	207	394	338	148	5
Omsorgstiltak Care	4836	320	696	1744	1537	525	14
Fosterhjem	3948	250	613	1515	1133	424	13
Barnevernsinstusjon	939	78	86	248	421	104	2
Uoppgitt	1966	162	382	716	512	187	7

(2) Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltakene er derfor større en antall barn som har fått hjelp.

(1) For English translation, see table 4.2. (2) Each child may have received several types of assistance. Hence, the sum total of types of assistance is larger than the number of children who have received assistance.

Tabell 4.12. Barn under barnevern i løpet av året og barn i befolkningen, etter alder og kommune størrelse. 1990
Children under protection during the year and children in the population, by age and size of municipality. 1990

Kommunestørrelse (innbyggertall) Size of municipality (population)	I alt(1) Total(1)	Alder Age						
		-2	3-6	7-9	10-13	14-17	18-19	20-22
Barn under barnevern								
Children under protection								
I alt Total	18 316	1 477	3 800	2 641	3 798	4 779	1 320	448
- 4 999	2 154	152	487	303	454	607	103	36
5 000 - 9 999	2 655	184	612	400	573	639	167	80
10 000 - 19 999	4 114	330	859	603	834	1 107	292	86
20 000 - 49 999	3 629	297	745	529	774	921	258	80
50 000 -	5 764	514	1 097	806	1 163	1 505	500	166
Barn i befolkningen								
Children in population								
I alt Total	1 319 156	177 433	210 289	154 712	208 980	234 428	131 273	202 041
- 4 999	215 792	25 932	33 866	26 226	36 145	40 361	22 063	31 199
5 000 - 9 999	222 021	27 715	34 805	26 645	36 090	40 809	22 812	33 145
10 000 - 19 999	297 477	37 683	46 738	35 320	48 332	54 666	30 094	44 644
20 000 - 49 999	258 572	34 237	40 713	29 945	41 026	46 182	26 128	40 341
50 000 -	325 294	51 866	54 167	36 576	47 387	52 410	30 176	52 712

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

5. Institusjoner for barn og ungdom

5.1. Innledning

Fylkeskommunen fikk fra 1980 både det økonomiske hovedansvar og planleggingsansvar for barnevernsinstitusjonene. Målet var å oppnå en bedre geografisk fordeling av institusjonsplassene og en bedre koordinering og sammenheng i tiltaksapparatet for barn og ungdom. Sosialdepartementet har i rundskriv definert fylkeskommunenes spesifikke ansvar innenfor barnevernet. Her finnes detaljerte punkter som omhandler institusjonenes formål og oppgaver, godkjenningsordninger, instruksordninger, ordninger for inntak, tilsyn mv. Fylkeskommunen har f.eks. adgang til å legge fram sitt syn på inntak, men det er styreren ved den enkelte institusjon som avgjør inntak. Er fylkeskommunen uenig i den avgjørelsen som styreren har fattet, kan den imidlertid omgjøre vedtaket og pålegge inntak.

Når det fattes vedtak om omsorgsovertakelse for et barn, vil valget ofte stå mellom å plassere barnet i fosterhjem, eller å finne en plass i barnevernsinstitusjon. Hovedprinsippet er at det skal foreligge et vedtak fra barnevernet før et barn mottas i en institusjon, selv om plasseringen skjer med foreldrenes samtykke. Dette for å klargjøre ansvarsforholdene og å sikre økonomisk dekning for plasseringen.

SSB har i dag en summarisk statistikk over institusjoner for barn og ungdom med tall for 1989 og 1990. Definisjonene er hentet fra "Forskrifter for barnevernsinstitusjonene" og gir følgende inndeling: barnehjem, ungdomshjem, kombinerte barne- og ungdomshjem, mødrethjem, barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem (omfatter også avdelinger for barn og ungdom i psykiatriske sykehus) og andre institusjonstyper (de fleste av disse er akutt- og utredningsinstitusjoner).

5.2. Antall institusjoner

Det var i 1990 i alt registrert 131 institusjoner for barn og ungdom med til sammen 1 320 plasser. Institusjonene fordelte seg slik; barnehjem (41), ungdomshjem (41), kombinerte barne- og ungdomshjem (7), mødrethjem (5), barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem (medregnet avdelinger for barn og ungdom i psykiatriske sykehus) (21) og andre institusjoner for barn og ungdom (16). Barnehjem og ungdomshjem utgjør med andre ord vel to tredeler (68 prosent) av alle institusjonene for barn og ungdom. De barne- og ungdomspsykiatriske behandlingsinstitusjonene, og andre institusjoner for barn og ungdom utgjorde til sammen vel en firedel (28 prosent) av alle institusjonene for barn og ungdom. Det var i 1990 registrert 5 mødrethjem. Bare 2 av landets fylker har dette institusjonstilbudet. Oslo har 4 av disse mødrethjemmene og 85 prosent av plassene, og Bergen har resten. Mødrethjem framstår med andre ord som et rent storbytilbud som eies av private, institusjoner og stiftelser.

Eierforhold

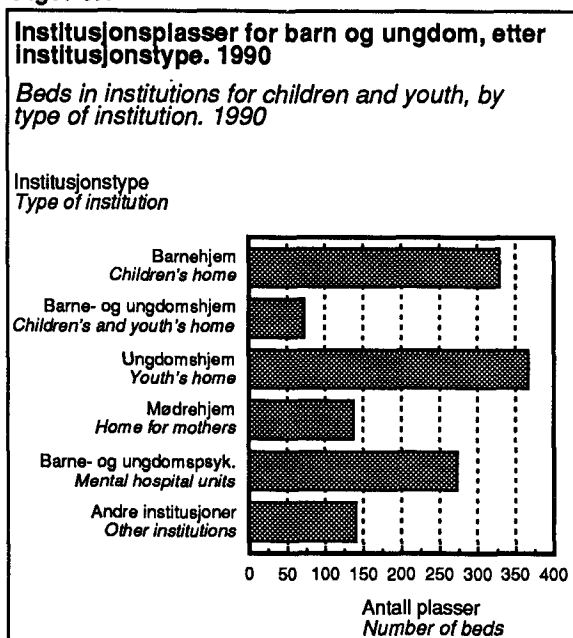
70 prosent av institusjonene eies og drives av det offentlige, og langt de fleste av disse - 78 prosent - har fylkeskommunene ansvar for. Den resterende del av institusjonene - 30 prosent - eies av private, organisasjoner og stiftelser. Om lag halvparten av barnehjemmene, og to tredeler av ungdomshjemmene er fylkeskommunale institusjoner. Fylkeskommunene eier dessuten vel halvparten av de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingsinstitusjonene (57 prosent), og nær halvparten (44 prosent) av de vi har kalt andre institusjoner. Private, organisasjoner og stiftelser eier som før nevnt 30 prosent av

institusjonene, men hele 80 prosent av mødre- hjemmene. Nær 4 av 10 barnehjem, 1 av 10 ungdomshjem og 1 av 3 barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner eies av private, institusjoner og stiftelser. Staten eier bare 2 prosent av institusjonene for barn og ungdom, og interkommunal eierform finnes det bare 1 eksempel på.

5.3. Antall plasser i institusjoner for barn og ungdom

For å forenkle framstillingen noe vil barnehjem og ungdomshjem bli behandlet som én kategori, og de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjemmene og "andre" institusjoner som en annen. Sistnevnte gruppe av institusjoner skiller seg ut ved at de representerer ulike behandlings- og utredningstilbud for barn og ungdom, mens barne- og ungdomshjemmene er rene botilbud.

Figur 5.1

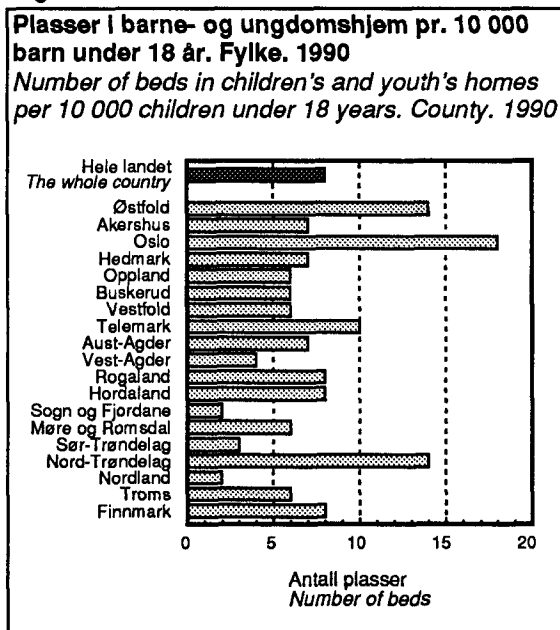

Barnehjem og ungdomshjem

Ser vi barnehjem, ungdomshjem og kombinerte barne- og ungdomshjem samlet, var det ved årsskiftet 1990/91 i alt registrert 769 plasser. Tilsvarende tall for 1989/90 var 754 plasser. Antall institusjonsplasser varierer naturlig nok fra fylke til fylke, etter som antall barn og ungdom i de enkelte fylker også varierer. Et mål på dekningsgrad vil derfor være å se antall plasser pr. 10 000 barn under 18 år i de enkelte fylkene. Ser vi hele landet under ett var gjen-

nomsnittet 8 plasser i barne- og ungdomshjem pr. 10 000 barn under 18 år (figur 5.2). Best dekningsgrad har Oslo med 18 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Østfold og Nord-Trøndelag hadde 14 plasser. Lavest dekningsgrad har Nordland og Sogn og Fjordane med 2 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Det er store fylkesvise/geografiske forskjeller i dekningsgrad av barnehjem og ungdomshjem. Oslo disponerer i dag 9 ganger så mange plasser pr. barn sammenlignet med fylkeskommunene i Sogn og Fjordane og Nordland, som har lavest dekningsgrad.

Figur 5.2

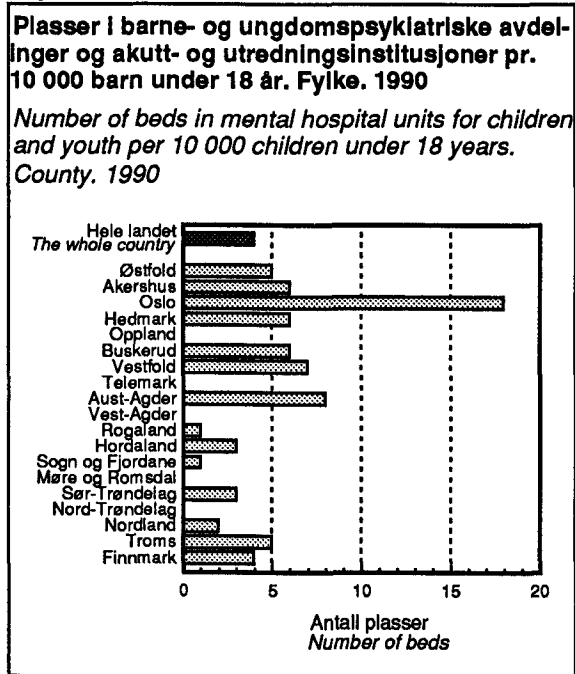

Barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og andre behandlingstilbud

Ser vi barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og akutt- og utredningsinstitusjonene for barn og ungdom samlet, var det i 1990 registrert 37 institusjoner med til sammen 414 plasser. Oslo har alene nær en tredel (32 prosent) av alle disse institusjonsplassene. Noen av plassene i Oslo, som for eksempel ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, er riktignok landsdekkende. Hele 5 fylker, Oppland, Telemark, Vest-Agder, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag, mangler egne barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser og akutt- og utredningsplasser. Det betyr imidlertid ikke nødvendigvis at disse fylkene mangler psykiatrisk tilbud til barn og ungdom, da mangel på

institusjonsplasser kan skyldes en bevisst prioritering og alternativ satsing på å bygge ut det polikliniske tilbudet innen barne- og ungdomspsykiatrien. Figur 5.3 viser at det er store forskjeller mellom fylkene med hensyn til dekningsgrad. Ser vi hele landet samlet var det gjennomsnittlig 4 barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser pr. 10 000 barn under 18 år. Oslo har best dekningsgrad når det gjelder disse institusjonstypene, med 18 plasser pr. 10 000 barn. Deretter følger Aust-Agder og Vestfold som disponerer henholdsvis 8 og 7 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Som før nevnt var det hele 5 fylkeskommuner som både manglet egne barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser og akutt- og utredningsplasser.

Figur 5.3

5.4. Beboerne i institusjoner for barn og ungdom

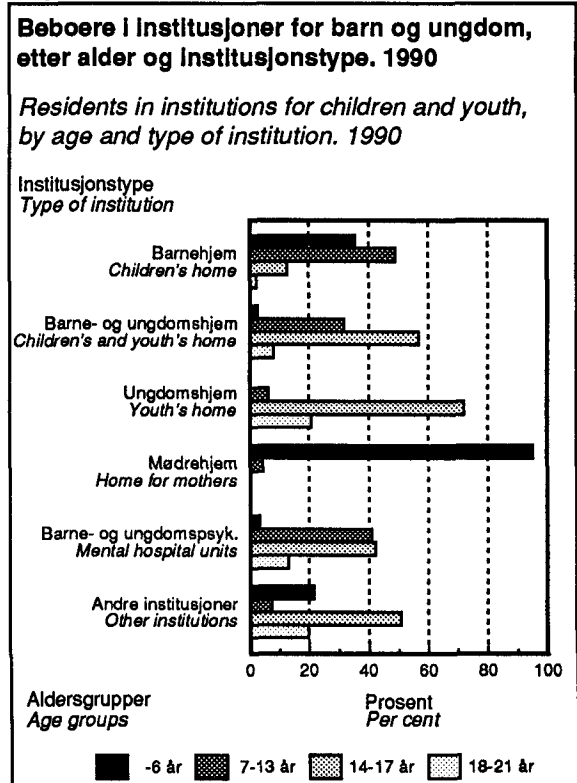
Kjønn og alder

Ser vi alle institusjonene samlet var det i 1990, som året før, en overvekt av gutter (55 prosent). Kjønnfordelingen gjenspeiler at gutter oftere enn jenter kommer under barnevernstiltak. Kjønnfordelingen varierer mellom de ulike institusjonstypene. Vi finner at gutter oftere plasseres i barne- og ungdomshjem enn jenter og utgjorde 52 prosent av beboerne i januar

1991 (tabell 5.3). I barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem er kjønnsforskjellen enda klarere - her utgjorde guttene 66 prosent av klientellet, det vil si om lag dobbelt så mange gutter som jenter. I det vi har kalt andre institusjoner, som ofte er akutt- og utredningsinstitusjoner, var det i 1990 en like stor andel av jenter som gutter. Fordelingen er endret fra 1989, da var 6 av 10 av beboerne gutter.

Figur 5.4 viser at om lag halvparten (49 prosent) av beboerne i barnehjem er skolebarn i alderen 7-13 år, og at vel en tredel (36 prosent) er førskolebarn. Men barnehjemmene har også beboere som er eldre, 13 prosent er tenåringer mellom 14-17 år, og noen få prosent er sogar eldre. Personalet vil med andre ord måtte forholde seg til hele skalaen av aldersspesifikke behov hos barn og ungdom. I ungdomshjemmene var 9 av 10 (93 prosent) mellom 14 og 21 år, og langt de fleste (72 prosent) mellom 14 og 17 år. I de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjemmene (BUP) er 4 av 10 i aldersgruppen 7 til 13 år, og en tilsvarende andel i gruppen 14 til 17 år. Bare 3 prosent av beboerne er førskolebarn.

Figur 5.4

De barne- og ungdomspsykiatriske institusjonene skiller seg klart ut fra akutt- og utredningsinstitusjonene. I sistnevnte gruppe er 1 av 5

(22 prosent) under skolealder og langt de fleste av disse er sogar under 2 år. Få er i grunnskolealder, bare 8 prosent er mellom 7 og 13 år. Sju av 10 av beboerne i akutt- og utredningsinstitusjonene er fra 14 år og oppover.

Klientstrømmer i barnevernsinstitusjonene

Ved å se på innskrivninger og utskrivninger fra barne- og ungdomsinstitusjonene, kan vi få et bilde av hvor de rekrutteres fra og hvem som senere overtar ansvaret. Ser vi barne- og ungdomshjemmene samlet, så kom 77 prosent av de som ble innskrevet i 1990 fra foreldrehjemmet. Ti prosent hadde vært fosterhjemsplassert, og 13 prosent ble innskrevet fra annen institusjon (tabell 5.2). Nær halvparten (46 prosent) av de som ble utskrevet kom tilbake til eget hjem. Riktignok var det enkelte av ungdommene som da etablerte seg i eget hjem i stedet for å flytte tilbake til foreldrehjemmet. Tar vi barne- og ungdomshjemmene under ett ble vel en tredel (37 prosent) utskrevet til fosterhjem. Langt flere fra barnehjemmene enn fra ungdomshjemmene ble utskrevet til fosterhjem, henholdsvis 49 og 18 prosent. En av 7 (17 prosent) av utskrivningene fra barne- og ungdomshjem var overføringer til annen institusjonsplass. Mønsteret er det samme som året før. Den største forskjellen sammenlignet med 1989, er at færre av de som ble utskrevet fra barne- og ungdomshjemmene i 1990 kom tilbake til eget hjem, henholdsvis 46 prosent i 1990 mot 53 prosent av utskrivningene året før.

Nær samtlige (98 prosent) av de som ble innskrevet i barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem/avdelinger kom fra eget hjem, og tilsvarende andel av utskrivningene - 98 prosent - var til hjemmemiljøet. Få av disse klientene - bare 1 prosent - ble utskrevet til fosterhjem, og 2 prosent ble overført til annen institusjon. Sammenlignet med tallene fra 1989, ble langt flere i 1990 utskrevet til eget hjem, henholdsvis 98 prosent i 1990 mot 88 prosent året før.

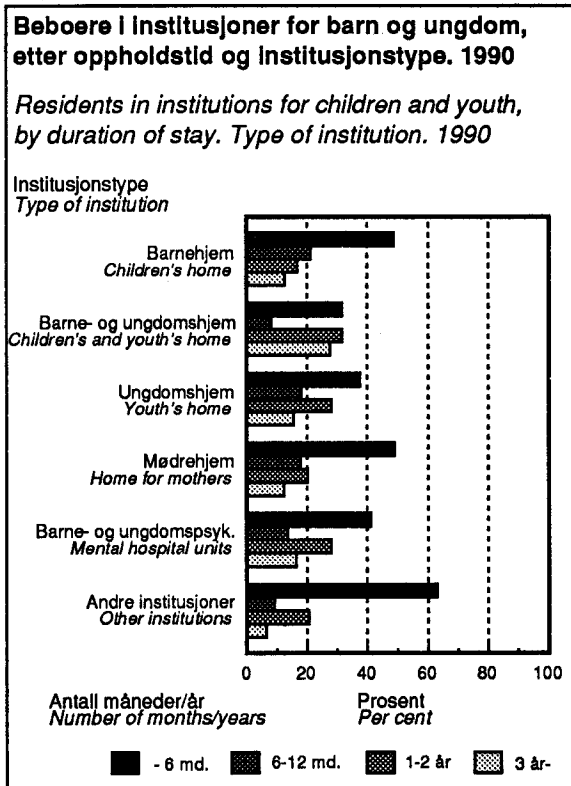
I de andre institusjonstypene, dvs. først og fremst akutt- og utredningsinstitusjonene, skjer også de fleste inn- og utskrivningene fra og til hjemmet. Imidlertid mottok disse også mange barn og unge fra andre institusjoner - 20 prosent - og sendte også mange - 37 prosent - videre til andre institusjoner. Den største forskjellen fra 1989 til 1990 er at andelen som ble

utskrevet til/overført til annen institusjon økte fra 18 til 37 prosent for denne type institusjoner.

Lengden på oppholdet

Av de som hadde plass i institusjoner for barn og ungdom pr. 15. januar 1991, hadde nær 6 av 10 (58 prosent) bodd der i under 1 år, og 8 av 10 (81 prosent) i under 2 år. Figur 5.5 viser at det i alle institusjonstypene er barn som har bodd i institusjon lengre enn 3 år. Statistikken bekrefter også at det er noen barn som vokser opp i institusjon, dvs. som har bodd mellom 10 og 18 år på barnehjem. De representerer imidlertid et unntak som bare omfatter 1 prosent av beboerne i barnevernsinstitusjonene.

Figur 5.5

5.5. Personell og kostnader

Det ble i alt utført 2 070 årsverk ved de 116 institusjonene for barn og ungdom som sendte inn oppgaver for 1990 (tabell 5.5). Deltidsansatte er her omregnet til heltidsansatte slik at antall sysselsatte personer er høyere enn antall årsverk. Dette gir 17,8 årsverk pr. institusjon og 1,8 årsverk pr. plass. Tilsvarende tall for 1989 var 16,7 årsverk og 1,6 årsverk. Antall årsverk pr. plass varierer fra institusjonstype til institusjonstype. I barne- og ungdomshjemmene ble

det brukt 1,5 årsverk pr. plass. Til sammenligning brukte mødreheimene 0,5 årsverk og de barne- og ungdomspsykiatriske institusjonene 3,1 årsverk pr. plass. I akutt- og utredningsinstitusjonene ble det brukt 2,3 årsverk pr. plass.

Nær halvparten av årsverkene i barnevernsinstitusjonene utføres av barnevernspedagoger og miljøarbeidere. Sosionomer og sykepleiere er representert med til sammen én tittel av årsverkene. De barne- og ungdomspsykiatriske behandlingssinstitusjonene skiller seg klart ut med hensyn til høyt kvalifisert arbeidskraft. Her finner vi 31 av de 34 årsverkene leger/psykiatere utfører i institusjoner for barn og ungdom, og 44 av de 67 psykolog-årsverkene.

De 116 barnevernsinstitusjonene som sendte inn oppgaver for 1990 hadde samlet brutto driftsutgifter på vel 601 mill. kroner. Ser vi alle institusjonstypene under ett, så kostet én barnevernsinstitusjonsplass i gjennomsnitt 510 000 kroner pr. år. Kostnadene varierer imidlertid mye fra institusjonstype til institusjonstype. En plass i mødreheim kostet nær 174 000 kroner pr. år. Plassene i barne- eller ungdomshjem kostet til sammenligning vel 435 000 kroner pr. år. Plassene i akutt- og utredningsinstitusjonene og i barne- og ungdomspsykiatrien er klart dyrest - disse kostet henholdsvis 716 000 kroner og 827 000 kroner pr. plass pr. år.

Tabell 5.1. Plasser i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Fylke. 1990
Number of beds in institutions for children and youth, by type of institution. County. 1990

Fylke County	Barnehjem Children's homes		Ungdomshjem Youth's homes		Barne- og ungdomshjem Children's and youth's homes		Mødrehjem Mother's homes		Avdeling for barn og ungdom i psyk. syke- hus Mental hosp. units		Andre insti- tusjoner Other insti- tutions	
	Insti- tu- sjoner Insti- tutions	Plas- ser Number of beds	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser
Hele landet The whole country ..	41	329	41	367	7	73	5	137	21	273	16	141
Østfold	1	7	3	24	4	41	-	-	2	15	1	9
Akershus	3	26	4	32	1	10	-	-	3	53	1	6
Oslo	7	59	7	79	1	10	4	117	4	95	4	36
Hedmark	1	8	2	19	-	-	-	-	1	10	2	12
Oppland	2	10	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-
Buskerud	4	31	-	-	-	-	-	-	1	14	1	15
Vestfold	1	6	2	20	-	-	-	-	-	-	1	34
Telemark	2	20	2	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Aust-Agder	1	9	1	8	-	-	-	-	2	19	-	-
Vest-Agder	2	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rogaland	5	37	4	35	-	-	-	-	-	-	2	9
Hordaland	6	56	4	26	-	-	1	20	4	27	1	8
Sogn og Fjordane	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	1	2
Møre og Romsdal	1	9	3	26	-	-	-	-	-	-	-	-
Sør-Trøndelag ..	1	8	2	12	-	-	-	-	1	10	1	5
Nord-Trøndelag ..	1	6	2	39	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordland	1	6	1	6	-	-	-	-	1	9	-	-
Troms	1	6	2	14	-	-	-	-	1	14	1	5
Finnmark	1	9	1	6	-	-	-	-	1	7	-	-

Tabell 5.2. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1990 Residents in institutions for children and youth, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1990

	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Avdeling for barn og ungdom i psykiatriske sykehus Mental hos- pital units	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Beboere pr. 1.1. 1990 Residents per 1 Jan. 1990	863	261	281	56	103	178	87
Beboere innskrevet i alt Residents admitted, total	2243	417	280	54	126	842	650
Fra hjemmet From the home ...	1910	368	179	34	119	824	505
Fra fosterhjem From foster home	97	27	39	7	-	8	16
Fra andre institusjoner From other institutions	236	22	62	13	7	10	129
Beboere utskrevet i alt Residents discharged, total ...	2210	416	266	49	113	851	628
Til hjemmet To the home	1510	161	160	15	98	826	348
Til fosterhjem To foster home	329	204	47	21	6	11	46
Til andre institusjoner To other institutions	371	51	59	13	9	14	234
Beboere pr. 31.12. 1990 Residents per 31 Dec. 1990	892	262	291	61	116	169	109

Tabell 5.3. Beboere i institusjoner for barn og ungdom ved utgangen av året, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1990 Residents in institutions for children and youth at the end of the year, by type of institution, sex and age. 1990

Kjønn/alder Sex/age	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Avdeling for barn og ungdom i psykiatriske sykehus Mental hos- pital units	Andre in- stitusjoner Other in- stitus- tions
Begge kjønn Both sexes .	975	264	292	72	66	175	106
- 2 år years	113	35	-	-	58	3	17
3 - 6 "	76	59	1	2	5	3	6
7 - 13 "	255	130	19	23	3	72	8
14 - 17 "	414	34	211	41	-	74	54
18 - 21 "	117	6	61	6	-	23	21
Gutter Boys	532	137	150	39	38	115	53
- 2 år	58	18	-	-	33	1	6
3 - 6 "	42	32	-	2	3	2	3
7 - 13 "	164	74	12	12	2	57	7
14 - 17 "	203	9	100	22	-	43	29
18 - 21 "	65	4	38	3	-	12	8
Jenter Girls	443	127	142	33	28	60	53
- 2 år	55	17	-	-	25	2	11
3 - 6 "	34	27	1	-	2	1	3
7 - 13 "	91	56	7	11	1	15	1
14 - 17 "	211	25	111	19	-	31	25
18 - 21 "	52	2	23	3	-	11	13
Foreldre/foresatte Parents/superiors	70	2	-	-	62	6	-
- 15 år	-	-	-	-	-	-	-
16 - 17 "	7	-	-	-	3	4	-
18 - 21 "	19	1	-	-	16	2	-
22 - 25 "	20	-	-	-	20	-	-
26 - "	24	1	-	-	23	-	-
Uoppgitt Unknown	130	9	8	-	62	31	20

Tabell 5.4. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og lengde på oppholdet. 1990 Residents in institutions for children and youth, by type of institution and duration of stay. 1990

Lengde på oppholdet Duration of the stay	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Avdeling for barn og ungdom i psykiatriske sykehus Mental hos- pital units	Andre in- stitusjoner Other in- stitus- tions
I alt Total	1105	273	300	72	128	206	126
0 - 3 md months	277	76	49	11	40	48	53
4 - 6 "	190	54	60	12	23	27	14
7 - 9 "	114	38	30	5	16	17	8
10 - 11 "	60	19	23	1	7	8	2
1 - 2 år years	249	45	82	23	26	51	22
3 - 6 "	124	16	42	17	16	26	7
7 - 10 "	17	9	2	2	-	4	-
11 - 15 "	7	5	1	1	-	-	-
16 - 18 "	4	4	-	-	-	-	-
Uoppgitt Unknown	63	7	11	-	-	25	20

Tabell 5.5. Årsverk i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og stilling. 1990 Man-years
 in institutions for children and youth, by type of institution and occupation. 1990

Stilling Occupation	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Avdeling for barn og ungdom i psykiatriske sykehus Mental hos- pital units	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	2070	447	490	82	63	708	280
Leger/psykiatere Physicians/psychiatrists	34	1	-	-	1	31	1
Psykologer Psychologists	67	4	5	-	1	45	12
Sykepleiere Nurses	105	5	2	-	1	95	2
Hjelpepleiere Auxiliary nursing personnel	59	20	13	1	6	9	10
Fysioterapeuter Physiotherapists	4	-	-	-	-	1	3
Ergoterapeuter Occu- pational therapists	15	-	1	-	1	10	3
Barnevernspedagoger Residen- tial child care workers	358	99	109	8	10	95	37
Sosionomer Social workers ...	117	19	31	5	7	39	16
Pleiemedhjelpere Other auxi- liary nursing personnel	18	3	8	-	-	-	7
Miljøarbeidere Social envi- ronment workers	635	170	198	29	13	150	75
Aktivitører Occupational therapist assistants	6	1	3	-	-	1	1
Vernepleiere Special care nursing personnel	83	7	12	10	2	42	10
Kjøkkenpersonale Kitchen personnel	66	15	15	2	3	22	9
Renholdspersonale Cleaners ..	51	5	6	1	2	33	4
Ledere og saksbehandlere Leading administrative staff .	124	25	25	4	6	34	30
Kontorpersonale Office workers	75	9	13	3	4	37	9
Andre Others	258	64	49	21	7	64	53

6. Institusjoner for rusmiddelmissbrukere

6.1. Innledning

Ansvar for alkoholistinstitutionene var tidligere ikke lovfestet. Ifølge lov om fylkeskommunalt ansvar for alkoholistinstitutionene fikk fylkeskommunen fra 1. januar 1985 ansvaret for planlegging, oppføring og drift av følgende institusjoner; A-klinikker, kursteder, tilsynshjem, vernehjem og avrusningsstasjoner samt andre tiltak og institusjoner som departementet bestemmer skal gå inn under loven.

I 1989 opprettet SSB en ny årlig statistikk over institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Statistikken omfatter alle institusjonstyper som behandler rusmiddelmissbrukere, uansett eierform og/eller om institusjonene er godkjent eller ikke. SSB mottok i 1990 oppgaver fra 102 institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Til sammenligning var det 108 institusjoner som sendte inn oppgaver i 1989. Statistikken for 1990 er ikke korrigert for frafallet, men bygger på de institusjonene vi har mottatt oppgaver fra.

I de siste årene har Rusmiddeldirektoratets statistikk brukt avdeling som enhet. I den nye statistikken har man valgt institusjoner som enhet og dette gjør det umulig å foreta en direkte sammenligning. Det vil si vi kan telle institusjoner med avdelinger, men får ikke fordelt plasser og innskrivninger på avdelings typer.

6.2. Tjenester og tilbud

Statistikken gir en oversikt over antall institusjonsplasser og beboere i A-klinikker, kursted, tilsynshjem, vernehjem, akuttinstitusjoner, kombinerte alkoholistinstitutioner, bo- og

arbeidskollektiv, kombinerte institusjoner for narkomane og andre institusjonstyper.

I en utredning om alkoholistsorgen (NOU 1972:17) er forskjellene mellom institusjonstypene beskrevet slik:

A-klinikker tar sikte på klienter som kan være fysisk og psykisk nedkjørt på grunn av alkoholproblemer, men som sosialt sett er relativt veltilpasset.

Kursteder tar sikte på klienter som trenger mer langvarig behandling for å komme på fote, fysisk, psykisk og sosialt.

Tilsynshjem skal dekke overgangsfasen mellom kurbehandling/ klinikkopphold og klientenes tilbakevending til en normal tilværelse i samfunnet. Klientene skal under oppholdet komme ut i det vanlige arbeidslivet, og betaler selv for en del av oppholdet.

Vernehjem er et tilbud til klienter "som det er lite realistisk å regne med skal kunne føres tilbake til samfunnet ved hjelp av behandling og attføring". "Betingelsesløs omsorg" er det primære for vernehjemmene.

Akuttinstitusjoner omfatter avrusningsstasjonene hvor klientene tilbys overnatting til de "får sovet ut rusen". Neste dag tilbys de samtale hvor målet er å utrede om de trenger andre hjelpetilbud.

Kombinerte alkoholistinstitutioner er her en samlebetegnelse på de institusjonene som har flere typer avdelinger, for eksempel både A-klinikk og tilsynshjem i samme institusjon.

Bo- og arbeidskollektiver er ulike heldøgns rehabiliteringsopplegg for ungdom med store sosiale og yrkesmessige tilpasningsproblemer, herunder stoffmisbruk og kriminell belastning. Kollektivene, hvor ledere og beboere lever sammen, tilbyr omsorg, sosial trening, undervisning eller arbeidstrening.

Kombinerte institusjoner for narkomane er en samlebetegnelse på de institusjonene som har flere ulike behandlingstilbud i samme institusjon.

I praksis kan det nok være store variasjoner også mellom institusjoner av samme type med hensyn til klientenes bakgrunn og institusjonens evne til å tilby behandling.

6.3. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere

Den institusjonsbaserte rusmiddelomsorgen er dominert av privat eide institusjoner. 69 prosent av de 102 institusjonene vi har opplysninger om var eid av private organisasjoner/stiftelser. Også når det gjelder verdigrunnlag og ideologi, er rusmiddelmissjonene spesielle idet 4 av 10 (42 prosent) av institusjonene er basert på et religiøst/kristent verdigrunnlag. Disse institusjonene hadde mer enn halvparten (52 prosent) av behandlingsplassene.

Ved utgangen av 1990 var det i alt nær 2 500 plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere fordelt på: vel 320 plasser i A-klinikker, vel 160 plasser ved kursted, nær 140 plasser i tilsynshjem, nær 530 plasser i vernehjem, vel 90 plasser i avrusningsinstitusjoner og 380 plasser i kombinerte alkoholistinstitusjoner. De kombinerte skiller seg bare fra de først nevnte ved at de har flere typer behandlingstilbud innen samme institusjon. I tillegg var det 300 plasser i bo- og arbeidskollektiv og nær 570 plasser innen ulike behandlingstilbud for stoffmisbrukere.

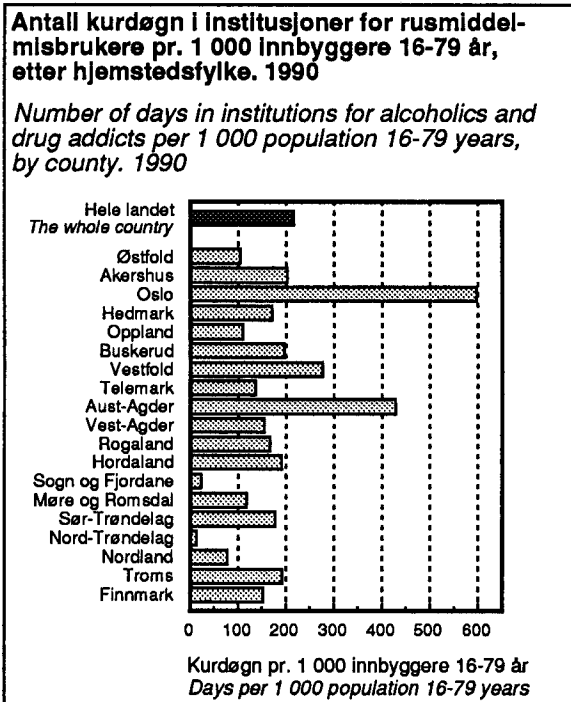
Det er store forskjeller mellom fylkene med hensyn til hvor mange institusjonsplasser, og hvilke behandlingstilbud som finnes innen det enkelte fylke. Klientene, enten de er ungdommer eller voksne, har ofte et langvarig rusmiddelmissbruk bak seg, som gjør at de kan ha behov for å komme bort fra sitt daglige miljø for å få behandling. Hvor institusjonsplassene er plassert er derfor ofte ikke så viktig. Det sentrale er å finne et riktig behandlingsopplegg for den enkelte.

Kurdøgn

Antall kurdøgn i institusjoner for misbrukere etter beboernes hjemstedsfylke er ett mål på hvilke fylker som bruker det eksisterende institusjonstilbudet for rusmiddelmissbrukere. Et stort forbruk av kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16-79 år, og få institusjonsplasser innen eget fylke, tilsier kjøp av institusjonsplasser fra andre fylker.

Totalt ble det i 1990 brukt til sammen vel 700 100 kurdøgn i de 102 institusjonene vi har oppgaver fra. Det tilsvarende tall for 1989 var 705 100 kurdøgn fordelt på 108 institusjoner.

Figur 6.1

Forbruk av institusjonsplasser pr. innbygger varierer fra fylke til fylke. Ser vi hele landet under ett ble det i 1990 brukt 217 kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16 og 79 år (figur 6.1). Tilsvarende tall for 1989 var 215 kurdøgn. Oslo skiller seg klart ut med 598 kurdøgn. Lavest forbruk av institusjonsplasser i forhold til folketall hadde Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane. Disse fylkene brukte henholdsvis 15 og 24 kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16-79 år. Dette er under 5 prosent av Oslos forbruk målt i forhold til folketall. Av det totale antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere stod personer med Oslo som hjemstedsfylke for 31 prosent av kurdøgnforbruket i 1990 mot 30 prosent i 1989.

6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere

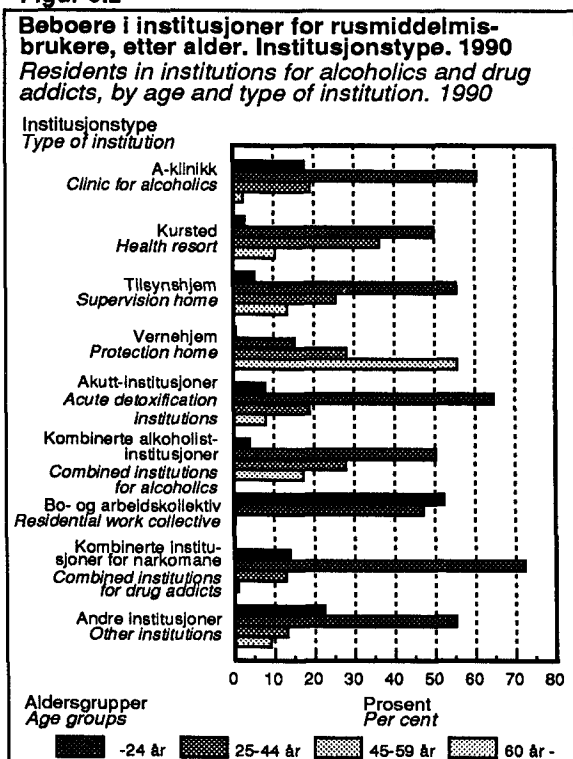
Av de i alt 2 488 plassene i institusjoner for rusmiddelmissbrukere var 2 022 belagt den 15. januar 1991. Det betyr at 81 prosent av plassene var i bruk. Dette er samme andel som året før.

Kjønn og alder

Fire av 5 beboere i rusmiddelmissbruket var menn. Ser vi bo- og arbeidskollektivene og de andre institusjonene for stoffmissbrukere samlet, utgjorde kvinnene 31 prosent av beboerne i disse institusjonstypene, mot bare 16 prosent av beboerne i de mer tradisjonelle institusjonene innen alkoholstomsorgen. Kvinneandelen var lavest i institusjonstyper som vernehjem og tilsynshjem. Her utgjorde kvinnene bare 9 og 12 prosent av beboerne.

Aldersfordelingen mellom kvinner og menn var svært forskjellig. Mens en tredel av kvinnene (33 prosent) var under 25 år, var den tilsvarende andelen blant mennene 9 prosent. De tilsvarende tall for 1989 var 30 og 8 prosent. Hver femte mann var over 60 år, mot hver tolvte kvinne. 81 prosent av kvinnene var under 45 år, mot 55 prosent av mennene. De kvinnene som får plass i rusmiddelmissbruket er med andre ord gjennomgående yngre enn mennene.

Figur 6.2

Av figur 6.2 ser vi at det er stor variasjon i alderssammensetningen i de ulike institusjonstypene. I behandlingsinstitusjonene for stoffmissbrukere var 9 av 10 (88 prosent) av beboerne under 45 år, og 1 av 3 (31 prosent) under 25 år. I alkoholstomsorgen var over halvparten (54 prosent) over 45 år, og bare 6 prosent av beboerne var under 25 år. Vernehjemmene skiller seg klart ut. Her var over halvparten (56 prosent) av beboerne over 60 år. I de andre alkoholstomsorgen er flertallet av beboerne mellom 25 og 44 år.

Innskrivninger og utskrivninger

Ved å se på innskrivninger og utskrivninger fra rusmiddelmissbruket får vi et bilde av hvor de rekrutteres fra og hvor de går etter endt behandling. De ulike institusjonstypene rekrutterer klienter med svært ulik livssituasjon. Mange av de rusmiddelmissbrukerne som mangler fast bolig lever faktisk mer eller mindre "på gata". Ser vi alle institusjonstypene samlet, men holder akuttinstitusjonene utenfor, var 1 av 5 (22 prosent) uten fast bopel på innskrivningstidspunktet (tabell 6.4). Andelen var den samme i alkoholstomsorgen som i institusjonene for narkomane. Etter avsluttet behandling var det 1 av 4 (27 prosent) som manglet fast bopel. Klientene ved A-klinikkene og kurstedene skiller seg klart ut. Her var det henholdsvis 4 og 6 prosent som manglet bolig ved innskrivning. Vel en tredel (36 prosent) av de som fikk plass i bo- og arbeidskollektiv manglet fast bopel ved innskrivning og en tredel av de som ble utskrevet var uten fast bopel.

Seks prosent av klientene i rusmiddelmissbruket (akuttinstitusjonene er holdt utenfor) kom fra annen institusjon. Det er store forskjeller mellom institusjonstypene med hensyn til hvem som mottar klienter fra andre institusjoner. Tilsynshjemmene mottok halvparten av klientene fra andre institusjoner. I behandlingsinstitusjonene for stoffmissbrukere kom 1 av 10 fra annen institusjon.

Antall år med misbruk

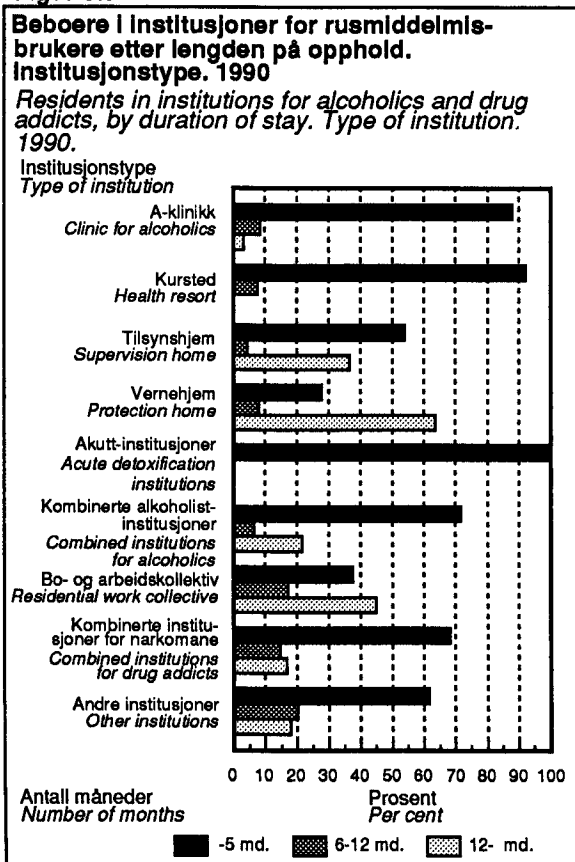
Av de 2 022 beboerne som på telledatoen var innlagt i institusjon for rusmiddelmissbrukere hadde 6 av 10 (59 prosent) ifølge institusjonen misbrukt rusmidler i over 10 år - og for 3 av 10 (29 prosent) hadde misbruket vart i over 20 år. For bare 1 av 10 (11 prosent) var varigheten

av misbruket under 5 år. For vel en firedel av beboerne (27 prosent) manglet slike opplysninger.

Lengden på oppholdet

Av figur 6.3 får vi et bilde av hvor stor andel av beboerne som, på en bestemt telledato, hadde bodd i de ulike institusjonstypene under 6 måneder, mellom 6 måneder og 1 år, og over 1 år. Både i A-klinikkene og kurstedene hadde rundt 90 prosent vært innlagt under et halvt år. I tilsynshjemmene og vernehjemmene derimot hadde henholdsvis vel en tredel (37 prosent) og nær to tredeler (64 prosent) vært mer enn 1 år i institusjonen. 29 prosent av beboerne i de institusjonene som tar mot stoffmisbrukere, hadde et opphold på mer enn 1 års varighet bak seg. Av de som hadde plass i rusmiddelinstitusjon pr. 15. januar 1991, hadde 1 av 6 (17 prosent) vært innlagt i mer enn 2 år.

Figur 6.3

Avbrutt behandling

Det var i alt 1 260 personer av de som i 1990 var innlagt i rusmiddelinstitusjon som avbrøt et behandlingsopplegg (akuttinstitusjonene holdt utenfor). Totalt ble det innskrevet 8 100 personer ved disse behandlingsinstitusjonene i 1990. Det vil si at 1 av 6 (16 prosent) brøt behandlingsopplegget de var inne i. Det er store variasjoner mellom institusjonstypene. I A-klinikk og vernehjem var det henholdsvis 6 og 7 prosent som brøt behandlingsopplegget. Tilsvarende tall for tilsynshjem og kursted var 23 og 30 prosent. I behandlingsinstitusjonene for alkoholmisbrukere var det 1 av 10 som brøt, mot 4 av 10 (41 prosent) i behandlingsinstitusjonene for narkomane.

6.5. Personell og kostnader

Det ble i 1990 utført 1 685 årsverk i de 102 institusjonene for rusmiddelmissbrukere vi fikk oppgaver fra. Tilsvarende tall for 1989 var 1 772 årsverk fordelt på 108 institusjoner. Miljøarbeidere, annet personale, kjøkken- og forpleiningspersonale var av de største gruppene, og sammen med renhold/vedlikeholdspersonale utførte de halvparten (49 prosent) av årsverkene. Av personale med helse- og sosialfaglig utdanning stod sykepleiere og sosionomer for flest årsverk, henholdsvis 13 og 8 prosent. Institusjoner for rusmiddelmissbrukere har en forholdsvis stor administrasjon. Ledere/saksbehandlere og kontorpersonele utførte nær 300 årsverk, det vil si (18 prosent) av det totale antall årsverk i rusmiddelinstitusjonene.

De 90 rusmiddelinstitusjonene som sendte inn oppgaver for 1990 med økonomiske opplysninger, hadde samlet brutto driftsutgifter på nær 524 mill. kroner. Ser vi alle institusjonstypene under ett, så kostet 1 institusjonsplass i gjennomsnitt 248 000 kroner pr. år. Kostnadene varierer imidlertid mye fra institusjonstype til institusjonstype. En plass i A-klinikk kostet nær 319 000 kroner pr. år. Plassene i kursted og tilsynshjem kostet til sammenligning henholdsvis 220 000 og 158 000 kroner pr. år. Vernehjemmene var billigst i drift, her kostet en plass 143 000 kroner pr. år. Akutt-plassene var de klart dyreste innen rusmiddelomsorgen - disse kostet 452 000 kroner pr. plass pr. år.

Tabell 6.1. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype. Fylke. 1990 Number of beds in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. County. 1990

Fylke County	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte alco- holist- insti- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og arbeids- køllek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nar- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Hele landet The whole country	2488	322	161	137	527	91	381	300	256	313
Østfold	88	-	-	-	62	-	-	26	-	-
Akershus	126	-	56	-	40	8	22	-	-	-
Oslo	939	71	30	76	188	70	112	80	235	77
Hedmark	157	-	40	-	39	-	-	-	-	78
Oppland	86	42	35	-	-	-	-	9	-	-
Buskerud	96	22	-	4	-	6	30	14	-	20
Vestfold	139	45	-	-	44	-	-	19	-	31
Telemark	68	54	-	-	-	-	-	14	-	-
Aust-Agder	39	-	-	-	32	7	-	-	-	-
Vest-Agder	87	-	-	19	-	-	60	-	-	8
Rogaland	165	25	-	-	42	-	38	60	-	-
Hordaland	172	-	-	38	-	-	32	13	21	68
Møre og Romsdal	70	24	-	-	-	-	27	-	-	19
Sør-Trøndelag	124	-	-	-	70	-	-	42	-	12
Nordland	37	24	-	-	-	-	-	13	-	-
Troms	70	-	-	-	-	-	60	10	-	-
Finnmark	25	15	-	-	10	-	-	-	-	-

Tabell 6.2. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1990
Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution, sex and age. 1990

Kjønn og alder Sex and age	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte alko- holist- insti- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nær- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre insti- sti- sjoner Other insti- sti- tutions
I alt Total	2022	236	104	110	476	74	321	258	202	241
- 24 år years ...	291	42	3	6	4	6	13	135	28	54
25 - 44 "	940	143	52	61	73	48	162	122	146	133
45 - 59 "	408	45	38	28	134	14	90	1	26	32
60 - "	383	6	11	15	265	6	56	-	2	22
Menn Males	1590	149	86	97	433	58	281	145	158	183
- 24 år	148	16	3	5	2	3	9	65	17	28
25 - 44 "	732	94	46	51	66	36	137	80	119	103
45 - 59 "	362	34	28	26	125	13	84	-	22	30
60 - "	348	5	9	15	240	6	51	-	-	22
Kvinner Females ...	432	87	18	13	43	16	40	113	44	58
- 24 år	143	26	-	1	2	3	4	70	11	26
25 - 44 "	208	49	6	10	7	12	25	42	27	30
45 - 59 "	46	11	10	2	9	1	6	1	4	2
60 - "	35	1	2	-	25	-	5	-	2	-

Tabell 6.3. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1990 Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and duration of the stay. 1990

Lengde på oppholdet Duration of the stay	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte alko- holist- insti- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nær- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre insti- sti- sjoner Other insti- sti- tutions
I alt Total	2022	236	104	110	476	74	321	258	202	241
Under 1 uke Less than 1 week	174	49	23	4	7	56	21	2	4	8
1 uke-1 måned 1 week-1 month	257	65	13	10	24	16	75	7	28	19
1 - 2 måneder months	334	62	39	14	42	2	84	28	25	38
3 - 6 "	379	31	21	25	59	-	50	58	81	54
7 -11 "	209	20	8	9	39	-	21	43	30	39
12-17 "	145	6	-	8	38	-	17	43	16	17
18-24 "	112	-	-	11	43	-	12	32	8	6
Over 2 år More than 2 years ...	341	2	-	17	221	-	41	38	10	12
Uoppgitt Unknown ...	71	1	-	12	3	-	-	7	-	48

Tabell 6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1990 Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1990

	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte aliko- holist- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nar- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre sti- sjoner Other sti- tutions
Beboere pr. 1.1. 1990 Residents per 1 Jan. 1990 .	1824	207	85	105	476	51	267	221	164	248
Innskrevet i 1990 i alt Admitted in 1990, total ...	9625	2735	718	282	690	1527	2317	291	533	532
Fra uten fast bopel From without permanent residence	3011	101	42	46	116	1236	1176	106	120	68
Fra hjemmet From the home	4231	1625	402	73	70	965	419	88	357	232
Fra annen institusjon From other institution ...	1486	62	21	140	81	996	44	51	50	41
Fra poliklinisk behand- ling From polyclinic treatment	1008	772	15	23	9	21	1	23	6	138
Utskrevet i 1990 i alt Discharged in 1990, total .	9131	2425	708	278	659	1514	2284	242	508	513
Til uten fast bopel To without permanent residence	3122	482	42	60	83	1100	1101	79	96	79
Til hjemmet To the home ..	3665	1303	406	111	87	757	425	81	286	209
Til annen institusjon To other institution	1229	10	8	23	65	1032	49	18	-	24
Til poliklinisk behandling To polyclinic treatment ..	1641	825	265	49	6	132	9	54	126	175
Beboere pr. 31.12. 1990 Residents per 31 Dec. 1990	1906	211	88	103	472	64	282	263	189	234

Tabell 6.5. Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og beboernes hjemstedsfylke. 1990 Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and county. 1990

Fylke County	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte alko- holist- insti- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og ar- beids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nar- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre in- sti- sjoner Other sti- tu- tions	Kurdøgn pr. 1000 innbyg- gere 16-79 år Days per 1000 popula- tion 16-79 years
Hele landet The whole country ..	700104	88450	34845	39468	175399	31904	116440	79134	50743	83721	217
Østfold	19217	-	28	-	15214	78	121	865	2623	288	105
Akershus	65095	7670	8859	1989	10417	2502	15562	10175	3675	4246	203
Oslo	218739	16843	12919	22788	62376	24551	28776	21742	4851	23893	598
Hedmark	24924	37	729	179	11968	72	26	228	912	10773	172
Oppland	15407	1792	8974	59	365	114	378	2269	1389	67	110
Buskerud	34044	10314	28	708	3591	1534	4910	9396	2016	1547	197
Vestfold	41931	12004	413	7	13627	134	129	6185	734	8698	277
Telemark	16963	11155	56	-	730	57	40	1764	2655	506	137
Aust-Agder	30786	693	-	-	12047	2119	13774	1505	512	136	429
Vest-Agder	16750	1645	33	4404	370	99	5720	884	2232	1363	156
Rogaland	41417	6763	168	16	14879	101	10962	2581	3745	2202	168
Hordaland	58668	458	392	9318	477	27	9576	9958	7569	20893	191
Sogn og Fjordane	1834	699	-	-	-	2	809	17	95	212	24
Møre og Romsdal	20935	5205	467	-	365	30	8115	1328	2685	2740	118
Sør-Trøndelag ..	34091	586	896	-	24903	87	12	2458	960	4189	178
Nord-Trøndelag .	1415	278	280	-	-	11	-	223	574	49	15
Nordland	14074	6908	379	-	-	86	3095	2454	399	753	78
Troms	21635	1143	112	-	-	69	14189	4117	936	1069	193
Finnmark	8756	3807	112	-	3934	11	100	365	330	97	153
Uten fast bopel Without perma- nent residence .	11823	450	-	-	-	-	-	-	11373	-	.
Utlendinger Foreigners	1600	-	-	-	136	220	146	620	478	-	.

Tabell 6.6. Årsverk i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og stilling. 1990
 Man-years in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and occupation. 1990

Stilling Occupation	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte alco- holist- insti- tusjoner Combined insti- tutions for alco- holics	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Kombi- nerte insti- tusjoner for nar- komane Combined insti- tutions for drug addicts	Andre insti- tusjoner tu- sjoner Other insti- tutions tu- sion addicts
I alt Total	1685	358	94	68	224	119	262	242	60	258
Leger/psykiatere										
Physicians/psychiatrists	35	12	1	1	1	4	10	1	-	5
Psykologer Psychologists	74	35	5	1	1	4	15	3	-	10
Sykepleiere Nurses	172	50	8	3	14	32	35	8	-	22
Fysioterapeuter										
Physiotherapists	10	3	-	-	1	-	2	2	-	2
Ergoterapeuter										
Occupational therapists .	8	3	1	-	-	-	4	-	-	-
Barnevernspedagoger Resi- dential child care workers	56	16	1	8	-	2	1	20	-	8
Sosionomer Social workers	128	26	7	6	3	9	14	25	3	35
Pleiemedhjelpere Auxil- iary nursing personnel .	21	9	-	-	6	-	5	1	-	-
Miljøarbeidere Social environment workers	380	53	16	17	59	49	46	75	18	47
Aktivitører Occupational therapist assistants	45	8	2	3	16	-	6	2	-	8
Vernepleiere Special care nursing personnel	17	2	-	-	5	1	3	3	3	-
Kjøkkenpersonale Kitchen personnel	164	38	14	6	47	3	34	7	-	15
Renholdspersonale Cleaners	94	27	11	5	17	1	21	6	-	6
Ledere og saksbehandlere Leading adm. staff	171	19	5	7	31	8	21	34	16	30
Kontorpersonale Office workers	127	31	12	3	5	5	28	13	13	17
Andre Others	195	29	13	8	19	2	18	45	7	54

Summary in English

Introduction

This publication contains a survey of the annual activities of the municipal social services departments in 1990; social care, child welfare and institutions for children and youth and institutions for alcoholics and drug addicts.

Its main concern is to describe the groups receiving the various kinds of assistance, the number of recipients in 1990 compared to preceding years. It also gives information on social service personnel and the costs of running the social services.

Sources

In 1986 a new registration system was brought into use, where all recipients and types of assistance are recorded consecutively on individual forms designed for this information. Most of the fields on these forms are to be filled in for all recipients. There is also an additional set of fields which can be used by the social service departments to get more comprehensive statistics for their own use. This publication does not include statistics based on this additional information.

The statistics on economic assistance and child welfare are based on the individual forms mentioned above, while the statistics on social service personnel are based on a yearly report from each of the municipal social service departments. The information on gross expenditure is also based on these reports.

This publication also contains statistics based on annual registration of 2 groups of institution; for children and youth, and alcoholics and drug addicts.

Error sources

A total of 8 municipalities did not send individual forms of child welfare, but all the municipalities have given the annual report for 1990.

The completion of the forms and reports is sometimes incomplete and in some cases they also contain errors. Despite extensive error checking and data correction, errors may still be present in the sources.

After the major reorganization of the local authorities in Oslo and Bergen, it is now possible to collect data from the district authorities in these cities for 1990.

Social care (economic assistance)

The legal basis for economic assistance is the Social Care Act of 1964. According to this act a person may be granted economic assistance if he is unable to care for himself or his dependents. Economic assistance may also be granted as an aid for adjusting to difficult living conditions. Both allowance, loan and guarantee for loan may be granted under the provision of this act.

There were a total of 165 400 cases of social care with economic assistance in 1990. This was an increase of 2 per cent from 1989.

Some recipients receive assistance from more than 1 municipality, which means that the number of cases is higher than the number of recipients, which is 155 200. Approximately 88 per cent of the 8 400 recipients who received assistance from more than 1 municipality, received assistance from 2 municipalities. The recipients receiving assistance from several municipalities are mainly found among the younger age groups.

There were 37 recipients of social care per 1 000 population. These rates vary considerably between the different age groups. The highest rates were found among the age group 20-24 years; 95 per 1 000 population, and the lowest rates among the group 67 years and over; 13 cases per 1 000 population.

Pension and social security allowance were the main source of income for 45 per cent of the recipients, and social care for 30 per cent. Salary was the main source of income for just 17 per cent of the recipients, while this was the case for 38 per cent of the married recipients with children. About 66 per cent of the single women with children had pension or social security allowance as their main source of income. For single women without children this was the case for 52 per cent. Social care was the most common source of income among single men without children.

Approximately 14 per cent of the recipients were employed, and 35 per cent were not in the labour force.

There were nearly 20 800 recipients, or 14 per cent, with foreign citizenship. A total of 18 per cent of all foreign citizens 16 years and over living in Norway received social care in 1990. The corresponding figure for Norwegian citizens was 4 per cent. The foreign recipients were mainly younger than the Norwegian recipients.

145 800 recipients of economic assistance received this assistance as allowances, and 26 000 received it as loan or guarantee for loan. The disbursements for economic assistance totalled to 3 300 million kroner, which is an increase of 4 per cent from 1989. Of this 3 100

million kroner were disbursed as allowances, which equaled an average of 20 600 kroner per recipient.

It seems to be a correlation between duration of assistance and value of assistance. Those who received assistance only for one month received an average of 3 409 kroner per month, which increased up to an average of 5 178 kroner per month for those receiving assistance in 12 months.

There has been a pronounced change in the age distribution of the recipients of social care since 1970, where younger people tend to increase their percentage of the total number of recipients. About 41 per cent of the recipients in 1970 were less than 40 years old, and 40 per cent were 50 years and over. In 1990 these figures were 71 and 15 per cent, respectively.

The percentage of the population receiving social care varies considerably between the counties. Oslo and Finnmark rank at the top, with 67 and 51 cases of social care per 1 000 population, respectively. In Sogn og Fjordane there were only 21 cases per 1 000 population.

Average disbursement per recipient also varies geographically. In Oslo the average disbursement per recipient was 31 151 kroner, which was the highest of all the counties. Lowest average disbursement was 10 062 kroner, which was found in Finnmark.

Social care expenses were 840 kroner per inhabitant. Expenses per inhabitant were considerably higher in the larger municipalities than in the smaller ones. These expenses equaled 2 106 kroner per inhabitant in Oslo, but only 286 kroner in Sogn og Fjordane.

About 19 per cent of the total economic assistance were disbursed to refugees and applicants for political asylum who have been permitted to stay on humanitarian reasons.

Child welfare

According to the Child Welfare Act the municipal boards for health and welfare should intervene when children are not properly cared and provided for by their parents. Intervention may also be necessary when the child is seriously maladjusted to society, i.e. when the

child is delinquent or in other ways behaving deviantly. Finally, the board can intervene when handicapped children do not get the care and treatment they need at home. In most municipalities the social service department executes the duties of the elected boards for health and welfare.

When the social service department learns that a child is in a difficult situation, an investigation is carried out. The social workers talk to parents and children in order to find out what is causing the problems and what can be done to solve them. Various preventive measures may be effectuated. If this does not solve the problems, the children are taken in care, i.e. placed in a foster home or children's home.

The Child Welfare Act has traditionally been seen as a measure to handle "bad" children or parents. This stigma sometimes makes social workers reluctant to intervene, or they help children and families without specifically using the Child Welfare Act or any other legislation. This is a problem, because the social service departments are obliged to report for the central statistic only protective measures based on the Child Welfare Act (or the Social Care Act or the Act of Temperance). They may report other help, and some of the departments do, but others do not. It is therefore impossible to give a complete picture of all children helped, because assistance without reference to the laws will be underreported. This publication gives some information on all children under 18 years who have been reported helped, but concentrates mainly on children and youth under 23 years who have been helped according to the Child Welfare Act.

A total of 23 100 children were helped. Economic assistance (6 000) and person selected to support child (5 400) were the protective measures most often used.

During 1990 a total of 18 100 children and youth received help based on the Child Welfare Act, 3 800 were new cases and 15 300 were under protection at the end of the year. Relative to the total number of children under 20 years in the population 16 children per 1 000 were under protection during the year. The age groups 5-7 years and 15-17 years were more frequently than others under protection.

From 1989 to 1990 there was a 10 per cent increase in the number of children under protection during the year.

In 1990 3 800 new children were placed under protection, compared to nearly 3 500 in 1989, an increase of 9 per cent. The increase is mainly due to an increasing use of preventive assistance.

In about 62 per cent of the cases the reasons for intervention used in new cases of children placed under protection had to do with the children's environment. The older the child is, however, the more often the youngster's own behaviour is the reason for intervention. The child's behaviour also is a more common reason for intervention towards children living with both parents, whereas children with single parents more often are placed under protection for reasons in their environment.

Only 33 per cent of the new cases of children placed under protection were living with both parents, compared to 81 per cent of all children.

Of all the new children placed under protection in 1990, 12 per cent were taken in care and placed directly in a foster home or children's home, compared to 13 per cent in 1989. The rest was initially helped through some preventive measure.

The number of children under protection at the end of the year varied from 7 per 1 000 to 21 per 1 000 in different counties. In small municipalities (less than 5 000 inhabitants) 13 per 1 000 of the children were under protection, compared to 24 per 1 000 in municipalities with a population of 50 000 or more.

Institutions for children and youth

The statistics of institutions for children and youth show that there were 769 beds in children's and youth's homes, 273 beds in psychiatric hospital units for children and youth and 141 beds in other institutions. Boys are more frequently placed in institutions for children and youth, especially in psychiatric hospital units where 2 of 3 residents were boys.

81 per cent of the residents in institutions for children and youth had at the end of 1990 been living there less than 2 years, and 58 per cent less than 1 year. About 69 per cent of the children and youth discharged from an institution during 1990 came back to their home, 14 per cent got a foster home and 16 per cent got a place in another institution.

Institutions for alcoholics and drug addicts

The statistics of institutions for alcoholics and drug addicts show that there were 2 500 beds in different types of institution.

Four of 5 residents in the institutions were men. However, the proportion of women varied from 30 per cent in the typical institutions for

drug addicts to about 15 per cent in the more traditional institutions for alcoholics.

The women were generally younger than the men. 33 per cent of the women were younger than 25 years, compared to 9 per cent of the men. One of 5 of the men were older than 60 years, compared to 1 of 12 among the women.

One of 6 of the residents in institutions at the end of the year had been living there for more than 2 years. The length of the stay varied from one type of institution to another. Nearly 1 of 4 of those who were discharged during the year was homeless.

One of 6 of the residents in institutions for alcoholics and drug addicts interrupted the treatment and left the institution in 1990.

Statistisk Sentralbyrå
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20

SOSIALSTATISTIKK

Ungedgitt taushetsplikt

Kommunens navn	År
----------------	----

Journal nr.	Saksbehandlingsnr.	Distrikt	Barnetale/samboer/DS-vedtak (navn)	Journal nr.
-------------	--------------------	----------	------------------------------------	-------------

1 Navn, alder, bosted

Fødselsår. (11 siffer)	Navn	Adresse	Kjønn
			M ☐ K ☐
Klient siste år	Adresse	Bostedskommune	Tale/br
Ja ☐ Nei ☐			

2 Siviltand

1 Ugift	3 Samboer
2 Gift	4 Separert/skilt
	5 Enke/-mann

3 Barn under 18 år

Antall barn klienten og evt. ektefelle/samboer har forsørgersvar for
Hvorav antall som bor sammen med klienten

4 Familieforhold for klienter under 18 år

A Foreldrene er:		B Klienten bor hos	
1 Ugift/ikke samboende	4 Mor død	1 Mor og far	4 Fosterforeldre
2 Gift/samboende	5 Far død	2 Mor	5 Institusjon
3 Separert/skilt	6 Begge døde	3 Far	6 Annet

5 Statsborgerskap

Norsk	Utenlandsk	Flyktning/person med opphold på humanitært grunnlag
-------	------------	---

6 Viktigste kilde til livsopphold

1 Arbeidsinntekt	4 Sosialhjelp
2 Trygd/pensjon	5 Stipend/lån
3 Forsørgt	6 Annet

7 Trygd/pensjon

1 Sykepenger	4 Uferetrygd	7 Alderstrygd
2 A-trygd	5 Overgangsstenad	8 Annen trygd
3 Atferdspenger	6 Etterlattepensjon	9 Søkt trygd/pensjon Ang kode 1-8

8 Arbeidsituasjon

1 Fast arbeid	4 Stud./vernepliktig
2 Midlertidig arbeid	5 Ikke arbeidsøker
3 Arbeidsøker	

9 Saken er tatt opp av

1 Klienten	4 Skole/PPT	7 Annet
2 Familien	5 Politi	8
3 Sosialkontor	6 Helsemyndighet	9

10 Saksområde

1 Lav/ingen inntekt	6 Mangler bolig	11 Utsatt for mish.	16 Psyk. utv.hjemm.	21 Annet
2 Inntektsvikt	7 Barmetilsyn	12 Samlivsproblem	17 Annen funksj.hjem.	22
3 Diap. av inntekt	8 Tvingende omsorgsopp.	13 Misbr. av alkohol	18 Annen helseprobl.	23
4 Store boliggifter	9 Atferds/tilp.væneker	14 Annen rusproblem	19 Spes. oms.behov	24
5 Sysselsettingsproblem	10 Omsorgsvikt	15 Nervøs lidelse	20 Forsørg.probl. BvL	25

11 Samarbeidsinstans

1 Arbeidskontor	5 Helsestasjon	9 Skole/PPT	13 Somatisk sykehus	17 Annet
2 Trygdekontor	6 Hjemmesykepleie	10 Barmehage	14 Spesialt./rusinst.	18
3 Boligkontor/-byggetag	7 Lege/fysioterapeut	11 HVPU	15 Politi/konfliktråd	19
4 Bedriftshelsetjeneste	8 Familieråd/tjeneste	12 Psykiat. helse/BUP	16 Andre sosialkontor	20

12 Grunnlag for tiltak etter: barnevernsloven, edrskapsloven og lov om Fylkeskomm. ansvar for alkoholinst., sosialomsorgsloven

1 § 16 a. Omsorgsvikt	5. Misbruk av alkohol	7 § 3.1 a og b Yrkesopplæring/erhverv
2 § 16 b. Atferds/tilpæsningsvansker	6. Misbruk av annet berusende eller bedøvende middel	8 § 3.1 c og d Aldernsttuisjon og priv.forpleining
3 § 16 c. Forsørgelsesproblem		9 § 3.1 e Livsopphold
4 § 16 d. Sykdom/funksjonshemming		10 § 3.1 f Andre formål
		11 § 3.2 -Kam-ytelser

13 Tiltak

01 Økonomisk stened	06 Hjelpeordning for hjem	11 Bo-/arb.kollektiv	16 Alders-/sykehjem	21 Hervist
02 Barmehage	07 Hjelv til bolig/-utbedning	12 Fosterhjem	17 Sykehus somatisk	22 Råd/veiledning
03 Støttekontakt	08 Hjelv til arbeid	13 Barneverninst.	18 Sykeh. psykiatrisks	23 Sosialrapport
04 Tilsynsferer	09 Hjelv til arbeidstrening	14 Rusmiddelinst.	19 Annen institusjon	24 Ingen tiltak
05 Avlastning	10 Poliklinisk behandling	15 Knesenter	20 Annet	25 Avslag

14 Første tiltak

Ang kodennummer. Hvis flere, før opp det viktigste fra pkt. 13 (kode 1-20)

15 Særskilte vedtak

1 BvL § 5 Tvangsvedtak	3	5 Edr.L §§ 6.6 a,7,9 og 16 Tvangsvedtak
2 BvL § 11 Foreldelig plassering	4 BvL § 58 Påtale	

16 Økonomisk sosialhjelp i året

Bidrag 1	Herav m/statsref. 2	Lån/garanti 3	Herav trygdeforsk. 4
Antall måneder 5	Antall måneder 6	Antall måneder 7	Antall måneder 8

17 Tiltak pr. 31.12.

Angi kode fra punkt 13

Alle tiltak opphørt (sett kryss)

Statistisk sentralbyrå
Kontor for sosialstatistikk
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 86 45 00

Sosialstatistikk 1990

Rettledning for utfylling av årsmelding

Helse- og sosialstyret – underutvalg

Helse- og sosialstyret med eventuelle underutvalg er folkevalgte organer som sosialadministrasjonen er sekretariat for.

Alle typer sosiale utvalg som kommunen har (ikke barnehagenemnder) skal registreres. Hvis det har vært endringer i utvalgsstrukturen i løpet av året, er det situasjonen ved utgangen av året som skal registreres.

Tallet på saker. En sak skal telles med hver gang utvalget har fattet vedtak. Rene helsesaker føres ikke opp.

Klientsaker etter sosiallovene omfatter saker om klienter etter lov om sosial omsorg, barnevernloven og lov om edruskapsvern.

Andre klientsaker omfatter alle andre saker om klienter som helse- og sosialstyret/utvalget har behandlet, f.eks. bostøttesaker, boligbedringssaker, saker om telefonskudd e.l.

Plan- og budsjettsaker omfatter saker etter plan- og bygningsloven, plan- og forsøksloven, saker som gjelder arbeid med barne- og ungdomsplan for kommunen, og budsjett- og økonomisaker.

Andre saker omfatter saker som helse- og sosialstyret/utvalgene har behandlet, men som ikke kan plasseres i noen av kategoriene ovenfor, f.eks. personal- og administrasjonssaker.

Personale og stillinger

Alle ansatte i kommunal sosialkontortjeneste og oppsøkende virksomhet skal registreres, både heltids- og deltidsansatte. Deltidsansatte regnes om til heltidsansatte. Personer som arbeider på time- eller oppdragskontrakt skal *ikke* regnes med her.

E K S E M P E L :

	Tallet på personer		Deltids-ansatte omregnet	Totalt personell
	Heltid	Deltid		
	a	b	c	d=a+c
Sosialkontoret har følgende personer ansatt:				
En sosialsjef i hel stilling	1			1,00
En kurator i hel stilling	1			1,00
En hjemkonsulent i to tredjedels stilling		1	0,67	0,67
En kontorfullmektig i hel stilling	1			1,00
En kontorassistent i halv stilling		1	0,50	0,50
Sosialkontortjenesten i alt	3	2	1,17	4,17

Alle budsjetterte stillinger skal regnes med i tallet på stillinger, også eventuelle ubesatte stillinger og deler av stillinger som ikke er fullt besatt. Hvis sosialkontoret i eksemplet har en ubesatt kuratorstilling, og hjemkonsulentstillingen er budsjettert som en hel stilling, har kontoret i alt 5,50 stillinger.

Sosialkontortjenesten omfatter sosialadministrasjonen. Hjemkonsulenter tas med her. Ledere i hjemmebasert pleie- og omsorg som har rent administrative oppgaver tas med bare hvis de er direkte knyttet til sosialkontoret. Utekontakter og stillinger for oppsøkende virksomhet skal ikke tas med her, men føres for seg.

Personer/stillinger felles for helse- og sosialtjenesten: Eksempler på slike stillinger kan være helse- og sosialsjef og økonomikonsulent.

Sosial omsorg

Sak: Bortsett fra råd- og veiledningssaker skal en sak telles med hver gang det blir fattet et vedtak, enten i helse- og sosialstyret/utvalget eller av sosialkontoret (administrative vedtak). Vanlig opptak til barnehage etter "lov om barnehager mv." skal *ikke* telles med i tallet på saker. Søknad om friplass i barnehage som behandles etter lov om barnevern eller lov om sosial omsorg, skal derimot telles med under klientsaker.

Saker med administrative vedtak: Saker hvor avgjørelsesmyndigheten er delegert fra helse- og sosialstyret til sosialkontoret.

Andre saker: Her føres saker etter sosialomsorgslovens § 3.5, § 3.6, § 4 og § 17.

Saker med bare råd og veiledning omfatter klientsaker der det bare er gitt råd og veiledning, uten at det er fattet vedtak om iverksettning av noe tiltak. Det er kun råd og veiledning etter § 2 i lov om sosial omsorg som skal registreres, ikke veiledning etter forvaltningsloven eller andre lover. Tilfeldige henvendelser over telefon eller ved kontorets ekspedisjon skal ikke regnes med. Registrering av opplysninger om klienter som utelukkende får råd og veiledning er frivillig for sosialkontorene.

Brutto driftsutgifter til sosialhjelp: Her føres utgifter i forbindelse med økonomisk hjelp til sosialhjelpsklienter. Lønnsutgifter til ansatte ved sosialkontoret føres ikke opp. Som "trygdeforskudd" regnes sosialhjelp til personer som venter på resultat av en trygdesøknad. Alle utgifter under 1.42 som ikke er bidrag eller lån til klienter, tas med under "annet". Dersom kommunens regnskap ikke er godkjent, kan foreløpige tall føres opp.

NB! Under punktet om økonomisk hjelp til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag skal all hjelp som blir refundert av staten ved sosialdepartementet regnes med, også hjelp som regnskapsføres på andre underkapitler enn 1.42.

VENDI

Edruskapsvern

Innleggelse etter søknad fra kommunene i vernehjem, tilsynshjem eller annen institusjon. Her registreres vedtak om innleggelse i vernehjem eller tilsynshjem fattet etter lov om fylkeskommunenes ansvar for alkoholinstitutionene, og andre saker som gjelder søknad om innleggelse i institusjon for misbrukere av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler.

Vedtak om tvangsinnleggelse i institusjon: Vedtak om undersøkelse, behandling eller kur på sykehus etter lov om edruskapsvern, § 6a, eller vedtak om anbringelse på kursted etter § 7 i samme lov.

Vedtak om fengslig forvaring: Vedtak etter lov om edruskapsvern, § 9, siste ledd.

Henlagte saker i edruskapsvernet omfatter blant annet saker der personer er meldt til helse- og sosialstyre/edruskapsutvalget av politiet eller andre uten at noe behandlingstiltak blir satt i verk.

Brutto driftsutgifter til edruskapsvern omfatter ikke utgifter til institusjonsdrift. Lønnsutgifter til ansatte ved sosialkontoret skal heller ikke regnes med. Dersom kommunens regnskap ikke er godkjent, kan foreløpige tall føres opp.

Barne- og ungdomsvern

Barnevernloven § 17: Her registreres hvor mange barn sosialkontoret i løpet av året har fått melding om, eller på annen måte fått kjennskap til, som er i en risikosituasjon (som beskrevet i barnevernlovens § 16 a-d), og som det pr. 31/12 ikke er foretatt undersøkelse om etter § 17.

Henlagte saker i barne- og ungdomsvernet omfatter alle saker der det er vedtatt at det ikke skal iverksettes noe barnevernstiltak. Det omfatter også saker som tilbakeføres til påtalemyndigheten uten at noe barnevernstiltak settes i verk. Se § 58 i lov om barnevern.

Tilsyn med barn: Her skal tas med barn som er satt bort av private eller annet helse- og sosialstyre/barnevernsutvalg og som helse- og sosialstyret fører tilsyn med.

Brutto driftsutgifter til barnevern omfatter ikke utgifter til barnehager eller drift av barnevernsinstitusjoner. Lønnsutgifter til ansatte ved sosialkontoret skal heller ikke regnes med. Dersom kommunens regnskap ikke er godkjent, kan foreløpige tall føres opp.

Generelt forebyggende arbeid omfatter forebyggende arbeid for barn og ungdom (f.eks. bygging av lekeplasser, ungdomsklubber o.l.), men ikke forebyggende tiltak overfor enkeltpersoner etter § 18 i lov om barnevern. Utgifter til oppsøkende arbeid skal ikke føres opp under "generelt forebyggende arbeid", men i egen rubrikk.

Salgs- og skjenkesteder for brennevin, vin og øl med kommunale bevillinger

Oppgavene skal omfatte alle salgs- og skjenkesteder for brennevin, vin og øl med kommunale årsbevillinger (inkl. bevillinger gitt til Vinmonopolet) pr. 31. desember.

Ta ikke med formidling- og agentsalg av øl i medhold av § 6-4 i alkoholloven eller statlige skjenkebevillinger (jfr. §§ 5-1 og 5-2 i alkoholloven), ambulerende skjenkebevillinger (§ 4-5) eller sesongbevillinger for salg og skjenking (jfr. § 1-6, 3. ledd).

I oppgaver over tallet på skjenkesteder tas med skjenkesteder med både alminnelige og innskrenkede skjenkerettigheter.

Med ølmonopol forstås at det bare er gitt én bevilning i kommunen, eller det er opprettet en virksomhet kontrollert av kommunen med ett eller flere ølutsalg.

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 86 45 00

FRIST FOR INNSENDING:
15. februar 1991

SOSIALSTATISTIKK

Årsmelding 1990

Skjemaet fylles ut i to eksemplarer, ett til Statistisk sentralbyrå og ett til fylkesmannen.

Oppgavene blir hentet inn av Statistisk sentralbyrå for Sosialdepartementet i medhold av lov om sosial omsorg §§ 20 d og 22, lov om barnevern § 13 og lov om edruskapsvern § 18.

Sosialkontor, kommune	For SSB	Oppgaveår
-----------------------	---------	-----------

Helse- og sosialstyret - underutvalg

Styrer og utvalg som sosial-administrasjonen er sekretariat for	Tallet på styrer/utvalg	Tallet på medlemmer	Tallet på møter	Tallet på saker behandlet i styrer/utvalg				
				Klient-saker etter sosial-lovene	Andre klient-saker	Plan- og budsjett-saker	Andre saker	I alt
Helse- og sosialstyret (sentralt)								
Lokale helse- og sosialstyrer								
Klientutvalg								
Edruskapsutvalg								
Barnevernsutvalg								
Andre typer sosiale utvalg, spesifiser:								

Personale og stillinger i sosialtjenesten i kommunen pr. 31/12 (SE RETTLEDNINGEN)

Virksomhetsområde	Tallet på ansatte personer		Deltidsansatte omregnet til heltidsansatte	Totalt personell (omregnet til heltidsansatte)	Tallet på stillinger (i samsvar med budsjett/plan)
	Heltid	Deltid			
	a	b	c	d=a+c	e
Sosialkontortjenesten i alt					
Av dette					
– personer/stillinger felles for helse- og sosialtjenesten					
– Personer/stillinger spesielt avsatt til barnevernsarbeid					
Utekontakt/oppsøkende virksomhet					
Ansatte i sosialkontortjenesten etter utdanning					
– sosionomer					
– barnevernspedagoger					
– annen høgskole-/universitetsutdanning					
– kontor-/merkantil utdanning					
– ufaglærte					

Sosial omsorg

Klientsaker med vedtak		Tallet på saker med vedtak i helse- og sosialstyret/ underutvalg	Tallet på saker med administrative vedtak	Tallet på saker i alt
	Saker etter sosialomsorgslovens § 3.1			
Saker etter sosialomsorgslovens § 3.2				
Saker behandlet etter både § 3.1 og 3.2				
Andre saker (se rettledning)				
I alt				
Klientsaker uten vedtak		Tallet på personer		
	Personer som bare har fått råd og veiledning			
	Bygger tallet på systematiske registreringer?	☐ Ja	☐ Nei	
Krisesenter/ krisetelefon for mishandlede	Er det krisesenter i kommunen?	☐ Ja	☐ Nei	
	Hvis nei, har kommunens innbyggere slikt tilbud ved kommunesamarbeid?	☐ Ja	☐ Nei	
	Er det krisetelefon i kommunen?	☐ Ja	☐ Nei	
	Hvis nei, har kommunens innbyggere slikt tilbud ved kommunesamarbeid?	☐ Ja	☐ Nei	
Brutto driftsutgifter til sosialhjelp siste år (u.kap. 1.42)		Beløp i hele kroner		
	Bidrag			
	— Av dette økonomisk sosialhjelp til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag som det ytes statsrefusjon for	Kr		
	Lån			
	— Av dette "trygdeforskudd"	Kr		
	Annet			
	Underkapittel 1.42 i alt			

Edruskapsvern

Klientsaker		Tallet på saker med vedtak i helse- og sosialstyret/ underutvalg	Tallet på saker med administrative vedtak	Tallet på saker i alt
	Innleggelse etter søknad fra kommunen i vernehjem, tilsynshjem eller annen institusjon			
Vedtak om tvangsinnleggelse i institusjon				
Vedtak om fengslig forvaring inntil plass i institusjon kan skaffes				
Andre tiltak				
Henlagte saker				
I alt				
Brutto driftsutgifter til edruskapsvern siste år (u.kap. 1.47)		Beløp i hele kroner		
	Kurs-/opplysningsvirksomhet			
	Alkoholfrie miljøtilbud			
	Støttekontakt/tilsyn/ettervern			
	Betaling for institusjonsopphold			
	Annet (støtte til organisasjon mv.)			
	Underkapittel 1.47 i alt			

Barne- og ungdomsvern

Barnevern- lovens § 17	Barn som antas å være i en situasjon som beskrevet i barnevernlovens § 16, hvor helse- og sosialstyret pr. 31/12 ikke har foretatt undersøkelser etter § 17			Tallet på barn
Alle klientsaker		Tallet på saker med vedtak i helse- og sosialstyret/underutvalg	Tallet på saker med administrative vedtak	Tallet på saker i alt
	Saker der vernetiltak er vedtatt			
	Henlagte saker			
	Andre saker			
	I alt			
Tilsyn med barn	Barn som er plassert av private og som helse- og sosialstyret/underutvalget fører tilsyn med pr. 31/12		Tallet på barn i fosterhjem	Tallet på barn i barnevernsinstitusjon
	Barn som er plassert av barnevernet i en annen kommune og som helse- og sosialstyret/underutvalget fører tilsyn med pr. 31/12			
Andre saker	Uttalelser i saker om foreldreansvar etter barnelovens § 41			Tallet på saker
	Godkjenning av fosterhjem med tanke på adopsjon			
	Annen godkjenning av fosterhjem			
	Andre saker			
	I alt			
Brutto drifts- utgifter til barnevern siste år (u.kap. 1.430 og 1.434)	U.kap. 1.430 Generelt forebyggende arbeid (se rettledning)			Beløp i hele kroner
	Fosterhjem/privat pleie			
	Institusjonsplassering			
	Individuelt forebyggende arbeid (f.eks. støttekontakt/tilsyn/ettervern)			
	Annet			
	U.kap. 1.430 i alt			
	U.kap. 1.434 Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid			

Salgs- og skjenkesteder for brennevin, vin og øl pr. 31. desember med kommunale bevillinger

Salgs- bevilling	Type salgsbevilling	Tallet på salgssteder
	Brennevin og vin	
	Brennevin, vin og alt slags øl	
	Vin og alt slags øl	
	Alt slags øl	
	Øl klasse I og II	
	Andre bevillingskombinasjoner, spesifiser:	
Skjenke- bevilling	Type skjenkebevilling	Tallet på skjenkesteder
	Brennevin, vin og alt slags øl	
	Brennevin, vin og øl klasse I og II	
	Vin og alt slags øl	
	Vin og øl klasse I og II	
	Alt slags øl	
	Øl klasse I og II	
	Andre bevillingskombinasjoner, spesifiser:	
Spesielle vedtak mv.	Har kommunestyret vedtatt generell forlengelse av skjenketiden for alkoholholdige drikker (jfr. alkohollovens § 4-4, 2. ledd)?	☐ Ja ☐ Nei
	Har kommunestyret vedtatt generell forlengelse av skjenketiden for brennevin (jfr. alkohollovens § 4-4, 3. ledd)?	☐ Ja ☐ Nei
	Har kommunen "ølmonopol"?	☐ Ja ☐ Nei

Dato

Underskrift (helse- og sosialsjef)

Tidligere utkommet på emneområdet
Previously issued on the subject

Fattigstatistikk	<i>Statistique de l'assistance publique</i>	1866-1877, Ældre række	A.	No.	2
"	"	1878-1881, Ny række	A.	No.	2
"	"	1882-1883 NOS rekke III		Nr.	16
"	"	1884-1885 " " "		"	64
"	"	1886 " " "		"	89
"	"	1887 " " "		"	108
"	"	1888 " " "		"	126
"	"	1889 " " "		"	144
"	"	1890 " " "		"	205
"	"	1891 " " "		"	210
"	"	1892 " " "		"	223
"	"	1893 " " "		"	251
"	"	1894 " " "		"	279
"	"	1895 " " IV		"	16
"	"	1896-1897 " " "		"	26
"	"	1898 " " "		"	33
"	"	1899 " " "		"	46
"	"	1900 " " "		"	80
"	"	1901-1902 " " "		"	112
Fattigvæsenet	<i>Statistique de l'assistance publique</i>	1903-1904 " " V		"	20
"	"	1905 " " "		"	79
"	"	1906-1907 " " "		"	105
"	"	1908-1909 " " "		"	134
"	"	1910 " " "		"	207
"	"	1911-1912 " " VI		"	26
"	"	1913-1914 " " "		"	69
"	"	1915 " " "		"	145
"	"	1916-1917 " " "		"	191
"	"	1918-1919 " " VII		"	38
"	"	1920-1921 " " "		"	169
"	"	1922-1924 " " VIII		"	1
"	"	1925 " " "		"	67
"	"	1926-1927 " " "		"	113

For årene 1928-1958 er statistikken over forsorgsstøttede trykt i Statistiske Meddelelser (Meldinger)
For the years 1928-1958 the statistics on public assistance are published in the Monthly Bulletin of the Central Bureau of Statistics.

Barnevernsstatistikken *The Child Welfare Statistics* for 1954 og 1955, 1956 og for 1957 er trykt i Statistiske meldinger, mens resultatene av statistikken for 1958 og 1959 er publisert i Statistisk ukehefte.

Barnevernsstatistikk <i>Child Welfare Statistics</i>			Forsorgsstønning og kommunal trygd <i>Public Assistance and Municipal Social Pensions</i>		
A	69	1960			
A	88	1961			
A	105	1962	A	17	1959
A	127	1963	A	48	1960
A	151	1964	A	70	1961
A	188	1965	A	93	1962
			A	115	1963
			A	156	1964

Husmorvikarvirksomhet og hjemmesykepleie
*Housewife Substitute Services and Home
Nursing*

A	108	1962
A	136	1963
A	152	1964

Adopsjonsstatistikk
Adoption Statistics

A	109	1963
A	138	1964
A	169	1965
A	252	1966

Sosial hjemmehjelp
Social Home-Help Services

A	180	1965
A	213	1966
A	255	1967
A	319	1968
A	379	1969
A	454	1970
A	524	1971
A	600	1972
A	678	1973
A	746	1974
A	826	1975
A	908	1976
A	979	1977

For året 1965 er det ikke utarbeidd sosialhjelpstatistikk *Statistics on public assistance have not been
published for the year 1965*

Sosialhjelpstatistikk
Social Care Statistics

A	271	1966
A	297	1967
A	352	1968
A	434	1969
A	551	1970
A	605	1971
A	688	1972
A	749	1973
A	833	1974
A	901	1975

Sosialhjelpstatistikk 1976: SU 51/52, 1977

Barneomsorg *Child Welfare Statistics*

A	233	1966
A	264	1967
A	328	1968
A	372	1969
A	481	1970

Barneomsorg (forts.)
Child Welfare Statistics (cont.)

A	547	1971
A	626	1972
A	703	1973
A	757	1974
A	843	1975
A	978	1976

Sosialstatistikk *Social Statistics*

B	99	1977
B	130	1978
B	192	1979
B	264	1980
B	375	1981
B	447	1982
B	522	1983
B	615	1984
B	685	1985
B	848	1987
B	900	1988
B	956	1989

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk sentralbyrå etter 1. januar 1991.
Emneinndelt oversikt
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1991.
Survey arranged by subject matter

- 0. Generelle emner *General subject matters***
- Statistisk årbok 1991 *Statistical Yearbook*. 1991-496s. (NOS B; 980) 90 kr ISBN 82-537-3564-2
- Befolkningsstatistikk 1991 Hefte I
 Endringstal for kommunar 1989-1991
*Population Statistics 1991 Volume I
 Population Changes in Municipalities*.
 1991-55s. (NOS B; 963) 60 kr
 ISBN 82-537-3046-2
- 1. Naturressurser og naturmiljø *Natural resources and environment***
- 10. Ressurs- og miljøregnskap *Resource and environment accounts***
- Naturressurser og miljø 1990 Energi, luft, fisk, skog, jordbruk, holdninger til miljøproblemer, OECDs miljøtilstandsrapport. Ressursregnskap og analyser. 1991-160s. (RAPP; 91/1) 90 kr ISBN 82-537-3024-1
- Natural Resources and the Environment 1990. 1991-150s. (RAPP; 91/1A) 100 kr ISBN 82-537-3558-8
- Klima, økonomi og tiltak (KLØKT)/Knut Moum (red.) 1992-97s. (RAPP; 92/3) 90 kr ISBN 82-537-3647-9
- Befolkningsstatistikk 1991 Hefte II
 Folkemengd 1. januar *Population Statistics 1991 Volume II Population 1 January*.
 1991-149s. (NOS B; 978) 70 kr
 ISBN 82-537-3059-4
- Befolkningsstatistikk 1991 Hefte III
 Oversikt *Population Statistics Volume III Survey*. 1991-143s. (NOS B; 988) 70 kr
 ISBN 82-537-3582-0
- Familie- og yrkesundersøkelsen 1988 *Family and Occupation Survey*. 1991-187s. (NOS B; 959) 80 kr ISBN 82-537-3040-3
- Framskrivning av folkemengden Nasjonale og regionale tall 1990-2050 *Population Projects National and Regional Figures*. 1991-181s. (NOS B; 983) 80 kr ISBN 82-537-3571-5
- Tallet på innvandrere og deres etterkommere fram mot år 2050/Per Sevaldson. 1991-74s. (RAPP; 91/10) 60 kr ISBN 82-537-3567-7
- 12. Energi *Energy***
- Effektivisering av kraftmarkedet/Torstein Bye og Tor Arnt Johnsen. 1991-39s. (RAPP; 91/13) 70 kr ISBN 82-537-3575-8
- Substitusjon mellom olje og elektrisitet i produksjonssektorene i en makromodell/Hans Terje Mysen. 1991-43s. (RAPP; 91/7) 80 kr ISBN 82-537-3054-3
- 19. Andre ressurs- og miljøemner *Other subject matters related to resources and environment***
- Modell for kraftsektoren/Tor Arnt Johnsen. 1991-42s. (RAPP; 91/12) 70 kr ISBN 82-537-3573-1
- 2. Sosiodemografiske emner *Sociodemographic subject matters***
- 21. Befolkning *Population***
- Befolkningsstatistikk 1990 Hefte III
 Oversikt *Population Statistics Volume III Survey*. 1991-136s. (NOS B; 950) 70 kr
 ISBN 82-537-3003-9
- 22. Helseforhold og helsetjeneste *Health conditions and health services***
- Dødsårsaker 1989 *Causes of Death*. 1991-175s. (NOS B; 955) 80 kr
 ISBN 82-537-3012-8
- Helseinstitusjoner 1989 *Health Institutions*. 1991-98s. (NOS B; 949) 60 kr
 ISBN 82-537-3002-0
- Helsestatistikk 1989 *Health Statistics*. 1991-107s. (NOS B; 966) 70 kr
 ISBN 82-537-3058-6
- Pasientstatistikk 1989. 1991-72s. (RAPP; 91/4) 80 kr ISBN 82-537-3047-0

- 23. Utdanning og skolevesen *Education and educational institutions***
- Utdanningsstatistikk Grunnskolar 1. september 1990 *Educational Statistics Primary and Lower Secondary Schools 1 September 1990*. 1991-106s. (NOS B; 972) 60 kr ISBN 82-537-3060-8
- Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1989 *Educational Statistics Upper Secondary Schools 1 October 1989*. 1991-95s. (NOS B; 984) 60 kr ISBN 82-537-3572-3
- Utdanningsstatistikk Universiteter og høyskoler 1. oktober 1989 *Educational Statistics Universities and Colleges 1 October 1989*. 1991-115s. (NOS B; 994) 70 kr ISBN 82-537-3592-8
- 24. Kulturelle forhold, generell tidsbruk, ferie og fritid *Culture, time use, holidays and leisure***
- Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90 *The Time Budget Surveys*. 1992-232s. (NOS; C 10) 105 kr ISBN 82-537-3637-1
- Døgnet rundt Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90 Tidsnyttingsundersøkelsene/Gustav Haraldsen og Hege Kitterød. 1992-185s. (SØS; 76) 189 kr ISBN 82-537-3639-8
- 25. Sosiale forhold og sosialvesen *Social conditions and social services***
- Barnehager 1990 *Kindergartens*. 1991-58s. (NOS B; 975) 50 kr ISBN 82-537-3580-4
- Sosialstatistikk 1989 *Social Statistics*. 1991-127s. (NOS B; 956) 70 kr ISBN 82-537-3022-5
- 26. Rettsforhold og rettsvesen *The law and legal institutions***
- Kriminalstatistikk 1989 *Criminal Statistics*. 1991-151s. (NOS B; 943) 55 kr ISBN 82-537-2994-4
- Kriminalstatistikk 1990 *Criminal Statistics*. 1992-151s. (NOS; C2) 80 kr ISBN 82-537-3606-1
- 29. Andre sosiodemografiske emner *Other socioeconomic subject matters***
- Personellstatistikk Helsevesen og sosiale tjenester/Even Flaatten. 1991-71s. (RAPP; 91/5) 80 kr ISBN 82-537-3048-9
- 3. Sosioøkonomiske emner *Socioeconomic subject matters***
- 30. Generelle sosioøkonomiske emner *General socioeconomic subject matters***
- Husholdningenes sparing Begrepsavklaring, dataproblemer og analyse/Knut Moum (red.). 1991-92s. (RAPP; 91/16) 80 kr ISBN 82-537-3585-5
- 31. Folketellinger *Population censuses***
- Folke- og bolig telling 1990 Foreløpige hovedtall. 1991-28s. (NOS B; 961) 50 kr ISBN 82-537-3044-6
- 32. Arbeidskraft *Labour***
- Arbeidsmarkedstatistikk 1990 *Labour Market Statistics*. 1991-192s. (NOS B; 965) 80 kr ISBN 82-537-3052-7
- 33. Lønn *Wages and salaries***
- Lønnsstatistikk 1990 *Wage Statistics*. 1991-143s. (NOS B; 999) 70 kr ISBN 82-537-3601-0
- Lønnstilling for arbeidere i oljeutvinning, bergverksdrift og industri 3. kvartal 1990 *Wage Census for Workers in Oil Extraction, Mining and Manufacturing 3rd Quarter*. 1991-145s. (NOS C; 6) 80 kr ISBN 82-537-3623-1
- 34. Personlig inntekt og formue *Personal income and property***
- Inntekts- og formuestatistikk 1988 *Income and Property Statistics*. 1991-202s. (NOS B; 948) 65 kr ISBN 82-537-3001-2
- 35. Personlig forbruk *Personal consumption***
- Konsumprisindeksen. 1991-82s. (RAPP; 91/8) 80 kr ISBN 82-537-3072-1
- Prisnivå på Svalbard 1990. 1991-75s. (RAPP; 91/15) 60 kr ISBN 82-537-3556-1
- 36. Boliger og boforhold *Housing and housing conditions***
- Boforholdsundersøkelsen 1988 *Survey of Housing Conditions*. 1990-207s. (NOS B; 892) 80 kr ISBN 82-537-3019-5

4. **Næringsøkonomiske emner**
Industrial subject matters
40. **Generelle næringsøkonomiske emner**
General industrial subject matters
- Regnskapsstatistikk 1989 Industri og varehandel *Statistics of Accounts Manufacturing, Wholesale and Retail Trade.* 1991-147s. (NOS B; 967) 70 kr ISBN 82-537-3049-7
41. **Jordbruk, skogbruk, jakt, fiske og fangst**
Agriculture, forestry, hunting, fishing, sealing and whaling
- Fiske og oppdrett av laks mv. 1989 *Fishing and Rearing of Salmon etc.* 1991-76s. (NOS B; 985) 60 kr ISBN 82-537-3577-4
- Fiskeristatistikk 1988-1989 *Fishery Statistics.* 1991-140s. (NOS B; 957) 70 kr ISBN 82-537-3023-3
- Jaktstatistikk 1990 *Hunting Statistics.* 1991-56s. (NOS B; 993) 60 kr ISBN 82-537-3590-1
- Jordbruksstatistikk 1989 *Agricultural Statistics.* 1991-143s. (NOS B; 954) 70 kr ISBN 82-537-3009-8
- Jordbruksstatistikk 1990 *Agricultural Statistics.* 1992-136s. (NOS; C1) 80 kr ISBN 82-537-3602-9
- Landbruksteljing 1989 Hefte VII Skogbruk - Utmarksressursar *Census of Agriculture and Forestry 1989 Volume VII Forestry - Outfield Resources* 1992-130s. (NOS C; 5) 70 kr ISBN 82-537-3622-3
- Skogavvirkning til salg og industriell produksjon 1989/90 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production.* 1991-64s. (NOS B; 968) 60 kr ISBN 82-537-3050-0
- Skogstatistikk 1989 *Forestry Statistics.* 1991-121s. (NOS B; 970) 70 kr ISBN 82-537-3055-1
- Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1985-1988. 1991-37s. (RAPP; 91/9) 70 kr ISBN 82-537-3559-6
42. **Oljeutvinning, bergverk, industri og kraftforsyning** *Oil extraction, mining and quarrying, manufacturing, electricity and gas supply*
- Elektrisitetsstatistikk 1989 *Electricity Statistics.* 1991-93s. (NOS B; 969) 60 kr ISBN 82-537-3051-9
- Energistatistikk 1990 *Energy Statistics.* 1991-85s. (NOS B; 995) 60 kr ISBN 82-537-3593-6
- Energibruk i husholdningene Energiundersøkelsen 1990/Arne Ljones, Runa Nesbakken, Svein Sandbakken og Asbjørn Aaheim. 1992-106s. (RAPP; 92/2) 90 kr ISBN 82-537-3629-0
- Industristatistikk 1989 Hefte I Næringstall *Manufacturing Statistics 1989 Volume I Industrial Figures.* 1991-125s. (NOS B; 989) 70 kr ISBN 82-537-3583-9
- Industristatistikk 1989 Hefte II Varetall *Manufacturing Statistics 1989 Volume II Commodity Figures.* 1991-161s. (NOS B; 998) 80 kr ISBN 82-537-3599-5
- Olje- og gassvirksomhet 4. kvartal 1990 Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 4th Quarter 1990 Statistics and Analysis.* 1991-84s. (NOS B; 958) 60 kr ISBN 82-537-3028-4
- Olje- og gassvirksomhet 1. kvartal 1991 Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 1st Quarter 1991 Statistics and Analysis.* 1991-122s. (NOS B; 979) 60 kr ISBN 82-537-3563-4
- Olje- og gassvirksomhet 2. kvartal 1991 Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 2nd Quarter 1991 Statistics and Analysis.* 1991-62s. (NOS B; 987) 60 kr ISBN 82-537-3581-2
- Olje- og gassvirksomhet 3. kvartal 1991 Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 3rd Quarter 1991 Statistics and Analysis.* 1991-73s. (NOS C; 3) 60 kr ISBN 82-537-3619-3
43. **Bygge- og anleggsvirksomhet** *Building and construction*
- Byggearealstatistikk 1990 *Building Statistics.* 1991-58s. (NOS B; 962) 60 kr ISBN 82-537-3045-4
- Byggearealstatistikk 4. kvartal 1990. 1991-55s. (NOS B; 960) 50 kr ISBN 82-537-3043-8
- Byggearealstatistikk 1. kvartal 1991. 1991-55s. (NOS B; 976) 50 kr ISBN 82-537-3562-6

- Byggearealstatistikk 2. kvartal 1991. 1991-55s. (NOS B; 991) 50 kr ISBN 82-537-3586-3
- Byggearealstatistikk 3. kvartal 1991. 1991-55s. (NOS C; 14) 50 kr ISBN 82-537-3634-7
- Byggekostnadsindeks for boliger Vekter og representantvarer 1990/Peder Næs. 1991-70s. (RAPP; 91/3) 80 kr ISBN 82-537-3026-8
- Bygge- og anleggsstatistikk 1989 *Construction Statistics*. 1991-78s. (NOS B; 971) 60 kr ISBN 82-537-3057-8
- 44. Utenrikshandel *External trade***
- Commodity List Edition in English of Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1991 *Supplement to Monthly Bulletin of External Trade 1991 and External Trade 1991*. 1991-138s. (NOS B; 952) ISBN 82-537-3006-3
- Commodity List Edition in English of Statistisk varefortegnelse for Utenrikshandelen 1992 *Supplement to Monthly Bulletin of External Trade 1992 and External Trade 1992*. 1992-141s. (NOS C; 8) ISBN 82-537-3626-6
- Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1991 Tillegg til Månedstatistikk over utenrikshandelen 1991 og Utenrikshandel 1991. 1991-169s. (NOS B; 951) ISBN 82-537-3005-5
- Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1992 Tillegg til Månedstatistikk over utenrikshandelen 1992 og Utenrikshandel 1992. 1992-172s. (NOS C; 7) ISBN 82-537-3625-8
- Utenrikshandel 1990 *External Trade*. 1991-370s. (NOS B; 973) 100 kr ISBN 82-537-3061-6
- 45. Varehandel *Internal trade***
- Varehandelsstatistikk 1989 *Wholesale and Retail Trade Statistics*. 1991-74s. (NOS B; 982) 60 kr ISBN 82-537-3566-9
- 46. Samferdsel og reiseliv *Transport, communication and tourism***
- Hotelløkonomi og overnattinger En analyse av sammenhengen mellom hotellenes lønnsomhet og kapasitetsutnytting mv./Tom Granseth. 1992-53s. (RAPP; 92/5) 90 kr ISBN 82-537-3635-5
- Lastebiltransport 1988 Utvalgsundersøkelse *Road Goods Transport Sample Survey*. 1991-141s. (NOS B; 974) 70 kr ISBN 82-537-3555-3
- Reiselivsstatistikk 1990 *Statistics on Travel*. 1991-119s. (NOS B; 992) 70 kr ISBN 82-537-3589-8
- Samferdselsstatistikk 1989 *Transport and Communication Statistics*. 1991-192s. (NOS B; 945) 60 kr ISBN 82-537-2996-0
- Sjøfart 1990 *Maritime Statistics*. 1991-132s. (NOS B; 986) 70 kr ISBN 82-537-3578-2
- Veitrafikkulykker 1990 *Road Traffic Accidents*. 1991-105s. (NOS B; 996) 70 kr ISBN 82-537-3594-4
- 47. Tjenesteyting *Services***
- Tjenesteyting 1989 Forretningsmessig tjenesteyting og utleie av maskiner og utstyr *Services Business Services and Machinery and Equipment Rental and Leasing*. 1991-76s. (NOS B; 964) 60 kr ISBN 82-537-3570-7
- 5. Samfunnsøkonomiske emner *General economic subject matters***
- 50. Nasjonalregnskap og andre generelle samfunnsøkonomiske emner *National accounts and other general economic subject matters***
- Nasjonalregnskapsstatistikk 1989 *National Accounts Statistics*, 1991-345s. (NOS B; 981) 100 kr ISBN 82-537-3565-0
- Virkninger av inntektsreguleringslovene 1988-90/Torbjørn Eika og Per Richard Johansen. 1991-50s. (RAPP; 91/6) 80 kr ISBN 82-537-3053-5
- 51. Offentlig forvaltning *Public administration***
- Aktuelle skattetall 1991 *Current Tax Data*. 1991-46s. (RAPP; 91/17) 70 kr ISBN 82-537-3596-0
- Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1975-1991. 1991-69s. (RAPP 91/14) 80 kr ISBN 82-537-3576-6
- Struktur tall for kommunenes økonomi 1990 *Structural Data from the Municipal Accounts*. 1992-160s. (NOS C; 11) 80 kr ISBN 82-537-3630-4

52. Finansinstitusjoner, penger og kreditt
Financial institutions, money and credit

Kredittmarkedstatistikk Fordringer og gjeld
overfor utlandet 1988 og 1989 *Credit Market
Statistics Foreign Market Statistics Foreign
Assets and Liabilities* 1988 and 1989.
1991-94s. (NOS B; 990) 60 kr
ISBN 82-537-3584-7

**59. Andre samfunnsøkonomiske emner *Other
general economic subject matters***

MODIS V En modell for makroøkonomiske
analyser/Yngvar Dyvi, Herbert Kristoffersen
og Nils Øyvind Mæhle. 1991-218s.
(RAPP; 91/2) 125 kr ISBN 82-537-3021-7

En disaggregert ettermodell for offentlig
transport i MODAG/MSG/Knut A.
Magnussen og Jens Stoltenberg. 1991-42s.
(RAPP; 91/11) 70 kr ISBN 82-537-3568-5

Utkommet i serien Standarder for norsk statistikk (SNS)

Issued in the series Standards for Norwegian Statistics (SNS)

Nr. 1 Kontoplanen i nasjonalregnskapet. Ajourført mai 1989 <i>Accounting System of the National Accounts. Updated May 1989.</i> 1989-95s. 45 kr ISBN 82-537-2792-5 " 2 Standard for næringsgruppering <i>Standard Industrial Classification.</i> 1983-49s. 35 kr ISBN 82-537-1891-8 " 3 Standard for handelsområder Etter kommuneinndelingen pr. 1. januar 1989. 1989-39s. 35 kr ISBN 82-537-2806-9 " 4 Standard for kommuneklassifisering <i>Standard Classification of Municipalities.</i> 1985-46s. 20 kr ISBN 82-537-2212-5 " 5 Standard for inndeling etter sosioøkonomisk status <i>Standard Classification of Socioeconomic Status.</i> 1984-32s. 12 kr ISBN 82-537-2073-4	<p>Nr. 6 Klassifikasjon av sykdommer, skader og dødsårsaker Norsk utgave av <i>International Classification of Diseases, Ninth Revision (ICD-9).</i>
 Systematisk del. Revidert 1990. 1990-310s. 100 kr ISBN 82-537-2966-9
 Stikkordregister. Optrykk 1992. 1992-153s. 115 kr ISBN 82-537-2350-4</p> <p>" 7 Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk Revidert 1989 <i>Norwegian Standard Classification of Education Revised 1989.</i> 1989-161s. 60 kr ISBN 82-537-2793-3</p> <p>" 9 Internasjonal standard for varegruppering i statistikken over utenrikshandelen (SITC-Rev.3). 1989-96s. 55 kr ISBN 82-537-2741-0</p> |
|--|---|

Pris kr 65,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-3643-6
ISSN 0333-2055

9 788253 736433

